

**TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA**

**ALTERNATÍVNE TRESTY - ICH VZŤAH K TRESTU
ODŇATIA SLOBODY**

Rigorózna práca

2014

Mgr. Andrea Gregušová

TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÉHO PRÁVA A KRIMINOLÓGIE

ALTERNATÍVNE TRESTY - ICH VZŤAH K TRESTU
ODŇATIA SLOBODY

Rigorózna práca

Študijný odbor: Trestné právo
Študijný predmet: Trestné právo hmotné / Kriminológia

Trnava 2014
Mgr. Andrea Gregušová

POĎAKOVANIE

*Týmto by som rada poďakovala **prof. JUDr. Pavlovi Balážovi, CSc.** a členom Katedry trestného práva a kriminológie za pomoc, cenné rady a ochotu nielen pri vypracovaní rigoróznej práce, ale aj za pomoc a čas, ktorý mi venovali počas štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave.*

*Zároveň moje poďakovanie patrí **JUDr. Lucii Šimunovej, PhD.** za intenzívnu spoluprácu pri spracovávaní štatistických údajov o riešenej problematike, ktoré boli získané z Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.*

ABSTRAKT

Gregušová, A. 2014. Alternatívne tresty – ich vzťah k trestu odňatia slobody. Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta, Katedra trestného práva a kriminológie, Rigorózna práca, Trnava, 2014, 85 s.

Predmetom rigorózneho práca je problematika vzťahu retributívnej a restoratívnej koncepcie smerovania trestnej politiky a kreovania systému trestných sankcií s dôrazom na aplikáciu alternatívnych trestov, ktoré v súčasnosti mnohí odborníci označujú, v odôvodnených prípadoch, za efektívnu náhradu trestu odňatia slobody. V prvej kapitole práce je pozornosť sústredená na vymedzenie pojmov súvisiacich s riešenou problematikou, najmä s poukazom na prvky restoratívnej justície a diferentnú názorovosť odborníkov na vymedzenie pojmu alternatívne tresty. Analýza hmotnoprávných podmienok pre aplikáciu trestu domáceho väzenia, trestu povinnej práce, peňažného trestu a trestu zákazu účasti na verejných podujatiach, v zmysle slovenskej právnej úpravy, je obsahom druhej kapitoly práce, na ktorú nadväzuje analýza štatistických údajov Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o uplatňovaní právnej úpravy v aplikačnej praxi. Trestnoprávne a kriminologické aspekty ukladania alternatívnych trestov v podmienkach Slovenskej republiky predstavujú východisko pre posúdenie nedostatkov právnej úpravy, ktorým je venovaná pozornosť v záverečnej kapitole rigorózneho práca. Zároveň v tejto časti práce autorka formuluje návrhy o možnej modifikácii právnej úpravy z aspektu jej efektívneho uplatňovania v justičnej a spoločenskej praxi.

Kľúčové slová: retributívna justícia, restoratívna justícia, trest odňatia slobody, alternatívne tresty, trest domáceho väzenia, trest povinnej práce, peňažný trest, trest zákazu účasti na verejných podujatiach.

ABSTRACT

Gregušová, A. 2014. Alternative punishments – relation to the imprisonment. Trnava university in Trnava, Faculty of Law, Department of criminal law and criminology, Rigorous thesis, Trnava, 2014, 85 p.

The subject of rigorous thesis is issue of relation to retributive and restorative concept of criminal policy and issue of creating the system of criminal sanctions, with emphasis on the application of alternative punishments, that currently in relevant cases many experts indicate for effective compensation of imprisonment. In the first chapter of the thesis author deals with definitions related to solution of issues, particularly with reference to the elements of restorative justice and different opinions of experts on term of alternative punishments. The analysis of the substantive conditions for the application of the home arrest, penalty of community service, financial penalty and sentence of prohibition of participation on public events, in terms of Slovak legislation, is a content of the second chapter and follows that thesis deals with analysis of statistical data of the Ministry of Justice of the Slovak Republic on application of the legislation in application practice. Criminal and criminological aspects of alternative punishments in the Slovak Republic are the basis for assessment of legislation faults, which the final chapter of a thesis deals with. Also in this section, the author formulates proposals on a possible modification of the legislation from the perspective of its effective implementation in the judicial and social practice.

Key words: retributive justice, restorative justice, imprisonment, alternative punishments, home arrest, penalty of community service, financial penalty, sentence of prohibition of participation on public events.

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 TEORETICKO - METODOLOGICKÉ VÝCHODISKÁ ALTERNATÍVNYCH TRESTOV.....	9
1.1 Retributívna verzus restoratívna justícia	9
1.2 Kríza trestu odňatia slobody	12
1.3 Problematické vymedzenie pojmu alternatívne tresty	14
1.4 Medzinárodná a vnútroštátna právna úprava alternatívnych trestov.....	17
2 TRESTNOPRÁVNE ASPEKTY UKLADANIA ALTERNATÍVNYCH TRESTOV V PODMIENKACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY	22
2.1 Trest domáceho väzenia	22
2.1.1 Analýza hmotnoprávnych podmienok pre aplikáciu trestu	22
2.1.2 Premena trestu domáceho väzenia na trest odňatia slobody	25
2.1.3 Nový trestnoprávny inštitút - preradenie odsúdeného do domáceho väzenia.....	27
2.1.4 Elektronické monitorovanie odsúdených	29
2.2 Trest povinnej práce	33
2.2.1 Analýza hmotnoprávnych podmienok pre aplikáciu trestu	33
2.2.2 Premena trestu povinnej práce na trest odňatia slobody	38
2.3 Peňažný trest.....	40
2.3.1 Analýza hmotnoprávnych podmienok pre aplikáciu trestu	40
2.3.2 Výmera peňažného trestu a jeho premena na trest odňatia slobody.....	42
2.4 Trest zákazu účasti na verejných podujatiach	45
2.4.1 Analýza hmotnoprávnych podmienok pre aplikáciu trestu	46
2.4.2 Možnosti aplikácie trestu zákazu účasti na verejných podujatiach pri postihu trestných činov extrémizmu.....	50

3 KRIMINOLOGICKÉ ASPEKTY UKLADANIA ALTERNATÍVNYCH TRESTOV V PODMIENKACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY	54
3.1 Aplikácia alternatívnych trestov vo vzťahu k trestu odňatia slobody	54
3.2 Aplikácia trestu domáceho väzenia	57
3.3 Aplikácia trestu povinnej práce	61
3.4 Aplikácia peňažného trestu	66
4 AKTUÁLNE NEDOSTATKY PRÁVNEJ ÚPRAVY ALTERNATÍVNYCH TRESTOV V PODMIENKACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY A NÁVRHY „DE LEGE FERENDA“	71
ZÁVER	76
ZOZNAM LITERATÚRY	79

ÚVOD

V prebiehajúcich odborných diskusiách o smerovaní a ďalšej budúcnosti trestnej politiky je v súčasnosti intenzívne kladený dôraz na ochranu práv a právom chránených záujmov poškodeného trestným činom, pričom frekventovanej analýze zo strany odbornej verejnosti podlieha skutočnosť vychádzajúca z myšlienky, že prostriedky tradičnej trestnej politiky nie sú v súčasnosti dostatočne efektívne a neplnia svoj rozhodujúci účel. Hľadanie koncepcie, ktorá zodpovedná súčasným požiadavkám spoločenskej reakcie na trestnú činnosť je náročným procesom, ktorého primárnou úlohou je odstrániť všeobecne známe problémy súvisiace s kontrolou kriminality za súčasného garantovania ochrany práv spoločnosti, a to najmä práv a záujmov poškodeného trestným činom.

V prvej kapitole práce je preto pozornosť zameraná na nové smerovanie tradičnej trestnej politiky, ktorú v poslednom období nahrádzajú, resp. dopĺňajú myšlienky a prvky novej koncepcie - koncepcie restoratívnej justície. Neopomenuteľne s aspektmi uplatňovania restoratívnej spravodlivosti súvisí problematika alternatívnych trestov, o ktoré sú v posledných desaťročiach modifikované sankčné systémy právnych poriadkov krajín v kontinentálnom právnom systéme, a to najmä kvôli mnohými označovanej kríze východiskovej trestnej sankcie, ktorou je trest odňatia slobody. Vymedzenie základných pojmov súvisiacich s problematikou je o to náročnejšie, že pohľad odbornej verejnosti na vzťah retributívnej a restoratívnej justície, či vymedzenie samotného pojmu alternatívne tresty je rôznorodý. Pochopenie vzťahu medzi trestom odňatia slobody a alternatívnymi trestami je dôležité z hľadiska ich náležitého ukladania v prípadoch, kedy dôsledne naplnia účel trestu.

Nadväzujúce kapitoly rigorózne práce, ktoré tvoria jej jadro, sa venujú problematike trestnoprávnych a kriminologických aspektov ukladania alternatívnych trestov v podmienkach Slovenskej republiky, pričom v samotnom obsahu práce je pozornosť sústredená na trest domáceho väzenia, trest povinnej práce, peňažný trest a zároveň na pomerne novú súčasť systému trestných sankcií, a to na trest zákazu účasti na verejných podujatiach. Hmotnoprávne podmienky ukladania alternatívnych trestov v zmysle zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v znení neskorších predpisov a v zmysle súvisiacich právnych predpisov sú pri analýze vybraných trestnoprávnych inštitútov doplnené o komparáciu trestnoprávnej úpravy vo vybraných krajinách, prioritne v porovnaní s českou právnou úpravou. V tejto súvislosti je riešená najmä problematika

náhradného trestu či model premeny trestu na trest odňatia slobody, nakoľko predstavujú trestnoprávne inštitúty, ktoré reprezentujú najužší vzťah konkrétneho alternatívneho trestu k nepodmienečnému trestu odňatia slobody.

Zavedenie alternatívnych trestov do systému trestných sankcií na druhej strane nezaručuje naplnenie ich účelu, preto nemožno generálne vychádzať z premisy, že sú aplikované vo vhodných prípadoch a či vôbec aplikačná prax v podmienkach Slovenskej republiky pristupuje ku koncepčnému uplatňovaniu prvkov restoratívnej justície, kam medzi iným subsumujeme aj alternatívne tresty. Práve analýza hmotnoprávnych podmienok pre ich aplikáciu, na ktorú nadväzuje analýza štatistických údajov Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o kriminologických aspektoch vybraných druhov trestov prispieva k tvorbe záverov o relevantnom ukladaní konkrétnej trestnoprávnej sankcie. V tomto kontexte kriminologická analýza ukladania trestu domáceho väzenia, trestu povinnej práce a peňažného trestu (s výnimkou trestu zákazu účasti na verejných podujatiach, ktorého aplikáciu vzhľadom na krátku dobu účinnosti právnej úpravy nemožno posudzovať) nespočíva len vo vymedzení počtu a percentuálneho podielu odsúdených za príslušný kalendárny rok, ktorým boli uložené alternatívne tresty, ale predmetom analýzy sú aj ďalšie trestnoprávne a kriminologické aspekty ich aplikácie v kontexte recidívy odsúdených a trestných činov, pre ktoré súdy frekventovane pristupujú k aplikácii vybraného trestu. Analýza zohľadňuje aj zaradenie odsúdeného do sociálnej skupiny, vekovú kategóriu, pohlavie a vzdelanie odsúdeného.

Záverečná kapitola práce sa venuje problematike nedostatkov súčasne nastavenej právnej úpravy, ktorej súčasťou sú úvahy o právnej úprave alternatívnych trestov „de lege ferenda“, ktoré môžu prispieť k jej efektívnemu uplatňovaniu v justičnej a spoločenskej praxi.

1 TEORETICKO - METODOLOGICKÉ VÝCHODISKÁ ALTERNATÍVNYCH TRESTOV

1.1 Retributívna verzus restoratívna justícia

Koncepcia tradičnej trestnej politiky vychádza z myšlienok retributívnej justície, ktorá reprezentuje ideu založenú na kárnom, trestajúcom princípe spoločenskej reakcie na trestnú činnosť. Lubelcová v tejto súvislosti poukazuje na východiskové myšlienky tejto koncepcie, pričom uvádza, „že základným princípom spoločenskej reakcie na kriminalitu je trest, ktorého jadrom je navodenie rovnováhy medzi ujmom, ktorá bola spôsobená páchateľom a ujmom, ktorá bude následne spôsobená páchateľovi (obmedzením práv toho, kto porušuje alebo ohrozuje záujmy chránené trestnoprávnou normou a jeho izoláciou). Jadrom tohto modelu spoločenskej reakcie na kriminalitu však zostáva trest ako druh trestnoprávnej sankcie, ktorý má symbolicky odčiniť minulosť a preventívne chrániť budúcnosť pred nechceným protiprávnym správaním.“¹ Dlhé časové obdobie sa predpokladalo, že v súčasnej modernej spoločnosti vytvorená koncepcia trestnej politiky je postačujúcim inštitucionalizovaným výrazom spoločenskej reakcie na kriminalitu a jej efektivitu možno dosiahnuť prípadným zdokonaľovaním základných zásad a princípov, na ktorých je budovaná. V tomto smere však vývoj priniesol nové výzvy, ktoré kreovali významné zmeny v stratégiách, ktoré majú za cieľ relevantne reagovať na kriminalitu.² Do popredia sa dostáva otázka, či systémy trestnej justície nevyčerпали svoje možnosti.³

Kurilovská a Lenhartová uvádzajú, že „dôvodov, prečo sa začalo riešenie páchania trestnej činnosti uberať aj iným smerom, ako tradičným, bolo niekoľko. Išlo a stále ide o neúčinné problémy trestnej justície, akými sú rast nákladov na boj s kriminalitou, preplnenosť ústavov na výkon trestu odňatia slobody, neúčinnosť rôznych resocializačných programov, vzostupná tendencia kriminality, nárast recidívy, preťaženie súdov, nedostatočná ochrana obetí, atď. Všetky uvedené dôvody viedli k tzv. kríze trestnej politiky, pretože tradičná politika akoby nedokázala nájsť odpovede a vhodné prostriedky na riešenie problematiky rastúcej kriminality.“⁴ Práve otázka ekonomickej a sociálnej

¹ LUBELCOVÁ, G. *Alternatívne tresty v kontexte stratégií spoločenskej regulácie kriminality*. str. 6 [elektronická verzia].

² LUBELCOVÁ, G. *Alternatívne tresty v kontexte stratégií spoločenskej regulácie kriminality*. [elektronická verzia].

³ KARABEC, Z. 2003. *Koncept restoratívnej justice*. In: Restoratívnej justice. Sborník příspěvků a dokumentu. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha: Vydavatelstvo KUFR, 2003, str. 5.

⁴ KURILOVSKÁ, L. – LENHARTOVÁ, K. 2013. *EÚ ako otvorená cesta restoratívnej justície*. In: Právny obzor. Bratislava: Ústav štátu a práva SAV, č. 3, 2013, s. 267.

efektívnosti retributívnej justície ako spoločenskej reakcie na kriminalitu predstavovala primárny dôvod smerujúci k postupnému spochybňovaniu základnej filozofie trestnej politiky. Nové impulzy priniesli nové názory, ktoré poukazujú na nedostatky tradičného trestného systému, najmä s poukazom na to, že dostatočne nezohľadňuje práva a potreby poškodených trestných činov, ktoré by sa mali dostať viac do centra pozornosti modelov trestnej spravodlivosti.⁵ Ustupuje dominantný záujem na sankcionovaní páchateľa trestného činu a rozhodujúcim sa stáva ochrana záujmov poškodených trestným činom na zabezpečenie ich primeranej satisfakcie. Poškodený začal v tomto smere získavať v pozornosti smerovania trestnej politiky významnú pozíciu. Nové vnímanie trestnej spravodlivosti dostáva označenie restoratívna justícia.

Novovytvorená koncepcia smerovania trestnej politiky predstavuje nový pohľad na riešenie trestných vecí, pri ktorom nezohráva dôležitú úlohu systém justičných orgánov s pevne stanovenými pravidlami procesu. Táto predstavuje spoluprácu páchateľa, obete a spoločnosti, s cieľom napraviť vzniknutý negatívny stav.⁶ Nakoľko vzťah osobnosti obete a páchateľa je špecifickou formou sociálnej interakcie, jej priebeh ovplyvňuje nielen štruktúra a dynamika osobnosti, ale vôbec kvalita osobnostných vzťahov a intenzita sociálnych situačných faktorov, a tieto je nevyhnutné zohľadniť pri vhodnej aplikácii prvkov restoratívnej justície v každom konkrétnom prípade.⁷

Tobiášová uvádza, že „ústrednou myšlienkou, z ktorej vychádza koncept restoratívnej justície, je, že trestný čin je sociálny konflikt medzi dvoma či viacerými jednotlivcami alebo stranami a medzi ich hodnotovými normami a normami spoločnosti, a preto ho možno účinne riešiť iba s podmienkou aktívnej participácie všetkých dotknutých, t. j. obetí, páchateľa a príslušného sociálneho spoločenstva.“⁸ Na rozdiel od klasickej retributívnej justície, restoratívna justícia predstavuje určitý súbor metód, cieľov a postulátov, ktoré charakterizujú prístup k riešeniu trestnej činnosti, v rámci ktorých sú v majoritnej časti zastúpené prvky zdôrazňujúce ochranu obete a najmä jej práv.⁹

---

⁵ LUBELCOVÁ, G. *Alternatívne tresty v kontexte stratégií spoločenskej regulácie kriminality*. str. 6 [elektronická verzia].

⁶ ŠIMUNOVÁ, L. 2014. „Biele goliere“ a restoratívna justícia. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 237.

⁷ DIANIŠKA, G. 2011. *Kriminológia*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, str. 113.

⁸ KURILOVSKÁ, L. – LENHARTOVÁ, K. 2013. *EÚ ako otvorená cesta restoratívnej justície*. In: Právny obzor. Bratislava: Ústav štátu a práva SAV, č. 3, 2013, s. 267.

⁹ TOBIÁŠOVÁ, L. 2009. *Koncept restoratívnej justície*. In: Acta Facultatis iuridicae Universitatis Comenianae XXVII. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2009, str. 433.

Podľa Zehra ide o „proces riešenia následkov spáchaného trestného činu, ktorého účelom je kolektívne posúdenie ujmy, ktorá bola trestným činom spôsobená, posúdenie potrieb poškodených v zmysle náhrady škody, záväzkov vyplývajú zo spáchaného trestného činu, pričom účelom tohto procesu je zabezpečenie nápravy ak samozrejme prichádza do úvahy. Proces by mal byť sprevádzaný účasťou majoritnej účasti tých ktorých sa trestný čin bezprostredne týka.“¹⁰ Walgrave uvádza, že restoratívna justícia je primárne orientovaná na nápravu individuálnej a sociálnej ujmy, ktorá je príčinou následku spáchaného trestného činu.¹¹ V tejto súvislosti boli formulované východiskové princípy restoratívnej justície a to

- princíp reparácie, podpora odškodnenie obetí trestných činov
- princíp aktívnej participácie strán (páchateľa a poškodeného) na riešení trestnej veci
- snaha o nápravu vzniknutej škody
- maximalizácia dobrovoľnej spolupráce a minimalizácia nátlaku
- ospravedlnenie ako jeden z primárnych spôsobov náhrady škody
- výmena informácií formou stretnutia a dialógu
- princíp kreovania úloh prispievajúcich k tvorbe relevantného vzťahu medzi štátom a spoločnosťou.¹²

Brunk zároveň poukazuje na to, že teoretický a filozofický rozmer pojmov restoratívna justícia a retributívna justícia nie sú antonymá, ako sa niektorí jednotlivci domnievajú.¹³ Restoratívna justícia prináša do tradičného systému trestnej justície nové prvky ako napr. mediáciu, skupinové mimosúdne prejednávanie drobných deliktov mladistvých páchateľov atď.¹⁴ Spoločným znakom oboch teórií je snaha o náhradu škody

---

¹⁰ ZEHR, H. 2002. *The Little Book of Restorative Justice*. Intercourse: Good Books, 2002, str. 37.

¹¹ WALGRAVE, L. 2008. *Restorative Justice, Self-Interest and Responsible Citizenship*. Cullompton: Willan Publishing, 2008, str. 21.

¹² K tomu pozri: VAN NESS, D. - STRONG, K. H. 2001. *Restoring Justice*. Cincinnati: Anderson Publishing Co., 2001, str. 22., ŠIMOŤEK, I. – SZABOVÁ, E. 2014. *Princípy restoratívnej justície vo vzťahu k trestaniu právnických osob.* In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 127 a nasl.

¹³ BRUNK, C. 2001. *Restorative Justice and The Philosophical Theories of Criminal Punishment*. In: *The Spiritual Roots of Restorative Justice*. Albany, New York, USA: State University of New York Press, 2001, str. 44.

¹⁴ SCHEINOST, M. 2003. *Restorativní justice*. In: *Sborník příspěvku a dokumentu*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha: Vydavatelstvo KUFR, 2003, str. 4.

poškodenému. Odlišnosť medzi jednotlivými teóriami vzniká pri aplikácii osobitného urovnania pomerov medzi poškodeným a páchatelom trestného činu.¹⁵

Klátik poukazuje na určitú formu neuplatniteľnosti konceptu restoratívnej spravodlivosti, vzhľadom na to, že ju možno aplikovať na menej závažné trestné činy, ktoré sú do značnej miery determinované tým, že sa sústreďujú na riešenie konfliktu medzi páchatelom trestného činu a poškodeným (resp. jeho bezprostrednou obeťou). „*Preto nie je prijateľné aplikovať koncepciu restoratívnej justície pri trestných činoch, ktorá nie sú dôsledkom takéhoto konfliktu alebo kde na druhej strane konfliktu stojí štát reprezentovaný konkrétnym štátnym orgánom.*“¹⁶

Keďže uvedená koncepcia trestania predstavuje relatívne nový model riešenia trestných vecí, bude potrebné prekonávať určitú nedôveru a pochybnosti súvisiace s aplikáciou restoratívnych postupov a opatrení. Úspech väčšiny teoretických koncepcií závisí na tom, či sa tieto teoretické predstavy podarí realizovať v praktickom živote, to však nie je možné bez zodpovedajúceho organizačného a inštitucionálneho zaistenia. Zároveň možno konštatovať, že koncepcia restoratívnej justície je pevnou súčasťou právnych systémov v mnohých krajinách.¹⁷ Je však dôležité upozorniť na tú skutočnosť, aby moderné trestné právo definitívne nerezignovalo vo vzťahu k naplneniu jeho represívnej funkcie, odlišné však môžu byť prostriedky pre jej realizáciu.

1.2 Kríza trestu odňatia slobody

Už v roku 1940, Clemmer, ktorý zaviedol pojem prizonizácie odsúdených na označenie reálneho socializačného vplyvu ústavov na výkon trestu odňatia slobody, poukázal na nepriaznivý sociálny účinok nepodmienečného trestu odňatia slobody. Opierajúc sa o výsledky svojich uskutočnených výskumov tvrdil, že prostredie ústavov na výkon trestu odňatia slobody, jeho subkultúra a izolovanosť od ostatného sveta povzbudzuje a núti odsúdených, aby absorbovali a osvojili si návyky typické práve pre toto prostredie a zároveň si osvojili pravidlá, ktoré riadia interný svet pri výkone trestu odňatia

---

¹⁵ STRÉMY, T. 2014. *Teoreticko-metodologické východiská restoratívnej justície*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 69.

¹⁶ KLÁTIK, J. 2008. *Koncepcia restoratívneho trestania a systém alternatívneho riešenia trestných vecí v Slovenskej republike*. In: Justičná revue. č. 1, 2008, str. 75.

¹⁷ KARABEC, Z. 2003. *Koncept restoratívnej justice*. In: Restoratívni justice. Sborník příspěvků a dokumentů. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha: Vydavatelstvo KUFR, 2003, str. 16.

slobody, pričom tieto sú ďaleko vzdialené od vzorcov správania udržiavaných kultúrnymi a spoločenskými normami.¹⁸

Niektorí odborníci zastávajú názor, že nízky resocializačný účinok trestu odňatia slobody sa spája najmä s vytrhnutím odsúdeného z jeho prirodzeného sociálneho prostredia, pobytom odsúdeného vo výrazne kriminogénnom prostredí či v efekte stigmatizácie odsúdeného.¹⁹ Výkon nepodmienečného trestu odňatia slobody v jeho vysokej výmere môže viesť k adaptácii a k pasívnemu prispôsobeniu sa k daným podmienkam, pričom potlačovanie individuality odsúdených osôb vedie k strate pocitu zodpovednosti za vlastné rozhodovanie, čo môže viesť k strate sociálnej a psychickej spôsobilosti k bežnému životu a schopnosti autonómne sa rozhodovať. Lubelcová uvádza, že *„efekt prizonizácie, imobilizácie a exklúzie predstavujú frekventované nezamýšľané dôsledky prevýchovy a resocializácie v podmienkach ústavov na výkon trestu odňatia slobody ako totálnych inštitúcií.“*²⁰ Pričom aj krátkodobý výkon trestu odňatia slobody môže predstavovať nevýhodu najmä v tom zmysle, že odsúdený prichádza o zamestnanie a tým je návrat do bežného života o to náročnejší.

Na druhej strane resocializačný účinok trestu je spojený so získaním pracovných návykov ak je odsúdený vo výkone trestu odňatia slobody pracovne zaradený, či reflektovaniu nastaveného a zodpovednými osobami kontrolovaného vnútorného režimu v ústave na výkon trestu odňatia slobody aj do bežného života. V mnohých prípadoch môže byť prirodzené sociálne prostredie odsúdeného kriminálnym prostredím a vyňatie páchateľa zo sféry podporujúcej páchanie trestnej činnosti sa môže prejavovať skôr ako prínosné.²¹ Neopomenuteľná je funkcia individuálnej a generálnej prevencie trestného práva, ktorá sa v tejto súvislosti prejavuje najintenzívnejšie.²² Z judikatúry vyplýva, že záver o tom, či je možné páchateľa napraviť trestom odňatia slobody vo výmere nad pätnásť do dvadsaťpäť rokov, resp. nad dvadsaťpäť rokov je právnou otázkou, ktorej riešenie patrí výlučne do právomoci súdu. Na tom však nič nemení skutočnosť, že súd vychádza zo znaleckého posudku znalcov z odboru zdravotníctva, psychológie, ktorých

---

¹⁸ LUBELCOVÁ, G. *Alternatívne tresty v kontexte stratégií spoločenskej regulácie kriminality*. str. 7 [elektronická verzia].

¹⁹ ŠCERBA, F. 2014. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. Vydání. Praha: Leges, 2014, str. 20.

²⁰ LUBELCOVÁ, G. *Alternatívne tresty v kontexte stratégií spoločenskej regulácie kriminality*. str. 6 [elektronická verzia].

²¹ ŠCERBA, F. 2014. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. Vydání. Praha: Leges, 2014, str. 30.

²² KARABEC, Z. 2003. *Koncept restorativní justice*. In: Restorativní justice. Sborník příspěvků a dokumentů. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha: Vydavatelstvo KUFR, 2003, str. 5.

úlohou je na podklade určených osobnostných, symptomatických a spoločenských faktorov určiť resocializačnú prognózu a príslušné závery.²³

Cieľovou skupinou pre aplikáciu restoratívnej justície sú najmä odsúdení, u ktorých prichádza do úvahy uloženie krátkodobých trestov odňatia slobody, ktorí by sa mali dostávať do pozornosti súdov, najmä v zmysle náhrady krátkodobého trestu odňatia slobody iným druhom trestu. Bok a Jemelík uvádzajú, že *„je v silách justície aby v jej širšom poňatí zmenila pohľad na nenahraditeľnosť nepodmienečného trestu odňatia slobody. Justícia by sa mala snažiť najmä pri nenásilnej trestnej činnosti čo najviac vyhýbať jeho aplikácii. Predpokladá to, ale zmenu v hlavách sudcov i prokurátorov, pri niektorých pomerne zásadnejší, nakoľko niektorí z nich majú výraznejší sklon sa ako sudcovia správať ako „lovci lebiek“. Ministerstvo spravodlivosti by malo v tomto smere venovať podstatne väčšiu starostlivosť odbornej osвете smerujúcej k dosiahnutiu požadovanej zmeny správania oboch profesijných skupín... Upozorňujeme v tejto súvislosti na sklon podnikateľských vrstiev riešiť obchodnoprávne spory kriminalizáciou odporcov a na ochotu prokurátorov a sudcov podľahnúť príležitosti k ukladaniu nepodmienečných trestov odňatia slobody. Prokuratúra a súd by sa mali naučiť tomuto zvädzaniu odolávať.“*²⁴

1.3 Problematické vymedzenie pojmu alternatívne tresty

Jednotlivé druhy alternatívnych opatrení neexistujú v rámci trestného práva výhradne ako jednotlivé prvky, ale vytvárajú určitý systém, ktorých spoločným atribútom je vymedzenie jeho účelu, a to nahradenie nepodmienečného trestu odňatia slobody. Ščerba vychádza z toho, že systém alternatívnych opatrení je obdobou systému trestov, avšak obe skupiny nie sú obsahovo totožné, a pod systém alternatívnych opatrení nemožno subsumovať výhradne podmnožinu v podobe alternatívnych trestov.²⁵ V tejto súvislosti je nutné rozlišovať medzi hmotnoprávnymi opatreniami a procesnoprávnymi opatreniami alternatívnej povahy.

Zároveň je však nutné poukázať na tú skutočnosť, že odborná verejnosť nepresadzuje rovnaký názor na vymedzenie pojmu alternatívny trest. Podľa Jurčovej *„z etymologického významu slova alternatívne vyplýva, že ide o pripustenie voľby medzi*

²³ R 33/2007 In: ČENTÉŠ, J. et al. 2013. *Trestný zákon. Veľký komentár*. Žilina: Eurokódex, 2013, str. 98.

²⁴ BOK, J. – JEMELÍK, Z. 2011. *Příčinnost justice a přeplněné věznice*. In: *Trestní právo*. č. 7-8, 2011, str. 61.

²⁵ ŠČERBA, F. 2014. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. Vydání. Praha: Leges, 2014, str. 30.

*dvoma možnosťami, t. j. smeruje k pripúšťaniu výberu. V korelácii s pojmom trest konkretizuje pripustenie medzi dvoma trestami, a to medzi niektorým z alternatívnych trestov ako prvou alternatívou a trestom odňatia slobody ako druhou alternatívou, pričom garantujú rovnaké naplnenie účelu trestu.*²⁶ Vyššie uvedenej definícii však možno vyčítať, že pojem alternatívny trest zahrňuje aj do samotného vymedzenia pojmu. Autorka, s prihliadnutím právnu úpravu Slovenskej republiky, zaraďuje medzi alternatívne tresty

- podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody,
- podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom,
- trest domáceho väzenia,
- trest povinnej práce
- a peňažný trest.

K totožnému výpočtu alternatívnych trestov sa prikláňa aj Ivor, s poukazom na to, že medzi ne zaraďuje trestnoprávne inštitúty, ktorými sú podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody a podmienený odklad výkonu trestu s probačným dohľadom.²⁷ Čechot pri vymedzení pojmu alternatívne tresty zdôrazňuje kritérium individualizácie trestu, ktorá sa prejavuje voľbou medzi uložením trestu odňatia slobody a trestom, ktorý možno uložiť namiesto trestu odňatia slobody.²⁸ Baláž vychádza z členenia alternatívnych trestov na alternatívne tresty v širšom slova zmysle a alternatívne tresty v užšom slova zmysle, kam subsumuje výhradne trest domáceho väzenia, trest povinnej práce a peňažný trest.²⁹

Nezkusil poukazuje sa špecifický systém alternatívnych opatrení, ktorý je rozčlenený do troch východiskových skupín, hoci nezahrňuje výhradne tresty, ale aj ochranné opatrenia a iné opatrenia, ktoré možno aplikovať pri riešení trestných vecí. Systém zahrňuje nasledujúce tri základné body:

- Alternatívy nespojené s odňatím slobody zahrňujúce kontrolu alebo dohľad (do tejto skupiny subsumuje napr. probáciu, podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom, ambulantné ochranné liečenie či trest zákazu pobytu)

²⁶ JURČOVÁ, J. 2012. *Alternatívne tresty*. In: Justičná revue. roč. 64, č. 4, 2012, str. 523.

²⁷ IVOR, J. a kol. 2010. *Trestné právo hmotné, všeobecná časť*. 2. vyd. Bratislava: Iura edition, 2010. str. 361.

²⁸ ČEČOT, V. 2000. *Alternatívne tresty – jeden z moderných prostriedkov trestnej politiky demokratického štátu. (Legislatívna súčasnosť a perspektívy)*. In: Justičná revue. roč. 52, č. 12, 2000, str. 1281.

²⁹ BALÁŽ, P. 2006. *Základy trestného práva*. Bratislava: EUROUNION, 2006, str. 163.

- Alternatívy nespojené s odňatím slobody nezahrňujúce kontrolu alebo dohľad
(do tejto subsumuje napr. peňažný trest, prepadnutie veci, podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody)
- Kombinácia trestov
(ide o právomoc s možnosťou kombinácie trestov, pričom zahrňuje možnosť ako prostredníctvom tejto kombinácie znižovať aplikáciu nepodmienečných trestov odňatia slobody).³⁰

Spoločným atribútom jednotlivých definícií je, že alternatívny trest nie je spojený s odňatím slobody, ale zároveň je jeho aplikácia zárukou naplnenia účelu trestu. Ščerba uvádza, že „*v prípade ak súd rozhodne o vine páchatel'a, uloženie nepodmienečného trestu odňatia slobody predstavuje bezprostrednú variantu ďalšieho postupu a účelom alternatívnych trestov je odvrátiť vo vhodných prípadoch jeho použitie.*“

V prípade, ak by sme si za kritérium rozhodujúce pre vymedzenie pojmu alternatívny trest zvolili jeho účel, t. j. musí ísť o trest, ktorý je náhradou trestu odňatia slobody, v zmysle slovenského právneho poriadku by bolo možné pod toto pojmové vymedzenie subsumovať výhradne trest domáceho väzenia a trest povinnej práce, respektíve podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody a podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom. Peňažný trest, trest zákazu účasti na verejných podujatiach či trest zákazu činnosti uvedené kritérium napĺňajú len z časti nakoľko ide o trestnoprávne sankcie, ktoré môžu byť za zákonom stanovených podmienok uložené aj popri treste odňatia slobody. Vymedzenie pojmu alternatívny trest je o to komplikovanejšie, že ich účel v tomto smere z časti napĺňa viacero druhov trestov, a to napr. už vyššie uvedený trest zákazu činnosti či trest prepadnutia majetku.

Vzhľadom na to, že v ustanovení § 32 Trestného zákona nie je ako druh trestu zaradený podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody, resp. podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom, stotožňujeme sa s názorom, že uvedené trestnoprávne inštitúty nemožno subsumovať pod pojem alternatívny trest. V nadväznosti na vyššie uvedené bude v kontexte alternatívnych trestov v nasledujúcom texte pozornosť zameraná na trest domáceho väzenia a trestu povinnej práce, ktorých alternatívna povaha je zvýraznená o to viac, že neprichádza do úvahy ich aplikácia popri treste odňatia slobody. Stotožňujeme sa s názorom, že účel alternatívneho trestu rovnako

³⁰ NEZKUSIL, J. 2009. *K problematice alternativ k trestu odnětí svobody*. In: Trestní právo. č. 7-8, 2009, str. 9.

plnohodnotne napĺňa podstata peňažného trestu a novozavedeného trestu zákazu účasti na verejných podujatiach, ktorým bude rovnako intenzívne venovaná pozornosť v nasledujúcich kapitolách práce. Diferenciácia pojmu v zmysle „alternatívnych trestov v užšom slova zmysle“ a „alternatívnych trestov v širšom slova zmysle“ je zdá sa najvhodnejšia. Vychádzajúc z ustanovení Trestného zákona teda medzi „alternatívne tresty v užšom slova zmysle“ zaradujeme: trest domáceho väzenia, trest povinnej práce, peňažný trest a trest zákazu účasti na verejných podujatiach a do skupiny „alternatívnych trestov v širšom slova zmysle“: trest zákazu činnosti, trest zákazu pobytu, vyhostenie, trest prepadnutia majetku a trest prepadnutia vecí.

Záverom možno konštatovať, že východiskovou filozofiou aplikácie alternatívnych trestov je, že odsúdený síce nevykoná trest v ústave na výkon trestu odňatia slobody, ale zároveň mu súd uloží taký druh obmedzení alebo povinností, ktoré naplnia funkciu individuálnej prevencie trestného práva, zároveň zabezpečia ochranu spoločnosti, uspokojia záujmy a potreby poškodeného trestným činom a vytvoria podmienky na to, aby odsúdený po výkone trestu viedol riadny život, no jednoznačné vymedzenie pojmu alternatívny trest zostáva pomerne komplikované.³¹ Významnú úlohu pri ukladaní alternatívnych trestov zohráva inštitút náhradného trestu a model premeny alternatívneho trestu na trest odňatia slobody ako prostriedky neakceptovania podmienok a obmedzení pri výkone trestu zo strany odsúdeného. Ide o trestnoprávne inštitúty, ktoré posilňujú autoritu alternatívneho trestu tak vo vzťahu k verejnosti ako aj voči samotnému odsúdenému, je však vhodné poukázať aj na tú skutočnosť, že aktuálne koncept premeny trestu v mnohých právnych poriadkoch zahraničných právnych úprav smeruje k formulovaniu zákonnej možnosti súdu premeniť alternatívny trest na prísnejšiu podobu alternatívneho trestu, napr. nevykonaný peňažný trest na trest domáceho väzenia. Absencia danej zákonnej možnosti sa aktuálne javí už skôr ako rigidná.

1.4 Medzinárodná a vnútroštátna právna úprava alternatívnych trestov

Aktuálne trendy smerovania trestnej politiky teda nepochybne vychádzajú z koncepcie restoratívnej justície, pričom stúpajúca snaha o obmedzenie sankcionovania páchatel'ov trestných činov nepodmienečným trestom odňatia slobody z globálneho

---

³¹ LÁŠTICOVÁ, L. - VAJZEROVÁ, J. 2007. *Alternatívne tresty a ich podstata*. In: *Alternatívne tresty v praxi*. Dolný Kubín: EDUKOS, 2007, str. 9.

pohľadu naďalej pretrvávajú.³² Problematike alternatívnych opatrení a alternatívnych trestov sa dlhodobo venuje pozornosť aj na pôde Organizácie spojených národov (ďalej len „OSN“) a Rady Európy. Ide najmä o dohovory, rezolúcie a odporúčania, ktoré ovplyvňujú smerovanie v tejto oblasti pri implementovaní právnych aktov v jednotlivých krajinách. Proces začlenenia alternatívnych opatrení do praxe nie je jednoduchý a výsledky nie sú bezprostredné, preto sa aj v Slovenskej republike prihliada na medzinárodné štandardy a normy a taktiež na skúsenosti krajín, v ktorých majú dlhodobejšiu tradíciu.³³

V roku 1985 na 7. kongrese OSN v Miláne bola prijatá rezolúcia „o redukcii väzenskej populácie, alternatívnych uväzneniach a sociálnej integrácii“, ktorá už v tom čase formulovala odporúčanie pre členské štáty zintenzívniť zavádzanie a aplikáciu trestov nespojených s trestom odňatia slobody. Na nasledujúcom 8. kongrese OSN v Havane boli prijaté tzv. Tokijské pravidlá - „Štandardné minimálne pravidlá OSN pre opatrenia nespojené s odňatím slobody“. Pravidlá kladú dôraz na zabezpečenie rovnováhy medzi právami páchateľa, poškodeného a záujmami spoločnosti a formulujú východiskové pravidlá pre ukladanie a výkon trestov nespojených s odňatím slobody.³⁴

Rovnako činnosť Výboru ministrov Rady Európy smeruje na úseku trestnej politiky k rozvoju princípov bezpečnosti, slobody, spravodlivosti, demokracie a k prehlbovaniu ľudských práv a slobôd v európskom prostredí. Tento postup reprezentuje pristúpenie k rezolúcii s názvom „Niektoré alternatívne tresty k väzeniu“ z roku 1976³⁵, na ktoré postupne nadväzovali ďalšie odporúčania, pričom v roku 2000 Výbor ministrov Rady Európy prijal „Európske pravidlá o alternatívnych trestoch a opatreniach“. Neustálu podporu alternatívam v trestnom práve a ich zdokonaľovaniu venuje Rada Európy značnú pozornosť a odporúča vládam jednotlivých členských štátov, aby sa v justičnej praxi riadili Európskymi pravidlami o alternatívnych trestoch a opatreniach. Zmyslom týchto pravidiel je zabezpečiť určitý štandardný a zjednocujúci postup pri ich ukladaní a výkone a v zabezpečovaní ich kontroly v európskom prostredí.³⁶

OSN svoju činnosť nesústreďuje výhradne na problematiku alternatívnych trestov, ale pokúsila sa o zjednotenie výkladu pojmu „restoratívna justícia“, v úmysle vyhnúť sa predpokladaným rozporom pri výklade pojmu. Východisko predstavovala definícia restoratívnej justície podľa Základných zásad týkajúcich sa používania restoratívnej

---

³² ŠČERBA, F. 2013. *Využívaní alternatívnych opatrení v praxi*. In: Trestněprávní revue. č. 6., 2013. str. 138.

³³ JURČOVÁ, J. 2012. *Alternatívne tresty*. In: Justičná revue. roč. 64, č. 4, 2012, str. 523.

³⁴ BALÁŽ, P. 2004. *K alternatívnym trestom a opatreniam*. In: Justičná revue. č. 4, 2004, str. 402.

³⁵ BALÁŽ, P. 2004. *K alternatívnym trestom a opatreniam*. In: Justičná revue. č. 4, 2004, str. 402.

³⁶ Odporúčanie vydané Výborom ministrov Rady Európy z 29. novembra 2000.

justície v trestných veciach, ktorá je upravená v Rezolúcii OSN Hospodárskej a sociálnej rady č. (2002) 12. Podľa článku 2 „*restoratívny proces predstavuje akýkoľvek proces, v ktorom obeť a páchatel', a ak je to vhodné aj iný jednotlivci a a členovia komunity dotknutí trestným činom sa spoločne aktívne podieľajú na riešení záležitostí týkajúcich sa trestného činu, zvyčajne prostredníctvom sprostredkovateľa.*“ Rovnako aj Rada Európy v záujme zdôrazňovania legitímnych prostriedkov riešenia trestných vecí vychádzajúc z novej restoratívnej koncepcie vyvíja tlak na národné legislatívy, a to napríklad aj prostredníctvom Odporúčania Rady Európy Rec (1999) 19, týkajúce sa mediácie v trestných veciach a Odporúčania Rady Rec (2008) 11 súvisiace s európskymi pravidlami pre postih mladistvých páchatel'ov, ktoré formuluje aj pri tejto špecifickej skupine páchatel'ov požiadavku aplikácie restoratívnych prostriedkov riešenia trestných vecí.³⁷

V podmienkach Slovenskej republiky už v období rekodifikácie trestného práva možno poukázať na pomerne jasný zámer zákonodarcu nasledovať svetové trendy, pretože práve dekriminalizácia, depenalizácia, zhospodárnenie a zrýchlenie trestného konania či efektívne zapojenie probačných a mediačných úradníkov do riešenia trestných vecí predstavovali východiskové ciele nového smerovania trestnej politiky. Ciele zákonodarcu boli samozrejme premietnuté aj do novovytvoreného systému trestných sankcií.³⁸ V roku 2006 tak nadobudol účinnosť zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, ktorý upravil podmienky ukladania nových druhov alternatívnych trestov, a to trestu domáceho väzenia a trestu povinnej práce. Peňažný trest ako špecifický druh trestu bol do slovenského právneho poriadku zaradený už pred rekodifikáciou trestného práva, a to v ustanoveniach zákona č. 140/1961 Zb. Trestného zákona v znení neskorších predpisov. Jeho špecifikum, ktorým sa odlišuje od trestu domáceho väzenia a trestu povinnej práce spočíva v tom, že ho súd môže uložiť, za zákonom stanovených podmienok, ako trest samostatný, ale zároveň aj popri inom treste, resp. popri treste odňatia slobody. Trest domáceho väzenia a trest povinnej práce nemožno za súčasnej aplikácie zásady nezlučiteľnosti trestov a vychádzajúc z ich samotnej povahy uložiť popri treste odňatia slobody, čím je o to viac zvýraznená práve ich alternatívna povaha. V súčasnosti zákonodarca v podmienkach Slovenskej republiky pristúpil k zavedeniu nového druhu trestu, a to trestu zákazu účasti na verejných podujatiach, ktorý podobne ako peňažný trest za zákonom stanovených podmienok možno

---

³⁷ VRÁBLOVÁ, M. 2014. *Modely restoratívnej justície v Európe*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 96 a nasl.

³⁸ KLÁTIK, J. 2008. *Koncepcia restoratívneho trestania a systém alternatívneho riešenia trestných vecí v Slovenskej republike*. In: Justičná revue. č. 1, 2008, str. 76.

uložiť aj popri treste odňatia slobody. Výkon trestov je predmetom ustanovení zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku v znení neskorších predpisov a vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov.

Rozširovanie systému trestných sankcií o alternatívne tresty má posilniť zásadu, že nepodmienečný trest odňatia slobody je prostriedkom „ultima ratio“, ktorý možno aplikovať len v prípadoch, keď menej závažné prostriedky boja proti zločinnosti zlyhali.³⁹ Rovnaký názor zastáva Fábry a uvádza, že dôsledné využívanie celého systému trestných sankcií je neustále aktuálnou prioritou a opätovne zdôrazňuje, že trest odňatia slobody je krajným prostriedkom ochrany záujmov spoločnosti. Presadzovanie aplikácie alternatívnych trestov smeruje k zníženiu negatívnych dôsledkov inzerácie u prvopáchateľov pri menej závažnej trestnej činnosti.⁴⁰

V súčasnosti možno konštatovať, že slovenská právna úprava disponuje rozsiahlym systémom hmotnoprávných ako aj procesnoprávných alternatívnych opatrení v trestnej oblasti, nielen v podobe alternatívnych trestov, ale aj alternatív k potrestaniu či odklonov v trestnom konaní. Kreovanie právnej úpravy je prvým a zároveň zásadným krokom k presadzovaniu koncepcie restoratívnej justície. Zavedenie alternatívnych trestov do právneho poriadku na druhej strane nezaručuje naplnenie ich účelu, ako sme už uviedli nemožno preto generálne vychádzať z premisy, že alternatívne tresty k nepodmienečného trestu odňatia slobody sú aplikované vo vhodných prípadoch a či vôbec aplikačná prax v podmienkach Slovenskej republiky pristupuje ku koncepčnému uplatňovaniu prvkov restoratívnej justície, kam medzi iným subsumujeme aj alternatívne tresty.

Cieľom nasledujúceho textu je preto analýza hmotnoprávnej úpravy trestu domáceho väzenia, trestu povinnej práce, peňažného trestu a trestu zákazu účasti na verejných podujatiach, v zmysle slovenskej právnej úprav. V tomto kontexte nie je pozornosť sústredená výhradne na posúdenie zákonných podmienok pre uloženie konkrétneho trestu, ale aj na analýzu jeho vzťahu k trestu odňatia slobody, ktorá je zároveň doplnená o komparáciu východiskových trestnoprávných inštitútov so zahraničnou právnou úpravou. Na vyššie uvedené nadväzuje posúdenie aplikácie právnej úpravy

---

³⁹ STIFFEL, H. – TOMAN, P. – SAMÁŠ, O. 2010. *Trestný zákon. Stručný komentár*. Druhé, prepracované a doplnené vydanie. Bratislava: Iura edition, 2010, str. 82.

⁴⁰ FÁBRY, A. 2012. *Väzenie. História a súčasnosť*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, str. 102.

v justičnej praxi vychádzajúc z analýzy štatistických údajov Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

2 TRESTNOPRÁVNE ASPEKTY UKLADANIA ALTERNATÍVNYCH TRESTOV V PODMIENKACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY

2.1 Trest domáceho väzenia

Trest domáceho väzenia bol do slovenského právneho poriadku zavedený zákonom č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“). V systéme alternatívnych trestov má zásadné postavenie, aj vzhľadom na to, že ho zákonodarca prioritne v rámci taxatívneho výpočtu jednotlivých druhov trestov podľa § 32 Trestného zákona zaradil za trest odňatia slobody. Hmotnoprávne podmienky pre jeho aplikáciu, premenu trestu na trest odňatia slobody, vrátane ďalších jeho obsahových aspektov upravuje ustanovenie § 53 Trestného zákona. Výkon trestu je predmetom úpravy ustanovenia § 435 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku v znení neskorších predpisov a ustanovenia § 79a vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov.

2.1.1 Analýza hmotnoprávnych podmienok pre aplikáciu trestu

Trest domáceho väzenia je trestnoprávnou sankciou, ktorá môže byť súdom uložená samostatne a za súčasného rešpektovania zásady nezlučiteľnosti trestov neprichádza do úvahy jeho uloženie popri treste odňatia slobody. Dôsledkom aplikácie alternatívneho trestu je spôsobenie ujmy na osobnej slobode odsúdeného podobne ako pri aplikácii nepodmienečného trestu odňatia slobody. Na druhej strane za jeho pozitívny atribút možno považovať tú skutočnosť, že odsúdený zostáva pri výkone trestu domáceho väzenia vo svojom prirodzenom prostredí, pričom sú zachované jeho sociálne, rodinné a ekonomické väzby, ale zároveň je vykonávaný dozor nad jeho správaním.⁴¹ Zavedenie trestu domáceho väzenia bolo rovnako ako pri ďalších alternatívnych trestoch motivované požiadavkou spoločnosti potrestať páchateľa a zároveň eliminovať negatívne dôsledky nepodmienečného trestu odňatia slobody, medzi ktoré patrí pôsobenie tzv. väzenskej

---

⁴¹ BOLEDOVIČOVÁ, L. 2013. *Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement*. In: Trestněprávní revue, č. 3. 2013, str. 65.

subkultúry, nezriedka vedúce až k negatívnej zmene hodnotovej orientácie, pričom dochádza k prerušeniu rodinných a sociálnych vzťahov, prípadnej strate pracovných návykov, pretŕhajú sa väzby odsúdeného s každodennou realitou, čo nesporne vedie k zlej finančnej situácii a k nepriamemu zvýšeniu rizika recidívy. Podľa Kursovej „*pri uložení trestu domáceho väzenia môže byť odsúdený aj naďalej ekonomicky aktívny, finančne zabezpečovať tak seba ako aj svoju rodinu, získavať financie na náhradu škody poškodenému trestným činom, podieľať sa na financovaní výkonu svojho trestu a zároveň určitým spôsobom prispievať do štátneho rozpočtu. Nezanedbateľná je následne čiastka, ktorú štát ušetrí oproti výkonu trestu odňatia slobody, a to pri zohľadnení nákladov na obstaranie potrebného technického vybavenia vo vzťahu ku kontrole výkonu tohto trestu.*“⁴² Na druhej strane Kučera a Kincl uvádzajú, že z trestnoprávneho pohľadu ekonomické dôvody aplikácie trestu domáceho väzenia sú v tejto súvislosti bezpredmetné a v konečnom dôsledku by súd na ne nemal vôbec prihliadať a možno konštatovať, že v tomto kontexte hospodárnosť trestu pri kreovaní výroku o treste by nemal súd vôbec zaujímať.⁴³

V zmysle ustanovenia § 53 ods. 1 Trestného zákona môže súd pristúpiť k uloženiu trestu domáceho väzenia v prípade ak odsudzuje páchatel'a pre prečin za súčasnej aplikácie ustanovenia § 34 ods. 6 Trestného zákona v zmysle ktorého „*za trestný čin, ktorého horná hranica trestnej sadzby trestu odňatia slobody ustanovená v osobitnej časti zákona prevyšuje päť rokov, musí súd uložiť trest odňatia slobody.*“⁴⁴ Trestný zákon upravuje konkrétne hmotnoprávne podmienky pre uloženie trestu domáceho väzenia stroho, pretože z dikcie ustanovenia § 53 ods. 1 Trestného zákona explicitne nevyplývajú ďalšie kritériá, ktoré by mal súd prednostne zvážiť, aby pred aplikáciou trestu odňatia slobody zvolil trest domáceho väzenia.⁴⁵ Avšak v samotnej aplikačnej praxi by mal súd pristupovať k jeho uloženiu najmä v prípadoch, ak vzhľadom na povahu a závažnosť trestného činu, vzhľadom na osobu páchatel'a, možnosti jeho resocializácie a s prihliadnutím na jeho rodinné pomery sa vyžaduje podstatne menšia intenzita zásahu do jeho osobnej slobody.

Trest domáceho väzenia môže súd uložiť najviac na jeden rok na rozdiel od českej právnej úpravy v zmysle ktorej je horná hranica výmery trestu domáceho väzenia zákonom

⁴² KURSOVÁ, J. 2014. *Domáci vězení jako alternativní trest*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 319.

⁴³ KUČERA, P. – KINCL, M. 2010. *Ztratí trest domácího vězení smysl?* In: Trestněprávní revue. č. 4, roč. XIV, 2010, str. 3.

⁴⁴ § 34 ods. 6 Trestného zákona.

⁴⁵ BURDA, E. – ČENTĚŠ, J., KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. et al. 2010. *Trestný zákon. Všeobecná část*. Komentár. I. diel, 1. Vydanie. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 398.

stanovená až na dva roky. Kursová uvádza, že „česká právná úprava je v tejto súvislosti v európskom kontexte skôr výnimkou, napriek tomu sa však súčasne nastavená legislatíva javí ako vhodná, nakoľko je na úvahe súdu a okolnostiach prípadu, akú dĺžku trestu zvolí. Súdu sa poskytuje širší priestor pre individualizáciu uloženého trestu a zároveň sa tiež rozširuje spektrum prípadov, pri ktorých možno túto alternatívu využiť.“⁴⁶

Pri analýze hmotnoprávných podmienok ukladania trestu domáceho väzenia možno uviesť, že na rozdiel od zahraničných právnych úprav v slovenskej právnej úprave absentuje písomný sľub, prípadne vyjadrenie stanoviska odsúdeného k jeho uloženiu. „Písomným sľubom je vyžadovaný nepriamy súhlas páchatel'a s uložením tohto druhu trestu, bez ktorého jeho aplikácia nie je prípustná a súčasne vyjadruje záväzok odsúdeného, že bude rešpektovať podmienky jeho výkonu a zároveň umožní kontrolu jeho výkonu. Ide o kvalifikovanejšiu formu vyjadrenia páchatel'a, než len poskytnutie stanoviska odsúdeného.“⁴⁷

V podmienkach Slovenskej republiky je rovnako pomerne často odbornou verejnosťou kritizovaná absencia možnosti súdu uložiť trest domáceho väzenia mladistvému, keďže tento nie je zaradený v taxatívnom výpočte trestov podľa § 109 Trestného zákona, ktoré možno mladistvému uložiť.⁴⁸ Prevláda názor, že práve u tejto vekovej skupiny odsúdených by bola v mnohých prípadoch aplikácia trestu domáceho väzenia na prospech naplnenia účelu trestu, nakoľko vplyv rodinných príslušníkov na mladistvého páchatel'a počas výkonu trestu domáceho väzenia má radikálnejší vplyv na jeho resocializáciu v porovnaní s prostredím, ktoré je kreované v ústave na výkon trestu odňatia slobody. Samozrejme v tejto súvislosti možno súhlasiť s Kurucovou, že vyššie uvedené prichádza do úvahy iba v prípade, ak by to bolo vzhľadom na rodinné prostredie odsúdeného možné.⁴⁹

---

⁴⁶ KURSOVÁ, J. 2014. *Domáci vězení jako alternativní trest*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 323.

⁴⁷ BOLEDOVIČOVÁ, L. 2013. *Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement*. In: Trestněprávní revue, č. 3, 2013, str. 65.

⁴⁸ K tomu pozri JURČOVÁ, J. 2012. *Alternatívne tresty*. In: Justičná revue. č. 4, 2012, s. 523-530.; RAJNIČ, M. 2011. *Príčiny brániace aplikácii trestu domáceho väzenia v Slovenskej republike*. In: Justičná revue. č. 8-9, 2011, s. 1125-1129.

⁴⁹ KURUCOVÁ, V. 2013. *Ukladanie trestu domáceho väzenia a problémy s jeho premenou na trest odňatia slobody*. In: Bulletin slovenskej advokácie, č. 5, 2013, str. 33.

2.1.2 Premena trestu domáceho väzenia na trest odňatia slobody

V zmysle ustanovenia § 53 ods. 2 Trestného zákona je pre zabezpečenie riadneho výkonu trestu domáceho väzenia potrebné, aby sa odsúdený zdržiaval vo svojom obydli, viedol riadny život a podrobil sa súdom určenej kontrole. Ščerba v tejto súvislosti poukazuje na tú skutočnosť, že porušenie povinnosti viesť riadny život bude často možné preukázať až po skončení výkonu trestu domáceho väzenia, čo v konečnom dôsledku môže smerovať ku komplikovanému postupu pri aplikácii premeny trestu domáceho väzenia na trest odňatia slobody.⁵⁰ Adekvátnym následkom porušenia povinností odsúdeného v súvislosti s výkonom trestu domáceho väzenia je totiž pristúpenie k jeho „sekundárnemu sankcionovaniu“. Ako už bolo vyššie uvedené, slovenská právna úprava pristúpila k výberu modelu premeny trestu domáceho väzenia na trest odňatia slobody⁵¹, za ktorého primárnu výhodu možno označiť určitú proporcionalitu sekundárnej trestnoprávnej sankcie vzhľadom k dobe, po ktorú bol trest domáceho väzenia odsúdeným rešpektovaný a riadne vykonávaný, t.j. dlhšia doba dodržiavania podmienok trestu domáceho väzenia sa prejaví v kratšej dĺžke premeneného nepodmienečného odňatia slobody.⁵² Avšak podľa niektorých autorov možno za nedostatok slovenskej právnej úpravy označiť demotiváciu odsúdeného smerujúcu k riadnemu výkonu trestu domáceho väzenia v čase, keď do výkonu zvyšku trestu bude zostávať len pár dní.⁵³ Zároveň Kurucová uvádza, že „v prípade ak odsúdený poruší povinnosti pri výkone trestu domáceho väzenia viackrát, nie je jasné, od ktorého dňa sa počítajú dni, počas ktorých odsúdený trest nevykonával. Niektoré súdy pokiaľ premieňali trest, až po viacnásobnom porušení podmienok, spätne počítali dĺžku nevykonaného trestu od prvého porušenia, čo by sme mohli namietat, lebo potom nasledovali dni, keď odsúdený trest riadne vykonával.“⁵⁴

Ščerba za prijateľnejší spôsob sekundárneho sankcionovania nedodržania zákonných podmienok pri výkone trestu domáceho väzenia považuje model náhradného trestu odňatia slobody. V zmysle pôvodnej českej právnej úpravy výkon náhradného trestu odňatia slobody, v dĺžke až jedného roka, a to v celej jeho výmere mohol nariadiť súd,

⁵⁰ ŠCERBA, F. 2010. *Trest povinné práce a domáciho väzení: Srovnání české a slovenské právní úpravy*. In: Justičná revue, roč. 62, č. 8-9, 2010, str. 964.

⁵¹ Podľa § 53 ods. 4 Trestného zákona: „Ak odsúdený neplní povinnosti uvedené v odseku 2, súd trest premení na nepodmienečný trest odňatia slobody tak, že dva dni nevykonaného trestu sa rovnajú jednému dňu nepodmienečného trestu odňatia slobody, a zároveň rozhodne o spôsobe výkonu tohto trestu.“

⁵² ŠCERBA, F. 2010. *Trest povinné práce a domáciho väzení: Srovnání české a slovenské právní úpravy*. In: Justičná revue, roč. 62, č. 8-9, 2010, str. 964.

⁵³ KYSELA, K. 2011. *Trest domáciho väzení*. In: Trestní právo. roč. 15, č. 7-8, 2011, str. 12.

⁵⁴ KURUCOVÁ, V. 2013. *Ukladanie trestu domáceho väzenia a problémy s jeho premenou na trest odňatia slobody*. In: Bulletin slovenskej advokácie, č. 5, 2013, str. 36.

v prípade zmarenia trestu domáceho väzenia odsúdeným. Na druhej strane možno konštatovať, že aplikácia inštitútu náhradného trestu odňatia slobody môže spôsobiť, že v určitých prípadoch nebude predstavovať dostatočne primeranú hrozbu zatiaľ, čo v iných prípadoch sa javí ako príliš prísna. Kursová poukazuje na tú skutočnosť, že v aplikačnej praxi by mohlo dochádzať k situáciám, kedy odsúdený zmarí výkon trestu domáceho väzenia v poslednom mesiaci jeho trvania, následkom čoho by musel vykonať náhradný trest odňatia slobody v celej výmere jedného roka rovnako ako odsúdený, ktorý by zmaril výkon trestu domáceho väzenia v prvom mesiaci jeho trvania. O primeranosti a spravodlivosti náhradného trestu by bolo možné v týchto súvislostiach viesť značnú polemiku.⁵⁵ Trestnoprávne inštitúty premeny trestu domáceho väzenia na trest odňatia slobody či inštitút náhradného trestu majú svoju významnú úlohu, nakoľko posilňujú autoritu samotného trestu, ale aj dôveru verejnosti v alternatívne spôsoby riešenia trestných vecí.⁵⁶ No aj vzhľadom na vyššie uvedené česká právna úprava pristúpila k modelu premeny trestu domáceho väzenia na trest odňatia slobody, a to novelou č. 330/2011 Sb., ktorou sa mení zákon č. 40/2009 Sb. Trestný zákoník v znení neskorších predpisov. Novela nahradila inštitút náhradného trestu odňatia slobody inštitútom premeny trestu domáceho väzenia a rozšírila vymedzenie pojmu marenie výkonu trestu domáceho väzenia.

Na rozdiel od zahraničných právnych úprav slovenská legislatíva nereflektuje možnosť premeny trestu povinnej práce či peňažného trestu na trest domáceho väzenia. Reťazenie alternatívnych trestov v tejto súvislosti nemusí obligatórne predstavovať najvhodnejšiu voľbu, nakoľko súčasne nastavená právna úprava ponúka široké spektrum trestných sankcií pre individualizáciu konkrétneho trestu vzhľadom na okolnosti prípadu a osobné pomery páchatel'a. Opakovanými premenami alternatívnych trestov tieto môžu strácať na autorite a účelovo smerovať k postupu, ktorý vylúči povinnosť odsúdeného nastúpiť výkon trestu odňatia slobody, hoci tento druh trestu je aj naďalej vnímaný ako prostriedok „ultima ratio“. Podľa Kursovej *„alternatívny trest je totiž potrebné chápať ako určitý prejav dôvery súdu v páchatel'a trestného činu, ako určitú šancu, ktorá bola páchatel'ovi daná, a v prípade, že páchatel' dôveru do neho vloženú sklame a ponúknutú šancu nedokáže využiť, je otázkou, nakoľko je vhodné a výchovné poskytnúť mu druhú šancu. Je potrebné mať na pamäti, že opakovanou aplikáciou alternatívnych trestov dochádza k ich devalvácii, a to ako v očiach samotných páchatel'ov, tak predovšetkým*

---

⁵⁵ KURSOVÁ, J. 2014. *Domáci vězení jako alternativní trest*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 325.

⁵⁶ ŠČERBA, F. 2011. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, s. 321.

v očiach verejnosti, ktorá takýto postup chápe ako benevolentný.“⁵⁷ Na druhej strane možno konštatovať, že absencia premeny alternatívnych trestov, najmä peňažného trestu či trestu povinnej práce na iný alternatívny trest je považovaná skôr za rigidnú a bráni vytváraniu možnosti súdu individualizovať aplikáciu trestu vo vzťahu ku konkrétnemu páchateľovi.

2.1.3 Nový trestnoprávny inštitút - preradenie odsúdeného do domáceho väzenia

Slovenská republika v súčasnosti pristupuje k zásadným modifikáciám ustanovení Trestného zákona a Trestného poriadku, ktorých primárnym účelom je zabezpečenie promptnej reakcie na nedostatky platnej právnej úpravy, ktoré boli identifikované práve v samotnej aplikačnej praxi. Na základe Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na roky 2012 – 2016 bol vypracovaný návrh zákona, ktorý vychádza z dielne pracovných skupín Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky pre trestné právo hmotné a trestné právo procesné. Zámer ministerstva smeruje k modifikácii ustanovení Trestného zákona až v 84 bodoch a k novelizácii ustanovení Trestného poriadku až v rekordných 156 bodoch. Cieľom návrhu zákona je zabezpečiť „*obmedzenie obštrukcií zo strany obvinených, zlepšenie situácie v oblasti väznenstva, zabezpečenie plynulosti a dôstojnosti súdneho konania a elimináciu prietahov v súdnych konaniach*.“⁵⁸ K pripravovanému materiálu bolo ukončené medzirezortné pripomienkové konanie, a to ku dňu 12.6.2014.

Okrem iného, navrhovaná právna úprava smeruje aj k zavedeniu nového trestnoprávneho inštitútu s názvom „Preradenie do domáceho väzenia“ podľa pripravovaného ustanovenia § 65a Trestného zákona. Trest domáceho väzenia bude teda úzko prepojený s výkonom trestu odňatia slobody, pretože odsúdeného bude možné preradiť z ústavu na výkon trestu odňatia slobody do domáceho prostredia, t.j. do výkonu trestu domáceho väzenia na dobu zvyšku uloženého trestu, ktoré však nepresahuje jeden rok za súčasného naplnenia nasledujúcich podmienok:

- výkon trestu v ústave s minimálnym stupňom stráženia
- existuje predpoklad, že bude naplnený účel trestu odňatia slobody
- odsúdený vykonal najmenej jednu tretinu uloženého trestu

---

⁵⁷ KURSOVÁ, J. 2014. *Domáci vězení jako alternativní trest*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 320.

⁵⁸ Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky [elektronická verzia]

- nejde o výkon trestu, ktorý bol nariadený
  - po rozhodnutí o neosvedčení sa v skúšobnej dobe určenej pri podmienечnom odklade výkonu trestu odňatia slobody alebo podmienечného odkladu výkonu trestu odňatia slobody spôsobeným dohľadom alebo
  - o výkon zvyšku trestu, ktorý bol nariadený po rozhodnutí o neosvedčení sa v skúšobnej dobe pri podmienечnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody, alebo
  - o výkon zvyšku trestu, ktorý bol nariadený podľa odseku 2.⁵⁹

Navrhovaná formulácia zákonného ustanovenia zároveň rieši situáciu, kedy odsúdený po preradení do výkonu trestu domáceho väzenia nebude plniť povinnosti vyplývajúce z ustanovenia § 53 ods. 2 Trestného zákona. V takom prípade súd opätovne rozhodne o premene trestu na trest odňatia slobody pričom rozhoduje aj o spôsobe jeho výkonu.

V tejto súvislosti si však možno položiť niekoľko nasledujúcich otázok: Bude možné preradiť odsúdeného do výkonu trestu domáceho väzenia, ak bol už v minulosti preradený z vyššieho stupňa stráženia do ústavu s minimálnym stupňom stráženia? Navrhovaná zákonná formulácia túto situáciu nevylučuje, no *expressis verbis* nerieši. Zároveň je otázne či tak bude možné rozhodnúť o preradení odsúdeného do výkonu trestu domáceho väzenia len výhradne na žiadosť odsúdeného alebo na základe žiadosti iných oprávnených osôb či z vlastnej iniciatívy súdu. V tejto súvislosti možno zároveň uvažovať o kolídaní navrhovanej právnej úpravy s ďalším trestnoprávnym inštitútom, ktorým je podmienечné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody upravené v § 66 až § 68 Trestného zákona. Je otázne či pre odsúdeného nebude prijateľnejšou alternatívou prednostne podať žiadosť o podmienечné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody, pretože s jeho výkonom nie sú spojené rovnaké povinnosti a obmedzenia ako pri preradení do výkonu trestu domáceho väzenia, kde odsúdený musí vykonať zvyšok trestu. Vyššie uvedené prichádza do úvahy aj napriek tomu, že v zmysle ustanovení Trestného zákona žiadosť o podmienечné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody pre prečin prichádza do úvahy až po vykonaní jednej polovice trestu, na rozdiel od možnosti podať žiadosť o preradenie do výkonu trestu domáceho väzenia po vykonaní jednej tretiny trestu v ústave na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia. V praxi bude, podľa môjho názoru,

---

⁵⁹ Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky [elektronická verzia]

dochádzať k situáciám, že využitie podmieneného prepustenia bude uprednostňované aj napriek dlhšiemu časovému hľadisku plynúcemu pre podanie žiadosti. Až v prípade ak žiadosť odsúdeného bude súdom zamietnutá odsúdený pristúpi k jeho zákonnej možnosti smerujúcej k preradeniu do výkonu trestu domáceho väzenia, nakoľko podmienené prepustenie z výkonu trestu domáceho väzenia Trestný zákon nepozná.⁶⁰ Uvedené prichádza do úvahy ak počas výkonu trestu odňatia slobody, konkrétne v 1/3 nebol odsúdenému uložený disciplinárny trest, v opačnom prípade je menej pravdepodobné, že súd jeho žiadosti o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody vyhovie. Žiadosti spravidla súd vyhovie, ak výkonu trestu odňatia slobody prevyšujú disciplinárne odmeny, napr. za riadny výkon práce ak je samozrejme odsúdený pracovne zaradený.⁶¹

Aj keď na druhej strane zámer ministerstva spravodlivosti premietnutý v dôvodovej správe k návrhu zákona možno hodnotiť pozitívne, nakoľko pripravované paragrafové znenie opätovne predstavuje reakciu na preplnené ústavy na výkon trestu odňatia slobody a snahu o zlepšenie situácie vo väzenstve, pričom súčasne zachováva snahu o naplnenie účelu uloženého trestu,⁶² podľa môjho názoru, aplikácia nového trestnoprávneho inštitútu nebude až tak zásadná. V tejto súvislosti možno konštatovať, že kreovaním novej právnej úpravy dochádza v Slovenskej republike k relatívnemu nahradeniu modelu výkonu trestu domáceho väzenia z tzv. front-end typu, ktorý umožňuje odsúdenému vykonať celý trest odňatia slobody vo svojom obydli na tzv. back-end typ, ktorý sa uplatňuje najmä v angloamerickom právnom systéme, t.j. napríklad v USA alebo Kanade a tento je práve charakteristický tým, že odsúdený vykoná trest domáceho väzenia až po výkone časti trestu odňatia slobody.⁶³

2.1.4 Elektronické monitorovanie odsúdených

V podmienkach Slovenskej republiky zároveň možno poukázať na dlhodobu kritizovaný problém, ktorým je absencia elektronického monitoringu odsúdených najmä v súvislosti so zabezpečením výkonu trestu domáceho väzenia. Kontrola odsúdených je v súčasnosti realizovaná prostredníctvom probačných úradníkov, ktorých počet je nielen

---

⁶⁰ K tomu pozri: NOVÁKOVÁ, M. 2014. *Trest domáceho väzenia po novele č. 390/2012 Sb.* In: Justičná revue. č. 1, roč. 66, 2014, str. 129.

⁶¹ K tomu pozri: FÁBRY, A. 2009. *Penológia*. Bratislava: Eurokódex, 2009, str. 175.

⁶² Dôvodová správa k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Trestný zákon. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky [elektronická verzia].

⁶³ K tomu pozri: KLÁTIK, J. 2014. *Uplatňovanie trestu domáceho väzenia na Slovensku a v Čechách*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 295.

v našich podmienkach označovaný za nedostatočný.⁶⁴ Elektronické monitorovanie sa stáva neoddeliteľnou súčasťou trestných systémov po celom svete, pričom jeho aplikácia prichádza do úvahy tak v prípravnom konaní ako aj v konaní pred súdom a svoju významnú pozíciu zohráva aj vo vykonávacom konaní.⁶⁵ Aj túto zásadnú problematiku aktuálne otvára Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorého súčasne nastavený zámer v trestnej oblasti nesmeruje výhradne k novelizácii Trestného zákona a Trestného poriadku, ale k prijímaniu relevantných projektov pre potreby aplikačnej praxe. Projekt Elektronického systému monitorovania osôb (ESMO) má svoj zásadný význam tak v trestnej ako aj v netrestnej oblasti, a to prostredníctvom poskytovania nových približne sedemdesiatich nových elektronických služieb. Výstupy z projektu sú okrem iného spojené s tvorbou legislatívy pre praktickú aplikáciu elektronického monitoringu, vybudovaním informačného systému pre probačných a mediačných úradníkov zabezpečujúcich priebeh monitoringu v teréne či vybudovaním systému pre sudcov a prokurátorov s rozhraním na uloženie alternatívnych trestov a sledovanie priebehu výkonu trestu s možnosťou aktívneho vstupu do procesu. Zámer Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky smeruje k tomu, aby už začiatkom roku 2016 bolo možné nasadiť elektronické náramky prvým odsúdeným, pričom spustenie testovacej prevádzky je naplánované na druhý polrok roku 2015.⁶⁶ Ako uvádza Vrobelová „*financovanie projektu Elektronický systém monitoringu osôb bude v celom rozsahu zabezpečené prostredníctvom Operačného programu Informatizácie spoločnosti, technické zariadenia umožnia elektronicky monitorovať 2 000 osôb.*“⁶⁷ Aj keď ekonomické dôvody zavádzania elektronického monitoringu možno v tomto smere považovať za primárne, realizácia projektu predpokladá ďalekosiahly prínos v súvislosti s výkonom alternatívnych trestov, náhradou väzby či kontrolou výkonu obmedzení a povinností, ktoré súd môže uložiť odsúdenému napríklad pri podmienечnom odklade výkonu trestu odňatia slobody. „*Vychádzajúc zo skúseností s elektronickým monitoringom na medzinárodnej úrovni sú očakávané benefity dosahov tohto projektu, ktorými sú najmä finančná úspora, pokles recidívy, zvýšenie šance na resocializáciu odsúdených, ochrana rodiny, ochrana obetí,*

---

⁶⁴ RAJNIČ, M. 2011. *Príčiny brániace aplikácii trestu domáceho väzenia v Slovenskej republike*. In: Justičná revue, 63, č. 8-9, 2011, str. 1127.

⁶⁵ RAJNIČ, M. 2011. *Príčiny brániace aplikácii trestu domáceho väzenia v Slovenskej republike*. In: Justičná revue, 63, č. 8-9, 2011, str. 1126.

⁶⁶ Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky [elektronická verzia].

⁶⁷ VROBELOVÁ, Ľ. 2014. *Elektronický systém monitoringu osôb (ESMO) – zavádzanie moderných metód do slovenského väzenstva*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 310.

resp. opakujúcich sa fyzických útokov zo strany útočníka, obmedzenie výtržníctva na športových, kultúrnych a iných spoločenských podujatiach a pod.“⁶⁸

Východiskové technické zariadenie pre výkon trestu domáceho väzenia predstavuje domáca monitorovacia stanica pre odsúdeného, pričom poverený probačný úradník bude spôsobilý, prostredníctvom prideleného zariadenia, diskrétno monitorovať prítomnosť odsúdeného v určenom priestore. Domáca monitorovacia stanica eviduje prítomnosť osoby na základe vzájomnej komunikácie s osobným monitorovacím zariadením – náramkom, ktorý je umiestnený na nohe odsúdeného a následne odosiela informácie do monitorovacieho centra. Dohľadové centrum je prostredníctvom systému informované o všetkých udalostiach v priebehu monitoringu, na základe čoho iniciuje ďalší postup. Celý systém je variabilný s možnosťou vymedzenia časového priestoru v rámci ktorého sa odsúdený zdržiava v obydli, prípadne v práci. Dosah elektronických náramkov k domácej monitorovacej stanici je 300 metrov. Ministerstvo spravodlivosti plánuje zriadiť štyri riadiace dispečingy s neustálou službou, ktorá bude systém kontrolovať, pričom budú napojené aj na Policajný zbor Slovenskej republiky.⁶⁹

Významnú úlohu v tomto smere bude plniť aj ďalšie technické zariadenie spôsobilé kontrolovať dodržiavanie zákazu požívania alkoholu, ktorý sa má postupne aplikovať približne pri 500 odsúdených. Jeho podstata spočíva v tom, že odsúdený na základe akustickej výzvy monitorovacej stanice vykoná dychovú skúšku. Špekulatívne nemožno zariadenia zneužívať v tom zmysle, že dychovú skúšku vykoná iný člen domácnosti odsúdeného, pretože monitorovacia stanica zosníma tvár osoby, ktorá pristúpila k zariadeniu za účelom jej identifikácie a týmto spôsobom následne dochádza k verifikácii osoby odsúdeného.⁷⁰ V tejto súvislosti Klátik uvádza, „systém by sa podľa predpokladov mal využívať pre prípady výkonu trestu domáceho väzenia, alebo prípady podmienenečného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody pri súčasnom nariadení probačného dohľadu. Podmienkou toho, aby boli tresty domáceho väzenia ukladané čo najčastejšie, je okrem iného aj to, aby takýto trest bol dostatočne prísny. Rozhodne by nebolo tolerovateľné, aby

---

⁶⁸ VROBELOVÁ, Ľ. 2014. *Elektronický systém monitoringu osôb (ESMO) – zavádzanie moderných metód do slovenského väznenstva*. In: STRÉMY, T. (ed.) 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 311.

⁶⁹ KLÁTIK, J. 2014. *Uplatňovanie trestu domáceho väzenia na Slovensku a v Čechách*. In: STRÉMY, T. (ed.) 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 305.

⁷⁰ VROBELOVÁ, Ľ. 2014. *Elektronický systém monitoringu osôb (ESMO) – zavádzanie moderných metód do slovenského väznenstva*. In: STRÉMY, T. (ed.) 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 312 a nasl.

sa domáce väzenie zneužívalo tak, že odsúdený bude organizovať u seba spoločenské akcie a požívať alkohol. Cieľom výkonu trestu domáceho väzenia je reálne a prísne potrestanie odsúdeného, reálne obmedzenie jeho slobody a limitovanie jeho pohybu na dochádzanie do zamestnania prípadne návštevy lekára.“⁷¹ Práve v tejto súvislosti možno slovenskej hmotnoprávnej úprave trestu domáceho väzenia vyčítať určitú nedôslednosť, nakoľko zákonodarca výslovne neupravil možnosť súdu uložiť odsúdenému primerané obmedzenia a povinnosti podobne ako pri hmotnoprávnej úprave trestu povinnej práce. Kurucová uvádza, že z ustanovení Trestného poriadku možno vyvodit' záver, že tento postup nie je vylúčený nakoľko podľa § 435 ods. 1 Trestného poriadku má súd má povinnosť „upozorniť odsúdeného na obmedzenia a povinnosti, ktoré z uloženého trestu vyplývajú“ a taktiež tento záver možno vyvodit' z ustanovenia § 435 ods. 2 Trestného poriadku, ktoré vychádza z nasledujúcej zákonnej formulácie, „ak odsúdený neplní obmedzenia alebo povinnosti vyplývajúce z trestu domáceho väzenia“.⁷²

Kým Slovenská republika pristupuje k testovaniu projektu elektronického monitoringu odsúdených v Českej republike bola už v roku 2012 realizovaná skúšobná prevádzka nového systému, pričom monitorovací program absolvovalo celkom 47 osôb, z toho 43 odsúdených na trest domáceho väzenia vrátane tých, ktorým boli uložené povinnosti domáceho väzenia v rámci podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody a štyroch probačných úradníkov v pilotných strediskách, ktorí testovali najmä rôzne varianty porušenia monitorovacieho režimu.⁷³ Ministerstvo spravodlivosti Českej republiky zverejnilo vyhodnotenie testovacej prevádzky, v ktorom uvádza, že monitorovací systém je technicky spôsobilý, bezpečnostne odolný a finančne prijateľný v rámci zvoleného modelu prevádzky systému, ktorý bol v experimentálnom overení použitý, zároveň Ministerstvo spravodlivosti Českej republiky neopomenulo realizovať informačnú kampaň pre potreby oboznámenia sa s novým systémom pre sudov a prokurátorov. Aktuálne v Českej republike bolo od roku 2010 uložených viac ako 850 trestov domáceho väzenia a povinností v súvislosti s domácim väzením, čo možno

---

⁷¹ KLÁTIK, J. 2014. *Uplatňovanie trestu domáceho väzenia na Slovensku a v Čechách*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 306.

⁷² KURUCOVÁ, V. 2013. *Ukladanie trestu domáceho väzenia a problémy s jeho premenou na trest odňatia slobody*. In: Bulletin slovenskej advokácie, č. 5, 2013, str. 34.

⁷³ Pozri aj: NOVÁKOVÁ, M. 2013. *Trest domáceho väzenia po novele č. 390/2012 Sb. v právnom poriadku Českej republiky*. In: Bulletin slovenskej advokácie, roč. XIX, č. 11, 2013, str. 26-33.

považovať za pozitívny atribút a naplnenie účelu testovania a zavádzania elektronického monitoringu.⁷⁴

2.2 Trest povinnej práce

Rekodifikácia Trestného zákona nepriniesla do slovenského právneho poriadku len výhradne novú alternatívu k trestu odňatia slobody, ktorým je trest domáceho väzenia, ale aj nový druh trestu typický pre angloamerický právny systém - trest povinnej práce. Hmotnoprávne podmienky pre aplikáciu trestu sú upravené v ustanoveniach § 54 a § 55 Trestného zákona, pričom na rozdiel od trestu domáceho väzenia trest povinnej práce možno uložiť aj mladistvému páchatelovi. V tejto súvislosti je úprava podmienok pre jeho aplikáciu zaradená v ustanovení § 111 Trestného zákona. Výkon trestu povinnej práce, premenu trestu, ako aj možnosti a podmienky upustenia od jeho výkonu upravuje osobitný zákon č. 528/2005 Z. z. o výkone trestu povinnej práce, pričom blanketové ustanovenie § 422 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku odkazuje výhradne na aplikovanie ustanovení osobitného zákona. V ustanovení § 79 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov sú rovnako upravené podmienky pre výkon trestu povinnej práce.

2.2.1 Analýza hmotnoprávnych podmienok pre aplikáciu trestu

V materiáloch Rady Európy je zdôrazňované, že trest povinnej práce v prospech spoločnosti je jedným z najprogresívnejších opatrení európskeho trestného práva v posledných rokoch. Ponúka viacero možností pre jeho využitie a sú do neho vkladané nemalé nádeje odborníkov. Originalita tohto trestu spočíva v tom, že trest aktívne prispieva k možnosti nápravy odsúdeného, nedochádza k narušeniu vzťahu odsúdeného s jeho okolím a zároveň nie je zbavený plneniu spoločenských povinností ani spoločenskej zodpovednosti. Tým sa zvyšuje po výkone trestu povinnej práce pravdepodobnosť úspešného začlenenia odsúdeného do spoločnosti.⁷⁵ Dôsledky uloženého trestu nie sú spojené len s ujmom na osobnej slobode odsúdeného, ale aj citeľným zásahom do voľného času odsúdeného. Rovnako aj tým, že za vykonanú prácu odsúdený na trest povinnej práce nezíska žiadnu odmenu, nakoľko v opačnom prípade by uložená trestnoprávna sankcia

⁷⁴ Ministerstvo spravodlivosti Českej republiky. [elektronická verzia].

⁷⁵ LÁŠTICOVÁ, L. - VAJZEROVÁ, J. 2007. *Alternatívne tresty a ich podstata*. In: Alternatívne tresty v praxi. Dolný Kubín: EDUKOS, 2007, s. 18.

neplnila svoj účel. Práca je v tejto súvislosti významným resocializačným prvkom, ktorá má prispieť k sociálnej a pracovnej adaptácii odsúdeného.⁷⁶

Podľa Ščerbu *„tento trest nie je primárne určený pre postih prvopáchateľov prípadne pre páchatel'ov nedbanlivostných trestných činov, ale skôr pre trestnoprávny postih tých, ktorí opätovne spáchali úmyselný trestný čin menšej či strednej závažnosti a u ktorých okolnosti nevyžadujú uloženie trestu odňatia slobody.“*⁷⁷ Naopak Poláková v tejto súvislosti uvádza, že na zabezpečenie výchovného charakteru pôsobí vo veľkej miere verejná mienka, preto by sa tento trest mal ukladať najmä páchatel'om napríklad pre trestný čin ohrozovania pod vplyvom návykovej látky podľa § 289 Trestného zákona, a keďže páchatel' ohrozil respektíve porušil záujem spoločnosti chránený Trestným zákonom, má možnosť svoje konanie odčiniť vo všeobecný prospech každého. *„Aby bol účel tohto trestu zachovaný, mal by byť ukladaný za trestné činy nižšej závažnosti a prvopáchateľom, pretože jeho opätovné ukladanie recidivistom stráca na sile tohto alternatívneho trestu.“*⁷⁸ V nadväznosti na vyššie uvedenú argumentáciu je potrebné uviesť, že v aplikačnej praxi Slovenskej republiky však súd pre trestný čin ohrozovania návykovej látky prednostne pristupuje k aplikácii podmienenečného odkladu výkonu trestu odňatia slobody, popri ktorom spravidla uloží trest zákazu činnosti. Frekventovaný výrok o treste veľmi často predstavuje aj uloženie peňažného trestu popri treste zákazu činnosti.⁷⁹

V podmienkach Slovenskej republiky možno uložiť trest povinnej práce ako trest samostatný, prípadne popri inom treste a v súlade so zásadou nezlučiteľnosti trestov neprichádza do úvahy jeho uloženie popri treste odňatia slobody. Zároveň možno poukázať na tú skutočnosť, že nie je v rozpore so slovenskou právnou úpravou, ak by súd pristúpil k uloženiu trestu povinnej práce popri treste domáceho väzenia. V zahraničných právnych úpravách však ekvivalent trestu povinnej práce možno uložiť aj ako formu povinnosti v prípadoch keď súd pristupuje k aplikácii podmienenečného odkladu výkonu trestu odňatia slobody, o ktorej by bolo vhodné uvažovať v rámci úvah „de lege ferenda.“⁸⁰

Aplikácia trestu povinnej práce je fakultatívnym rozhodnutím súdu za súčasného naplnenia nasledujúcich podmienok:

⁷⁶ ŠÁMAL, P. – PÚRY, F.- RIZMAN, S. 2001. *Trestní zákon. Komentář*. 4. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, str. 359.

⁷⁷ ŠČERBA, F. 2014. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. Vydání. Praha: Leges, 2014, str. 295.

⁷⁸ POLÁKOVÁ, V. 2014. *Trest povinnej práce a jeho uplatňovanie v Slovenskej republike*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 363.

⁷⁹ Pozri: Okresný súd Piešťany sp. zn. OT/50/2014, Okresný súd Stará Ľubovňa sp. zn. OT/22/2014.

⁸⁰ TOBIÁŠOVÁ, L. 2008. *Trest povinnej práce*. In: Justičná revue. roč. 60, č. 8-9, 2008, str.1180.

- spáchanie prečinu, za ktorý zákon umožňuje uložiť trest odňatia slobody, ktorého horná hranica sadzby trestu odňatia slobody nepresahuje päť rokov (§ 54 Trestného zákona)
- súhlas páchatel'a (§ 54 Trestného zákona) a
- výmera 40 až 300 hodín (§ 54 Trestného zákona).

Rovnako ako pri treste domáceho väzenia platí premisa, že fakultatívna možnosť súdu uložiť odsúdenému trest povinnej práce prichádza do úvahy v prípade spáchania prečinu, pričom zákonodarca priamo v zákonom ustanovení formuluje podmienku súvisiaci s hornou hranicou trestnej sadzby, ktorá v osobitnej časti Trestného zákona nepresahuje päť rokov. Rovnaká hmotnoprávna podmienka však platí aj pre aplikáciu trestu domáceho väzenia, hoci nie je *expressis verbis* vyjadrená v príslušnom zákonom ustanovení, no s poukazom na ustanovenie § 34 ods. 6 Trestného zákona je totožná ako pri treste povinnej práce. V Českej republike je situácia odlišná. Napriek tomu, že v minulosti bola vyššie uvedená hmotnoprávna podmienka pre aplikáciu trestu povinnej práce koncipovaná rovnako ako v podmienkach Slovenskej republiky⁸¹, v súčasnosti možno v Českej republike uložiť trest povinnej práce v prípade spáchania všetkých prečinov, bez ohľadu na výšku hornej hranice trestnej sadzby trestu odňatia slobody viažucu sa na konkrétnu skutkovú podstatu trestného činu upravenú v osobitnej časti českého Trestního zákoníka. Dôvodová správa k zmene hmotnoprávnej podmienky pre aplikáciu trestu uvádza, že zákonná možnosť súdu uložiť trest povinnej práce pre všetky prečiny je vzhľadom k ich povahe (t.j. vzhľadom k všeobecne nižšiemu stupňu spoločenskej závažnosti) vhodnejšia ako zákonné vymedzenie okruhu trestných činov s poukazom na hornú hranicu trestnej sadzby trestu odňatia slobody. Dôvodová správa ďalej uvádza, že táto zmena právnej úpravy je jedným z relevantných dôvodov opodstatnenosti kategorizácie trestných činov na prečiny a zločiny.⁸² Ščerba však vyššie uvedenú argumentáciu odmieta nakoľko rozšírenie možnosti súdu uložiť trest povinnej práce pre všetky prečiny bez ohľadu na hornú hranicu trestnej sadzby nepovažuje za opodstatnené. Je tomu tak z dôvodu, že v prípade ak zákonodarca s určitým nedbanlivostným trestným činom spája možnosť uloženia trestu odňatia slobody v rámci trestnej sadzby, ktorá

⁸¹ Podľa § 14 ods. 2 zákona č. 40/2009 Sb. Trestního zákoníka v znení neskorších predpisov: „*Prečiny sú všetky nedbanlivostné trestné činy a tie úmyselné trestné činy, pre ktoré zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby neprevyšujúcu 5 rokov.*“

⁸² Dôvodová správa k zákonu č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník.

prevyšuje päť rokov, nie je podľa Ščerbu možné súhlasiť s tvrdením, že sa a priori vyznačujú nižšou spoločenskou nebezpečnosťou.⁸³

Ďalšou obligatórnou podmienkou pre uloženie trestu povinnej práce je súhlas páchatel'a, ktorý v zmysle slovenskej právnej úpravy absentuje pri aplikácii trestu domáceho väzenia. Trest povinnej práce teda v podmienkach Slovenskej republiky nikdy nemožno uložiť proti vôli páchatel'a. Na jednej strane možno argumentovať, že zákonná požiadavka súhlasu páchatel'a nie je rozhodujúca, keďže obsahom trestnoprávneho vzťahu medzi páchatel'om a štátom je právo štátu uložiť páchatel'ovi sankciu za spáchaný trestný čin a na druhej strane tomu zodpovedajúca povinnosť páchatel'a strpieť jej výkon. Na strane druhej súhlas páchatel'a môžeme považovať za významný resocializačný prvok, nakoľko tento môže intenzívnejšie smerovať k náprave páchatel'a v zmysle toho, že dobrovoľne akceptuje dôsledky uloženého trestu a zároveň sa dobrovoľne zaväzuje k rešpektovaniu povinností vyplývajúcich z výkonu trestu.⁸⁴ Tobiášová uvádza, že za prijateľnejšiu alternatívu formulácie zákonnej podmienky považuje vyjadrenie stanoviska odsúdeného, než jeho výslovný súhlas s uložením trestu povinnej práce. „*Za omnoho dôležitejšie považujem stretnutie páchatel'a s probačným úradníkom pred rozhodnutím o uložení trestu. Podľa zákona č. 528/2005 Z. z. o výkone trestu povinnej práce má probačná a mediačná služba významným spôsobom participovať na jeho výkone. Potom by bolo vhodné, aby najskôr probačný úradník predbežne prejednal možnosť uloženia tohto trestu s páchatel'om na neformálnom stretnutí, vysvetlil mu podstatu a podmienky výkonu trestu, dôsledky vyplývajúce z jeho nesplnenia, a tak zistil postoj páchatel'a k jeho uloženiu a následne informoval súd.*“⁸⁵ V tejto súvislosti sa odborná polemika vedie aj kvôli rozporu danej hmotnoprávnej podmienky so zákazom nútenej práce. Avšak dôvodová správa k zákonu č. 528/2005 Z. z. o výkone trestu povinnej práce uvádza, že tento zákon je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky a so všetkými medzinárodnými zmluvami, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

Výslovnú kritiku vo vzťahu k vyššie uvedenej zákonnej podmienke uviedol Šamko, podľa ktorého, vyslovenie súhlasu s uložením trestu povinnej práce komplikuje aj samotný trestný proces,⁸⁶ nakoľko v početných prípadoch nie je možné rozhodnúť vec

---

⁸³ ŠČERBA, F. 2014. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. Vydání. Praha: Leges, 2014, str. 297.

⁸⁴ KURUCOVÁ, V. 2013. *Ukladanie trestu domáceho väzenia a problémy s jeho premenou na trest odňatia slobody*. In: Bulletin slovenskej advokácie, č. 5, 2013, str. 34.

⁸⁵ TOBIÁŠOVÁ, L. 2008. *Trest povinnej práce*. In: Justičná revue, roč. 60, č. 8-9, 2008, str. 1172.

⁸⁶ Podľa ustanovenia § 353 ods. 2 písm. c) Trestného poriadku „*Trestným rozkazom možno uložiť trest povinnej práce, ak s tým obvinený súhlasí.*“

prostredníctvom trestného rozkazu, pretože v prípravnom konaní nebolo o súhlas obvineného požiadané. Zároveň namieta porušenie zásady prezumpcie neviny, nakoľko súd pred ukončením štádia dokazovania na hlavnom pojednávaní musí zistiť, či obžalovaný v prípade uznania viny súhlasí s uložením trestu povinnej práce.⁸⁷ V Českej republike práve aj vďaka dlhším skúsenostiam s aplikáciou trestu povinnej práce došlo v tejto súvislosti k zmene právnej úpravy z toho dôvodu, že ak aj predchádzajúca právna úprava formulovala zákonnú podmienku v podobe povinnosti súdu prihliadať na stanovisko obvineného k uloženiu trestu povinnej práce, v prípade ak súd rozhodoval prostredníctvom trestného rozkazu, táto sa stávala často len formálnou záležitosťou. Preto s účinnosťou od 1. januára 2010 ustanovenie § 314e ods. 3 českého Trestného poriadku rozhodnutie trestnej veci trestným rozkazom, a s tým súvisiace rozhodnutie o uložení trestu povinnej práce podmieňuje zaobstaraním správy, ktorú predloží probačný úradník.⁸⁸

Slovenská právna úprava trestu povinnej práce priamo neformuluje zákonnú požiadavku, aby súd prihliadal na povahu spáchaného činu či osobu páchatel'a, napriek tomu v zmysle rešpektovania zásady zákonnosti a individualizácie trestu⁸⁹ a zo samotného účelu alternatívneho trestu túto povinnosť súdu pri aplikácii trestu povinnej nemožno opomínať. Z hmotnoprávnej úpravy však priamo vyplýva, že súd môže odsúdenému uložiť primerané obmedzenia alebo povinnosti, smerujúce k tomu, aby viedol riadny život (§ 55 ods. 1 Trestného zákona), pri treste domáceho väzenia túto možnosť stanovenú v zákone priamo nemá, aj keď ako bolo uvedené vyššie, z výkladu príslušných ustanovení Trestného poriadku ju nepochybne možno vyvodiť.

Trest povinnej práce na rozdiel od trestu domáceho väzenia možno uložiť aj mladistvým páchatel'om. Nakoľko v ustanovení § 109 písm. a) Trestného zákona je zaradený ako prvý v poradí, zákonodarca zdôrazňuje jeho primárnu pozíciu pri ukladaní trestnoprávnej sankcie mladistvému páchatel'ovi. Poláková uvádza, že do popredia tu vstupujú aspekty individuálnej prevencie vo vzťahu k mladistvému páchatel'ovi, „navyše jeho uplatnenie nie je spojené s vytrhnutím mladistvých z prirodzeného sociálneho prostredia, čo následne poskytuje lepšie možnosti pre vytvorenie podmienok ich ďalšieho rozvoja a uloženie tohto trestu možno zároveň chápať ako prejav dôvery voči mladistvým, pri ktorého výkone je možné oprieť sa o kreovanie pracovných návykov odsúdených

---

⁸⁷ ŠAMKO, P. *Nad schválenou novelou Trestného zákona* [elektronická verzia].

⁸⁸ ŠČERBA, F. 2014. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. Vydání. Praha: Leges, 2014, str. 328.

⁸⁹ TOBIÁŠOVÁ, L. 2008. *Trest povinnej práce*. In: Justičná revue. roč. 60, 2008, č. 8-9, str.1169.

mladistvých.“⁹⁰ Zdravotná spôsobilosť mladistvého, jeho bezpečnosť a mravný vývoj sú rozhodujúce aspekty pre uloženie trestu odsúdenému, ktoré priamo zohľadňuje zákonodarca v príslušnom zákonnom ustanovení.⁹¹

Zároveň možno konštatovať, že trest povinnej práce predstavuje alternatívu k trestu odňatia slobody, ktorý vyžaduje intenzívny dozor a kontrolu odsúdeného, aby v aplikačnej nedochádzalo k jeho zneužitiu. Jeho realizácia je preto výsledkom spolupráce súdu, probačného a mediačného úradníka a poskytovateľa práce, u ktorého sa trest vykonáva.⁹² Jednou z prekážok riadneho výkonu trestu môže byť práve nevhodný výber druhu práce a miesta jeho výkonu. Cehlár uvádza, že práve pre poskytovateľa práce nemusí byť zaradenie odsúdeného na konkrétnu činnosť často prínosom, preto je pri ukladaní alternatívneho trestu potrebné postupovať systematicky, aby aplikovaný trest predstavoval integrujúci prvok.⁹³ Alternatívny trest povinnej práce kladie vysoké nároky na osobný čas, vlastnú iniciatívu, motiváciu odsúdeného a flexibilitu a koordinačné schopnosti probačného a mediačného úradníka. Páchateľ má možnosť prostredníctvom výkonu trestu povinnej práce nahradiť spoločnosti škodu, ktorú spôsobil spáchaním trestného činu a získať základné pracovné návyky. Reintegrácia a prevencia páchatel'a je nepopierateľne efektívnejšia, v prípade, keď sa mu nielen zo strany probačného pracovníka prejavuje sociálna a osobná podpora a je vo vedení svojho ďalšieho života primerane usmerňovaný.⁹⁴

2.2.2 Premena trestu povinnej práce na trest odňatia slobody

Špecifikom českej právnej úpravy je trestnoprávny inštitút obmedzeného opätovného ukladania trestu povinnej práce v prípadoch ak ide o páchatel'a, ktorému bol trest povinnej práce v predchádzajúcich troch rokoch premenený na trest odňatia slobody. „*Impulzom pre zavedenie tohto obmedzenia bolo množstvo negatívnych skúseností s páchatel'mi, ktorým bol tento trest ukladaný opakovane, aj napriek skutočnosti, že v minulosti bol trest premenený na trest odňatia slobody. Súdy totiž v prípadoch, keď*

⁹⁰ POLÁKOVÁ, V. 2014. *Trest povinnej práce a jeho uplatňovanie v Slovenskej republike*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 360.

⁹¹ K tomu pozri: MAŠLANYOVÁ, D. et al. 2011. *Trestné právo hmotné. Všeobecná a osobitná časť*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, str. 192.

⁹² LÁŠTICOVÁ, L. - VAJZEROVÁ, J. 2007. *Alternatívne tresty a ich podstata*. In: Alternatívne tresty v praxi. Dolný Kubín : EDUKOS, 2007, str. 21.

⁹³ CEHLÁR, V. 2009. *Aplikačné problémy pri realizácii trestu povinnej práce*. In: Justičná revue, 61, č. 1, 2009, str. 87.

⁹⁴ JALČ, A. 2014. *Hmotnoprávny a procesnoprávny pohľad na niektoré problémy trestu domáceho väzenia a trestu povinnej práce*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 278.

pristupovali k uloženiu trestu povinnej práce recidivistom neskúmali, či v predchádzajúcom období bol uložený trest odsúdeným riadne vykonaný.“⁹⁵ Podľa Ščerbu je v tomto smere nastavenie českej právnej úpravy pozitívnym krokom vpred, nakoľko nie je v rozpore s princípmi restoratívnej justície a účelom alternatívnych trestov, ale skôr naopak, pretože nevhodná a opakovaná aplikácia alternatívnych trestov môže smerovať k strate dôvery v efektivitu toho ktorého trestu tak zo strany širšej verejnosti ako aj zo strany súdov.⁹⁶

V prípade ak odsúdený poruší podmienky riadneho výkonu trestu povinnej práce zákonodarcia pristupuje k sekundárnemu sankcionovaniu a to aplikáciou modelu premeny trestu povinnej práce na trest odňatia slobody. V zákone č. 528/2005 Z. z. o výkone trestu povinnej práce formuluje konkrétne dôvody, pre ktoré dochádza k premene trestu a tieto sú nasledovné:

- odsúdený nevedol riadny život počas výkonu trestu povinnej práce,
- zavinene nevykonával práce v určenom rozsahu alebo
- nesplnil súdom uložené obmedzenia alebo povinnosti (§ 8 zákona č. 528/2005 Z. z. o výkone trestu povinnej práce).

Vzhľadom na vyššie uvedené je potrebné uviesť, že rovnako ako vznikajú aplikačné problémy pri premene trestu domáceho väzenia na trest odňatia slobody, tieto môžu vznikáť aj pri premene trestu povinnej práce. Nakoľko v prípade ak súd rozhodujúci o jeho premene zisťuje relevantnosť dôvodov smerujúcich k uplatneniu tohto trestnoprávneho inštitútu, následne do nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia o premene trestu nevzniká na strane odsúdeného prekážka, ktorá by mu bránila pokračovať vo výkone trestu povinnej práce. V tomto prípade je nutné takto vykonaný trest do výkonu trestu odňatia slobody započítavať. Ščerba taktiež poukazuje na vznik novej situácie kedy odsúdený spácha ďalší trestný čin skôr než dôjde k výkonu trestu povinnej práce v celej jeho výmere. Postup súdu by mal spočívať v tom, že pristúpi k rozhodovaniu o premene trestu až po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia o trestnom čine. Samozrejme v tomto časovom období môže byť odsúdený vo výhode, a to v prípade ak trest povinnej práce vykoná a vyhne sa tak jeho premene trestu na trest odňatia slobody.⁹⁷

---

⁹⁵ HÁKOVÁ, L. – KOTULAN, P. – ROZUM, J. 2005. *Několik poznámek k trestu obecně prospěšných prací*. In: Trestní právo. č. 3, 2005, str. 10.

⁹⁶ ŠČERBA, F. 2014. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. Vydání. Praha: Leges, 2014, str. 299.

⁹⁷ ŠČERBA, F. 2011. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, str. 290-292.

2.3 Peňažný trest

V podmienkach Slovenskej republiky bol peňažný trest na rozdiel od trestu povinnej práce a trestu domáceho väzenia zaradený do systému trestných sankcií už v ustanoveniach zákona č. 140/1961 Zb. Trestného zákona v znení neskorších predpisov. Zaradenie peňažného trestu do taxatívneho výpočtu jednotlivých druhov trestov teda neovplyvnila rekodifikácia trestného práva, ktorej výsledkom bolo okrem iného aj úprava podmienok aplikácie nových druhov alternatívnych trestov. V súčasnosti sú podmienky ukladania peňažného trestu, jeho premena na trest odňatia slobody ako aj ďalšie jeho obsahové aspekty upravené v ustanoveniach § 56 až § 57 Trestného zákona. Postup pri výkone peňažného trestu je upravený v ustanoveniach § 429 až § 432 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku v znení neskorších predpisov a § 79b vyhlášky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov. Podmienky uloženia peňažného trestu mladistvému sú upravené v ustanoveniach § 114 až § 116 Trestného zákona.

2.3.1 Analýza hmotnoprávnych podmienok pre aplikáciu trestu

Peňažný trest predstavuje ujmu na majetku odsúdeného, pričom jeho primárnym účelom je postihnúť snahu páchatel'a získať neoprávnený prospech, a to odčerpaním finančných prostriedkov získaných priamo trestnou činnosťou alebo tých prostriedkov, ktoré by mohli byť použité na páchanie ďalšej trestnej činnosti.⁹⁸ Na tieto prípady sa predovšetkým aplikuje ustanovenie § 56 ods. 1 Trestného zákona a peňažný trest súd uloží spravidla popri treste odňatia slobody,⁹⁹ pri kumulatívnom splnení nasledujúcich podmienok:

- úmyselný trestný čin (§ 56 ods. 1 a § 34 ods. 6 Trestného zákona),
- zisk majetkového prospechu alebo snaha o získanie majetkového prospechu (§ 56 ods. 1 Trestného zákona),
- absencia preukázateľnej možnosti zmarit' náhradu škody spôsobenej trestným činom (§ 56 ods. 5 Trestného zákona),
- absencia preukázateľnej možnosti, že peňažný trest odsúdený nebude schopný zaplatiť (§ 57 ods. 1 Trestného zákona).

⁹⁸ ŠČERBA, F. 2011. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, str. 245.

⁹⁹ BURDA, E. – ČENTÉŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol. 2010. *Trestný zákon. Všeobecná část*. Komentár. I. diel. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 423.

V tejto súvislosti je nutné poukázať na ustanovenie § 34 ods. 6 Trestného zákona druhá veta, podľa ktorého „za trestný čin, ktorého horná hranica trestnej sadzby trestu odňatia slobody ustanovená v osobitnej časti zákona prevyšuje päť rokov, musí súd uložiť trest odňatia slobody.“ S poukazom na uvedené ustanovenie možno peňažný trest podľa § 56 ods. 1 Trestného zákona uložiť samostatne alebo výhradne len popri treste odňatia slobody, pričom východiskovým kritériom zostáva výška trestnej sadzby za spáchaný úmyselný trestný čin upravená v osobitnej časti Trestného zákona.

Peňažný trest ako trest uložený samostatne prichádza do úvahy pri trestných činoch menej závažnej povahy, pričom jeho alternatívnu povahu vo vzťahu k trestu odňatia slobody, v pravom slova zmysle, upravuje § 56 ods. 2 Trestného zákona. Predmetné ustanovenie Trestného zákona vytvára pomerne široký priestor súdu pre jeho aplikáciu, a to za súčasného naplnenia nasledujúcich hmotnoprávných podmienok:

- spáchanie prečinu (§ 56 ods. 2 Trestného zákona),
- súd vzhľadom na povahu spáchaného prečinu a možnosť nápravy páchatel'a neukladá trest odňatia slobody (§ 56 ods. 2 Trestného zákona)
- absencia preukázateľnej možnosti zmarit' náhradu škody spôsobenej trestným činom (§ 56 ods. 5 Trestného zákona),
- absencia preukázateľnej možnosti, že ho odsúdený nebude schopný zaplatiť (§ 57 ods. 1 Trestného zákona).

Toto ustanovenie rozširuje možnosti uloženia peňažného trestu aj na postih trestných činov, ktoré neboli spáchané úmyselne alebo takých trestných činov, ktoré síce boli spáchané úmyselne, ale opomínajúc ziskuchtivosť páchatel'a, čím sa do popredia dostáva už zmienená alternatívna povaha peňažného trestu vo vzťahu k trestu odňatia slobody.¹⁰⁰

Vychádzajúc z analýzy hmotnoprávných podmienok pre ukladanie tejto trestnoprávnej sankcie možno konštatovať, že peňažný trest možno v podmienkach Slovenskej republiky uložiť samostatne pre všetky prečiny, ktorých horná hranica trestnej sadzby neprevyšuje päť rokov aj bez podmienky tzv. majetkového prospechu páchatel'a. A pre všetky úmyselné trestné činy, bez ohľadu na výšku trestnej sadzby, možno uložiť peňažný trest popri treste odňatia slobody, ak sa preukáže zisk alebo snaha páchatel'a o získanie majetkového prospechu trestnou činnosťou. Uloženie peňažného trestu je však vždy fakultatívne, ako to vyplýva zo samotnej dikcie ustanovenia § 56 ods. 1 a ods. 2

---

¹⁰⁰ BURDA, E. – ČENTÉŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol. 2010. *Trestný zákon. Všeobecná časť*. Komentár. I. diel. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 425.

Trestného zákona - „súd môže“. Zároveň nie je možné uložiť peňažný trest popri treste prepadnutia majetku, pretože oba tresty majú výhradne majetkovú povahu.¹⁰¹

Ščerba poukazuje na určitý rozdiel medzi českou a slovenskou právnou úpravou podmienok pre uloženie peňažného trestu, ktorý demonštruje na nasledujúcom príklade: v zmysle českej právnej úpravy možno pre trestný čin ohrozenia pod vplyvom návykovej látky popri treste odňatia slobody uložiť aj peňažný trest, podľa slovenského Trestného zákona by vyššie uvedená kumulácia nebola možná, a to vzhľadom na to, že spáchaním trestného činu nedôjde k získaniu majetkového prospechu a pokiaľ súd pristúpi k uloženiu trestu odňatia slobody, napriek tomu že ide o prečin (§ 289 ods. 1 ods. 2 Trestného zákona) nebude splnená podmienka pre uloženie peňažného trestu podľa § 56 ods. 2 Trestného zákona t.j. „*ak súd neukladá trest odňatia slobody*“.¹⁰²

2.3.2 Výmera peňažného trestu a jeho premena na trest odňatia slobody

Východiskovou problematikou pre naplnenie účelu peňažného trestu je učenie jeho adekvátnej výšky v každom konkrétnom prípade. Výmera peňažného trestu v zmysle ustanovení Trestného zákona je obmedzená hornou a dolnou hranicou, a to od 160 EUR do 331 930 EUR. Podľa zákona č. 141/1961 Zb. Trestného zákona v znení neskorších predpisov bola jeho horná hranica výrazne nižšia ako v súčasnosti, súd mohol uložiť odsúdenému peňažný trest od 5 000 Sk do 5 000 000 Sk. Výmera peňažného trestu nie je obmedzená hodnotou majetkového prospechu získaného posudzovanou trestnou činnosťou a touto trestnou sankciou možno postihnúť aj majetok, ktorý páchatel nadobudol legálnou cestou.¹⁰³

Mnohé právne poriadky kontinentálneho právneho systému vychádzajú pri určovaní výmery výšky peňažného trestu z modelu tzv. denných sadzieb. Tento bol zavedený aj do českej právnej úpravy, a to rekodifikáciou českého Trestného zákoníka z roku 2009. Podstata nového systému denných sadzieb spočíva v tom, že súd v rámci zákonného rozpätia stanoví počet denných sadzieb, pri ktorých zohľadňuje povahu a závažnosť činu, pričom prihliada aj na osobu páchatela a následne stanoví výšku dennej sadzby, pri ktorej zohľadňuje osobné a majetkové pomery páchatela. Výsledná výška peňažného trestu potom predstavuje súčin stanoveného počtu denných sadzieb a výšku jednej dennej

¹⁰¹ ZEMAN, Š. 2014. *Aplikácia peňažného trestu v Slovenskej a Českej republike*. In: Bulletin slovenskej advokácie. 2014. č. 6, str. 12.

¹⁰² ŠČERBA, F. 2011. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, str. 266.

¹⁰³ R 51/88 - I

sadzby.¹⁰⁴ Počet denných sadziieb sa môže pohybovať v rozmedzí od 20 do 730 celých denných sadziieb a výška dennej sadzby od 100 Kč a najviac 50 000 Kč. Celková výmera peňažného trestu sa tak pohybuje v rozpätí od 2000 Kč do 36 500 000 Kč. Z vyššie uvedenej koncepcie vychádza aj právna úprava vo Švédsku, Španielsku či Dánsku. Práve Dánsko je jednou z krajín kontinentálneho právneho systému, v ktorej je peňažný trest jednou z najaplikovateľnejších sankcií. Počet denných sadziieb závisí od druhu a závažnosti trestného činu, ale tiež od osoby páchatel'a (pričom sa zohľadňujú jeho osobné, sociálne pomery, ale aj pohnútky páchatel'a). Výška dennej sadzby sa odvodzuje od priemerných denných príjmov páchatel'a, pričom sa skúmajú aj jeho životné pomery, majetok, vyživovacie povinnosti atď.¹⁰⁵

Tieto kritéria samozrejme zohľadňuje súd aj pri koncepcii výmery peňažného trestu podľa slovenskej právnej úpravy, avšak nie vždy môže byť zrejmé, v akej miere. Zároveň absentuje v Trestnom zákone ustanovenie v akom rozsahu a na ktoré z atribútov je súd povinný pri rozhodovaní o výške peňažného trestu prihliadať, a preto môže byť určenie jeho výšky v každom konkrétnom prípade o to komplikovanejšie. Odborná verejnosť sa preto jednoznačne prikláňa k modelu tzv. denných sadziieb ako koncepcie, ktorá je považovaná za transparentnejší spôsob výmery peňažného trestu tak vo vzťahu k odsúdenému ako aj vo vzťahu k verejnosti.

Poznatky z praxe poukazujú na tú skutočnosť, že značná časť odsúdených, ktorým bol uložený peňažný trest sa jeho zaplateniu často úmyselne vyhýba, prípadne splnenie povinnosti rôznym spôsobom zdržuje prípadne dochádza k machináciám s majetkom odsúdeného. Dôkazy o úmyselnom zmarení výkonu peňažného trestu je často veľmi náročné zaobstarať.¹⁰⁶ V tejto súvislosti má významné postavenie práve inštitút náhradného trestu, podľa § 57 ods. 3 Trestného zákona „*Ak súd ukladá peňažný trest, ustanoví pre prípad, že by výkon peňažného trestu mohol byť úmyselne zmarený, náhradný trest odňatia slobody až na päť rokov. Náhradný trest nesmie spolu s uloženým trestom odňatia slobody presahovať zákonom dovolenú hranicu trestnej sadzby.*“ Negatívom súčasne nastavenej právnej úpravy je najmä tá skutočnosť, že pri premene peňažného trestu na trest odňatia slobody môžu nastúpiť všetky nevýhody krátkodobých nepodmienečných trestov odňatia slobody, ktoré majú byť práve aplikáciou alternatívnych trestov

¹⁰⁴ ŠÁMAL, P. a kol. 2009. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 783.

¹⁰⁵ SOUKUP, P. 2007. *Peněžitý trest*. In: Trestní právo. 2007, č. 9, str. 29.

¹⁰⁶ ČERNÍKOVÁ, V. 2005. *Sociální ochrana (kriminologický pohled na terciární prevenci)*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2005, str. 144.

obmedzené.¹⁰⁷ Kritika slovenskej právnej úpravy zo strany odbornej verejnosti taktiež pomerne často smeruje k absencii možnosti súdu premeniť nevykonaný peňažný trest na trest povinnej práce, prípadne na trest domáceho väzenia. Úvahy o právnej úprave peňažného trestu „de lege ferenda“ sú často spojené s modifikáciou ustanovení, a to aj po vzore českej právnej úpravy. Nové možnosti trestnoprávnej sankcie priniesla českému právnemu poriadku novela č. 390/2012 Sb. a peňažný trest môže byť premenený na trest domáceho väzenia alebo trest povinnej práce. Náhradný trest odňatia slobody, ktorý sa ukladá súčasne s peňažným trestom, sa uplatní v prípade ak v čase premeny peňažného trestu na trest domáceho väzenia alebo trest povinnej práce nevedie odsúdený riadny život, vyhýba sa výkonu trestu, prípadne porušuje dohodnuté podmienky bez závažných dôvodov, inak marí jeho výkon alebo zavinene trest nevykoná v stanovenej lehote. V tejto súvislosti je nutné zdôrazniť, že ustanovenia českého Trestného poriadku o vymáhaní peňažného trestu majú prednosť pred aplikáciou náhradného trestu odňatia slobody.¹⁰⁸ V Nemeckej spolkovej republike v tejto súvislosti prebiehala odborná diskusia o možnosti nahradiť časť výmery výšky peňažného trestu (až do výšky 50 %) verejnoprospešnými prácami alebo náhradou škody poškodenému.¹⁰⁹

Z podobného kontextu vychádza aj právna úprava peňažného trestu v Španielsku. Premena peňažného trestu je rozšírená nielen na trest odňatia slobody, ale aj na trest povinnej práce. Za nadbytočné mnohí odborníci označujú ustanovenie, ktoré upravuje, že v dôsledku premeny peňažného trestu dochádza k zániku povinnosti platby peňažného trestu. V zmysle španielskej právnej úpravy jedna nezaplatená denná sadzba zodpovedá jednému dňu trestu povinnej práce. Podmienkou uloženia tohto náhradného trestu je súhlas odsúdeného.¹¹⁰ Aj vyššie uvedená koncepcia premeny peňažného trestu, v podmienkach Slovenskej republiky, by mohla byť zdrojom inšpirácie pre slovenského zákonodarcu a náhradný trest povinnej práce by mohol posilniť alternatívy k trestu odňatia slobody, čím by sa mohol stať vo väčšej miere využívaným.

Na záver možno uviesť, že výhodou aplikácie alternatívneho trestu na rozdiel od podmieneného odkladu výkonu trestu odňatia slobody je aj jeho vplyv na samotné zahladenie odsúdenia, ku ktorému v zmysle (§ 92 ods. 2 Trestného zákona) dochádza jeho

¹⁰⁷ SOTOLÁŘ, A. – PÚRY, F. – ŠÁMAL, P. 2000. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000, str. 339.

¹⁰⁸ KALVODOVÁ, V. 2014. *Alternativní sankce a novely Trestního zákoníku – nový trend v alternativním trestání?* In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 109.

¹⁰⁹ POLÁKOVÁ, V. 2014. *Aktuálne otázky peňažného trestu*. In: *Justičná revue*. roč. 66, č. 3, 2014, str. 394.

¹¹⁰ SOUKUP, P. 2007. *Peněžitý trest*. In: *Trestní právo*. 2007, č. 9, str. 29.

vykonaním, čo môže mať zásadný vplyv na ďalšie začlenenie odsúdeného do spoločnosti a to najmä pri hľadaní zamestnania. Uloženie peňažného trestu je spojené aj so zásadnou nevýhodou, pretože nepostihuje len samotného páchatel'a, ale tiež ďalšie osoby voči ktorým môže mať páchatel' záväzky, napríklad aj samotného poškodeného. Obmedzenie uplatnenia zásady personality trestu je však spojené aj s ukladaním iných druhov trestov, preto ho nemožno považovať za ojedinelé. Aj keď v konečnom dôsledku účinky uloženia jednotlivých druhov trestov sa líšia.

Zároveň v súvislosti s vymedzením samotného vzťahu peňažného trestu k trestu odňatia slobody možno konštatovať, že peňažný trest je špecifický druh trestu, ktorý nemá výhradne povahu alternatívneho trestu. Najmä vzhľadom na to, že ho súd môže uložiť, za zákonom stanovených podmienok, ako trest samostatný, ale zároveň aj popri inom treste, resp. popri treste odňatia slobody. Trest domáceho väzenia a trest povinnej práce, ako alternatívne tresty v užšom slova zmysle, nemožno v zmysle zásady nezlučiteľnosti trestov a vychádzajúc z ich samotnej povahy uložiť popri treste odňatia slobody, čím je o to viac zvýraznená ich alternatívna povaha. Podľa názorov odbornej verejnosti by alternatívne tresty mali minimalizovať, aj keď nie úplne vylúčiť krátkodobé tresty odňatia slobody a ich aplikácia by mala prichádzať do úvahy najmä v prípadoch, kedy súd pristupoval práve k uloženiu krátkodobých trestov odňatia slobody.¹¹¹ Peňažný trest predstavuje takúto alternatívu k trestu odňatia slobody takmer vo všetkých krajinách kontinentálnej Európy. Nezkusil sa domnievať, že zákonná možnosť jeho aplikácie je pomerne široká, pričom peňažný trest sa ukladá najmä vtedy ak má súd za to, že v konkrétnom prípade je žiaduce uloženie trestu, skôr ako probácia, avšak prísnejšia sankcia nie je potrebná.¹¹²

2.4 Trest zákazu účasti na verejných podujatiach

Dňa 1. februára 2014 nadobudol účinnosť zákon č. 1/2014 o organizovaní verejných športových podujatí a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon organizovaní verejných športových podujatí“), ktorý zároveň novelizoval niekoľko ďalších právnych predpisov, nevynímajúc ustanovenia Trestného zákona a Trestného poriadku. V tejto súvislosti, okrem iného, došlo k rozšíreniu taxatívneho výpočtu jednotlivých druhov trestov v § 32 Trestného zákona, a to o trest zákazu účasti na verejných

---

¹¹¹ HRUDKA, J. 2007. *Místo mediace a alternativního řešení trestních věcí v sociální prevenci kriminality*. In: Bezpečnostní teorie a praxe, č. 4, 2007, str. 83.

¹¹² NEZKUSIL, J. 2009. *K problematice alternativ trestu odnětí svobody*. In: Trestní právo. č. 7-8, 2009, str. 10.

podujatiach. Hmotnoprávne podmienky pre jeho ukladanie, obsah a účel trestu sú upravené v ustanovení § 62a Trestného zákona a zákonné podmienky pre výkon trestu sú zaradené v ustanovení § 444a Trestného poriadku. V nadväznosti na vyššie uvedené došlo k rozšíreniu katalógu jednotlivých druhov trestov, ktoré možno uložiť mladistvému s tým rozdielom, že maximálna výmera trestu zákazu účasti na verejných podujatiach (až do 10 rokov) sa znižuje pri mladistvých na polovicu, pričom hmotnoprávna nového druhu trestu je v tejto súvislosti zaradená v ustanovení § 112a Trestného zákona.

2.4.1 Analýza hmotnoprávnych podmienok pre aplikáciu trestu

Napriek tomu, že nová trestná sankcia bola do Trestného zákona inkorporovaná zákonom o organizovaní verejných športových podujatí, samotný účel trestu a možnosti jeho uloženia sú koncipované ďaleko širšie. Z jazykového výkladu je zrejmé, že trest sa nevzťahuje iba na zákaz účasti na verejných športových podujatiach, prípadne na verejných kultúrnych podujatiach, ale aj na ďalšie podujatia u ktorých neabsentuje prvok verejnosti. Podľa § 122 ods. 14 Trestného zákona sa totiž „...za verejné podujatie považuje verejné zhromaždenie, kultúrne, športové a iné podujatie prístupné verejnosti.“ Vždy je však nevyhnutné, aby bolo prístupné individuálne určeným divákom, čo možno vyvodit' aj z definície pojmu „podujatie“ podľa ustanovenia § 1 ods. 6 zákona o organizovaní verejných športových podujatí.¹¹³ Burda uvádza, že „nejde o verejné podujatie, aj keď je početnejšie, na ktorom sa zúčastňujú osoby len na pozvánky, respektíve na základe určitých vzťahov medzi organizátorom a týmito osobami (napr. podnikový športový deň alebo podnikový mikulášsky večierok, prednáška na vysokej škole).“¹¹⁴ Zároveň od výkladu pojmu „trestný čin spáchaný v súvislosti s verejným podujatím“, ktorý je upravený v ustanovení § 122 ods. 14 Trestného zákona je nutné odlišovať ďalší pojmový znak niektorých skutkových podstat trestných činov zaradených v osobitnej časti Trestného zákona, a to „trestný čin spáchaný verejne“ ako spôsob spáchania trestného činu, ktorý je diametrálne odlišným pojmom.

Východiskovou podstatou novozavedeného trestu je, že odsúdenému sa počas jeho výkonu zakazuje účasť na športových, kultúrnych alebo iných verejných podujatiach.

¹¹³ Podľa § 1 ods. 6 zákona o organizovaní verejných športových podujatiach: „Podujatie sa považuje za verejné, ak je prístupné pre individuálne určených divákov“.

¹¹⁴ BURDA, E. 2014. *Trest zákazu účasti na verejných podujatiach*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 371.

Avšak v zmysle ustanovenia § 62a ods. 1 Trestného zákona odsúdený nerealizuje výkon trestu generálnym zákazom účasti na verejnom podujatí, ale v rozsahu určenom súdom, ktorý by mal byť stanovený podľa konkrétnych okolností prípadu a osoby odsúdeného. Hmotnoprávne podmienky ukladania trestu zákazu účasti na verejných podujatiach vychádzajú z fakultatívnej možnosti súdu uložiť tento druh trestu odsúdenému. Súd teda môže uložiť trest zákazu účasti na verejných podujatiach v prípade kumulatívneho naplnenia nasledujúcich podmienok pre jeho aplikáciu:

- úmyselný trestný čin (§ 62a ods. 2 Trestného zákona)
- spáchaný v súvislosti s účasťou na verejnom podujatí (§ 62a ods. 2 Trestného zákona a § 122 ods. 14 Trestného zákona), pričom alternatívne môže dôjsť k situácii kedy sa účastník dopustí činu:
  - v čase a mieste konania verejného podujatia,
  - v okolí miesta verejného podujatia v čase konania verejného podujatia,
  - na inom mieste počas premiestňovania sa na miesto konania verejného podujatia, teda pred podujatím alebo
  - na inom mieste počas premiestňovania sa z miesta konania verejného podujatia, teda bezprostredne po podujatí.¹¹⁵

Hmotnoprávne podmienky pre uloženie trestu zákazu účasti na verejných podujatiach sú naplnené a súd môže uložiť tento druh trestu aj v prípade

- ak to vyžaduje so zreteľom na doterajší spôsob života páchatel'a a okolnosti spáchania činu, ochrana verejného poriadku, zdravia, mravnosti alebo majetku (§ 62a ods. 2 Trestného zákona).

Táto podmienka rozširuje možnosti súdu uložiť trestu zákazu účasti na verejných podujatiach v tých prípadoch, kedy je uloženie tohto trestu účelné, avšak trestný čin, za ktorý sa trest ukladá, nebol spáchaný v súvislosti s účasťou na verejnom podujatí. Podľa Burdu *„to však neznamená, že uloženie trestu je ponechané na ľubovôli (či príliš širokom výklade – čo je vlastne ľubovôľa) súdu. Musí ísť o prípady, ktoré súvisia s verejnými podujatiami (napr. chlap v krčme sleduje futbalový zápas a keďže sa jeho obľúbencom*

---

¹¹⁵ § 62a Trestného zákona v spojení s § 122 ods. 14 Trestného zákona.

nedarí, zmláti vedľa sediaceho fanúšika súpera alebo dve súperiace party futbalových chuligánov sa stretnú mimo zápasu, aby sa pobili). ¹¹⁶

Trest zákazu účasti na verejných podujatiach nemá výhradnú povahu vedľajšieho trestu, preto zákonodarca v Trestnom zákone zároveň formuluje podmienky, za ktorých môže byť tento trest uložený samostatne:

- prečin, ktorého horná hranica trestnej sadzby neprevyšuje päť rokov (§ 62a ods. Trestného zákona a § 34 ods. 6 Trestného zákona)
- povaha a závažnosť prečinu, osoba a pomery páchatel'a nevyžadujú uloženie iného trestu (§ 62a ods. Trestného zákona).

Ako samostatný trest neprichádza do úvahy v prípade spáchania zločinu a zároveň ho súd nemôže uložiť v prípade spáchania prečinu, ktorého horná hranica trestu odňatia slobody ustanovená v osobitnej časti Trestného zákona prevyšuje päť rokov. Táto skutočnosť však nevylučuje, aby súd rozhodol o uložení trestu zákazu účasti na verejných podujatiach popri inom treste. *„Z toho vyplýva, že trest zákazu účasti na verejných podujatiach môže byť teoreticky uložený za akýkoľvek trestný čin, ak sú súčasne naplnené v predchádzajúcom bode rozoberané podmienky § 62a ods. 2 Trestného zákona. Teda nemôže byť uložený len pri takých trestných činoch, ktorých naplnenie za súčasného uplatnenia § 62a ods. 2 Trestného zákona ich povaha vylučuje (napr. zanedbanie povinnej výživy podľa § 207 Trestného zákona). Nemal by byť uložený (aj keď to nie je vylúčené) ani v prípade takých trestných činov, pri ktorých je uloženie tohto trestu bezúčelné (napr. úkladná vražda podľa § 144 ods. 3 Trestného zákona, za ktorú sa obligatórne ukladá trest odňatia slobody na doživotie).* ¹¹⁷

Názorová zhoda odborníkov sa v súčasnosti prejavuje v tom zmysle, že primárnym dôvodom pre zavedenie nového druhu trestu do slovenského právneho poriadku nebolo kreovanie novej alternatívy k trestu odňatia slobody, ale práve reakcia na divácke násilie, ktoré má svoje závažné dôsledky aj v podmienkach Slovenskej republiky. Rovnako Mašľanyová a Zeman uvádzajú, že *„zákonodarca pri koncipovaní trestu zákazu účasti nemal pred sebou ani tak ideu prijatia nového alternatívneho trestu, ako skôr promptne a účinne reagovať na naliehavý fenomén najmä diváckeho násillia, ktoré v podmienkach*

¹¹⁶ BURDA, E. 2014. *Trest zákazu účasti na verejných podujatiach*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 374-375.

¹¹⁷ BURDA, E. 2014. *Trest zákazu účasti na verejných podujatiach*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 375-376.

*Slovenskej republiky naberá na intenzite.*¹¹⁸ V dôvodovej správe k zákonu o organizovaní verejných športových podujatí sa uvádza, že „*právna úprava nahrádza súčasnú právnu úpravu, upravuje organizovanie športových podujatí tak, aby vznikol efektívny systém právnych nástrojov, prostriedkov a postupov, ktorý prinesie okrem systematicky upravených pravidiel organizovania športových podujatí aj zodpovedajúce kontrolné a sankčné mechanizmy, ktorých cieľom je na jednej strane ochrana verejného poriadku, bezpečnosti a pohodlia účastníkov verejných športových podujatí a na strane druhej prevencia a eliminácia výskytu diváckeho násilia na týchto podujatiach.*“¹¹⁹ V tomto kontexte možno konštatovať, že myšlienky restoratívnej justície netvorí základ pre rozširovanie systému trestných sankcií o trest zákazu účasti na verejných podujatiach.

Burda na viac uvádza, že zavedenie trestu zákazu účasti na verejných podujatiach predstavuje v určitom smere sprísnenie riešenia obdobných situácií v porovnaní so stavom pred nadobudnutím účinnosti novej právnej úpravy. Využitím inštitútov obmedzení a povinností podľa § 51 ods. 3 a 4 Trestného zákona bolo možné odsúdenému pre trestný čin uložiť okrem trestu aj obmedzenie návštev športových alebo iných hromadných podujatí podľa § 51 ods. 3 písm. a) Trestného zákona avšak vzhľadom na maximálnu dĺžku skúšobnej doby pri podmienčnom odklade výkonu trestu odňatia slobody (§ 50 ods. 1 a § 51 ods. 2 TZ) to bolo možné najviac na päť rokov. Zároveň poukazuje na ustanovenie § 26 ods. 4 zákona o organizovaní verejných športových podujatí, ktoré pri priestupkoch diváckeho násilia umožňuje uložiť obmedzujúce opatrenie spočívajúce v zákaze účasti na určených podujatiach až na päť rokov.¹²⁰

Zároveň však možno poukázať na tú skutočnosť, že v prípade ak je trest zákazu účasti na verejných podujatiach, za zákonom stanovených podmienok, súdom uložený samostatne, možno ho v konečnom dôsledku považovať za alternatívu k trestu odňatia slobody. A z hľadiska teoretického zaradenia - nový druh trestu možno subsumovať pod pojmové vymedzenie „alternatívne tresty v užšom slova zmysle“. Toto tvrdenie podporuje aj ďalší restoratívny prvok na ktorý poukázali aj Mašľanyová a Zeman odkazujúc na ustanovenie § 62a ods. 4 TZ v zmysle ktorého súd, spravidla uloží odsúdenému, aby „*podľa svojich síl nahradil škodu spôsobenú trestným činom alebo jej časť, ktorú súd*

¹¹⁸ MAŠĽANYOVÁ, D. - ZEMAN, Š. 2014. *Trest zákazu účasti na verejných podujatiach*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 389.

¹¹⁹ Dôvodová správa k zákonu č. 1/2014 Z. z. o organizovaní verejných športových podujatí a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹²⁰ BURDA, E. 2014. *Trest zákazu účasti na verejných podujatiach*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 391.

zároveň určí“. Náhrada škody spôsobená trestným činom je v koncepcii restoratívnej justície jedným zo základných aspektov procesu urovnania konfliktného stavu spôsobeného trestným činom, ktoré smeruje k obnove narušených hodnôt alebo sociálnych vzťahov, čo nepochybne predpokladá aktívnu úlohu odsúdeného v tomto smere. Aplikácia alternatívnych trestov, vôbec, je preto spojená s otázkou materiálneho vyrovnania.¹²¹

V tejto súvislosti možno konštatovať, že vymedzenie vzťahu trestu zákazu účasti na verejných podujatiach k trestu odňatia slobody nie je jednoznačné najmä z toho dôvodu, že primárne nemá povahu alternatívneho trestu a preferovane sa môže stať trestom vedľajším, a s poukazom na vyššie uvedené argumenty dokonca predstavovať sprísnenie samotného potrestania. Avšak v tých prípadoch, keď § 62a ods. 3 Trestného zákona pripúšťa uloženie trestu zákazu účasti na verejnom podujatí ako samostatného trestu, tento trest nadobúda charakter alternatívneho trestu a bude spĺňať základné atribúty konceptu restoratívnej justície, pokiaľ za alternatívne tresty budeme považovať všetky tresty nespojené s odňatím slobody¹²², resp. ak účel alternatívneho trestu budeme vidieť v možnosti odvrátiť vo vhodných prípadoch uloženie trestu odňatia slobody.

2.4.2 Možnosti aplikácie trestu zákazu účasti na verejných podujatiach pri postihu trestných činov extrémizmu

Odborná diskusia o možnosti aplikácie nového druhu trestu je často spojená výhradne protiprávnym konaním fanúšikov na verejných športových podujatiach. V podmienkach Slovenskej republiky totiž čoraz častejšie zaznamenávame situácie, kedy sa násilné akty účastníkov vymykajú kontrole organizátorov, ktorí sú zodpovední za zabezpečenie bezpečnosti, pričom konaním návštevníkov na verejných športových podujatiach často dochádza k ohrozeniu alebo porušeniu záujmov chránených Trestným zákonom.¹²³ Divácke násilie nemožno považovať za novodobý fenomén, na jeho riziká reagovalo medzinárodné spoločenstvo už v roku 1985 na pôde Rady Európy prijatím Európskeho dohovoru o násilí a neviazanosti divákov počas športových podujatí, a najmä na futbalových zápasoch¹²⁴, ktorý Slovenská republika ratifikovala a vyhlásila spôsobom

¹²¹ MAŠĽANYOVÁ, D. - ZEMAN, Š. 2014. *Trest zákazu účasti na verejných podujatiach*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 389.

¹²² IVOR, J. et al. 2010. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. Druhé, doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: Iura edition, 2010, str. 361.

¹²³ ZUZIK, M. 2012. *Divácke násilie – komparatívny prehľad anglickej a slovenskej legislatívy*. In: Bulletin slovenskej advokácie, č. 5, 2012, str. 35.

¹²⁴ Štrasburg, 19. august 1985. Oznámenie MZV SR č. 295/1993 Z. z.

ustanoveným zákonom a ktorý nadobudol platnosť 1. júla 1993. Signatárske štáty sa zaviazali k vzájomnej spolupráci všetkých subjektov zainteresovaných na eliminácii diváckeho násilia, ktorej účelom je postarať sa o bezpečnosť športových priaznivcov a taktiež zabezpečiť efektívny postih delikventov s cieľom zabrániť problémovým osobám zúčastňovať sa na verejných športových podujatiach.¹²⁵

No na druhej strane v súvislosti s adekvátnou aplikáciou nového druhu trestu nemožno opomínať ani ďalšie skupiny páchatel'ov trestnej činnosti, pretože ako uvádza Žatecká „*je na čase začať hľadať nové efektívnejšie spôsoby zachádzania s páchatel'mi trestných činov a pokúsiť sa až do nedávnej doby preferovaný trest odňatia slobody nahradiť trestami vykonávanými na slobode*“¹²⁶ Dôvody pre ukladanie trestu zákazu účasti na verejných podujatiach by teda mohli súvisieť aj s naplnením cieľa politiky smerujúcej proti extrémizmu. Podľa Výborného „*jedným z najdôležitejších aspektov je vytesniť extrémistické názory na okraj spoločnosti a zamedziť ich posilňovaniu, rozširovaniu a ďalším negatívnym javom s nimi spojenými. A tento efekt by mohol byť aplikáciou tohto trestu naplnený*“.¹²⁷ Rozličné druhy extrémistických zhromaždení, ktoré bývajú často spojené so šírením strachu a nenávisť voči menšinám či spojené s násilnou trestnou činnosťou, aj keď veľmi často v konečnom dôsledku chránené ústavným právom slobody prejavu a právom pokojne sa zhromažďovať, možno aplikáciou nového druhu trestu eliminovať. Tým, že odsúdený pri výkone trestu zákazu účasti na verejných podujatiach nemôže ďalej navštevovať extrémistické akcie, by bolo oslabená jeho možnosť ďalej si osvojovať názory a postoje jednotlivých členov extrémistických skupín a získavať od nich podporu k páchaniu trestnej činnosti. Výborný ďalej uvádza, že alternatívna povaha nového druhu trestu je zvýraznená v tejto súvislosti o to viac, že odsúdení extrémisti, ktorým súd uloží trest odňatia slobody sú často skupinou glorifikovaní a výkon trestu odňatia slobody môže v ich ponímaní znamenať zvýšenie prestíže samotnej skupiny. Uloženie alternatívneho trestu možno preto považovať za adekvátny a účelný trest, pretože by neviedol k výraznému oceneniu zo strany skupiny a zároveň by bol došlo k eliminácii vplyvu sociálne škodlivého prostredia na odsúdených.

---

¹²⁵ SEPEŠI, P. *Problematica organizovania verejných športových podujatí z pohľadu prokuratúry Slovenskej republiky*. [elektronická verzia].

¹²⁶ ŽATECKÁ, E. 2009. *Několik poznámek k alternativním trestům z pohledu nového trestního zákoníku*. In: Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings. 1. Vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009. str. 1045.

¹²⁷ VÝBORNÝ, Š. 2014. *Aplikovatelnost trestu „zákazu vstupu“ (§ 76 TZ) při postihu extremismu*. In: Trestněprávní revue. 2014. č. 2, str. 30.

Na druhej strane Výborný upozorňuje na komplikácie, ktoré by mohli v týchto prípadoch pri aplikácii trestu zákazu účasti na verejných podujatiach vzniknúť v aplikačnej praxi. Ide najmä o problematické určenie podujatí, ktoré by sa vzťahovali na určenie rozsahu výkonu trestu zákazu účasti na verejných podujatiach. Nakoľko organizátorom spravidla býva fyzická osoba, je náročné formulovať rozsahu trestu len na podujatia organizované konkrétnom extrémistickou skupinou. Za najvhodnejšie riešenie považuje nadviazanie rozsahu trestu na internetové stránky konkrétnej skupiny a na nej zverejnené pozvánky. Druhou alternatívou na stanovenie abstraktného výpočtu týchto akcií napr. vo forme zákazu účasti na akciách extrémistických subjektov. V tejto súvislosti však treba zdôrazniť, že vymedzenie rozsahu výkonu trestu musí byť v súlade so zásadou určitosti trestu a samotný pojem „extrémizmu“ nie je jednotne vymedzeným pojmom. Opätovne možno poukázať na to, že zhromaždenia sú často vopred povolené a naopak sa uprednostňuje ich rozpustenie až v samotnom priebehu.¹²⁸

Vychádzajúc z rozhodovacej činnosti českých súdov možno poukázať na rozhodnutie Krajského súdu v Českých Budějovičích, ktorý síce odsúdenému neuložil trest zákazu účasti na verejných podujatiach, ale primerané obmedzenia a povinnosti v nasledujúcom znení: *„Obžalovanému sa ukladá primerané obmedzenie spočívajúce v zdržaní sa návštev demonštrácií, športových a kultúrnych akcií, taktiež aj stretnutia s osobami, ktoré sú príslušníkmi neonacistického hnutia, a ďalej tiež v zdržaní sa účasti v diskusiách a sledovania webových stránok, ktoré podporujú či propagujú neonacistické hnutia.“*¹²⁹

V tejto súvislosti možno konštatovať, že ukladanie nového druhu trestu pre páchatelom extrémistických trestných činov možno považovať za účelné vo vzťahu k odsúdenému ako aj k spoločnosti, mantinely jeho aplikácie sa vytvárajú najmä kvôli identifikácii zhromaždení na ktoré sa zákaz vzťahuje, prípadne kontrole výkonu uloženého trestu.

Záverom možno konštatovať, že skutočne účinnú kontrolu dodržiavania výkonu trestu zákazu účasti na verejných podujatiach môže priniesť až dôsledná realizácia už vyššie uvedeného projektu Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky s názvom Elektronický systém monitoringu osôb. Pochopiteľne, k tomu bude potrebné vhodne modifikovať aj právnu úpravu, aby aplikácia novozavedeného elektronického systému monitorovania prichádzala do úvahy aj pri odsúdených, ktorým je uložený trest zákazu účasti na verejných podujatiach. Za najvhodnejšie technickým zariadením, ktoré bude

¹²⁸ ČERNÝ, P. 2008. *Zákaz zhromaždení*. In: Právní rozhledy. č. 5, 2008, str. 160.

¹²⁹ Rozsudok Krajského súdu v Českých Budějovičích, pobočka Tábor, z 25.4.2012, sp. Zn. 14 To49/2012.

onedlho v testovacej prevádzke je „osobné monitorovacie GPS zariadenie, ktoré indikuje aktuálnu polohu monitorovanej osoby a zároveň narušenie povolenej zóny pobytu. Dohľadový monitorovací systém umožňuje auditovať pohyb monitorovanej osoby, vyhodnocuje stav režimu a indikuje jeho narušenie, pričom ďalší postup iniciuje príslušný dispečer. Súčasne tento systém umožňuje definovať povolené a nepovolené zóny, v ktorých sa môže či nemôže monitorovaná osoba pohybovať.“¹³⁰

---

¹³⁰ VROBELOVÁ, Ľ. 2014. *Elektronický systém monitoringu osôb (ESMO) – zavádzanie moderných metód do slovenského väzenstva*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 314.

3 KRIMINOLOGICKÉ ASPEKTY UKLADANIA ALTERNATÍVNYCH TRESTOV V PODMIENKACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY

3.1 Aplikácia alternatívnych trestov vo vzťahu k trestu odňatia slobody

Kreovanie právnej úpravy pre ukladanie a výkon alternatívnych trestov je len prvým, hoci zásadným, krokom k zabezpečeniu jej relevantnej aplikácie. Systémová analýza efektívnosti ukladania a výkonu alternatívnych trestov doposiaľ využívaných v praxi, smeruje k odstráneniu príčin a podmienok, ktoré bránia ich dôslednému ukladaniu a zabezpečeniu naplnenia ich účelu. Cieľom nasledujúceho textu je preto posúdenie aplikácie alternatívnych trestov v podmienkach Slovenskej republiky, pričom východiskový zdroj pre analýzu údajov predstavuje Štatistická ročenka Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky. V nižšie uvedenej tabuľke č. 1 sú uvedené údaje o aplikácii jednotlivých druhov trestov, a to v časovom období od roku 2004 do roku 2013. Okrem konkrétneho počtu odsúdených, ktorým boli uložené jednotlivé tresty, tabuľka zároveň vyjadruje percentuálny podiel uložených trestov vo vzťahu k celkovému počtu odsúdených za príslušný kalendárny rok. Pre porovnanie aplikácie nepodmienečného trestu odňatia slobody, podmienečného odkladu výkonu trestu odňatia slobody¹³¹ a peňažného trestu, pred a po rekodifikácii Trestného zákona, uvádzame údaje od roku 2004, keďže už v tomto čase peňažný trest predstavoval alternatívu k trestu odňatia slobody. Rok 2013 je posledným rokom v rámci ktorého sú spracované štatistické údaje o ukladaní jednotlivých trestov v podmienkach Slovenskej republiky na účely vypracovanej analýzy.

Napriek tomu, že peňažný trest bol súčasťou právnej úpravy už pred prelomovým rokom 2006, z analýzy štatistických údajov vyplýva, že vývoj ukladania peňažného trestu, ktorý bol súdom uložený samostatne, zásadným spôsobom neovplyvnila rekodifikácia Trestného zákona. Kým v roku 2004 predstavoval percentuálny podiel uložených peňažných trestov 5,1 % rovnaký percentuálny podiel predstavuje aj v roku 2006, t. j. po 12 mesačnej účinnosti nového Trestného zákona. V období rokov 2007 až 2010 zaznamenávame najvyšší počet odsúdených, ktorým bol uložený peňažný trest samostatne, pričom najvyšší percentuálny podiel dosiahol v roku 2008, a to 5,9 %. V nasledujúcom

---

¹³¹ Vrátane podmienečného odkladu výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom (§ 49 až § 52 Trestného zákona).

období po roku 2010 má percentuálny podiel aplikácie peňažného trestu klesajúci charakter. Je tomu tak aj z toho dôvodu, že trest povinnej práce sa pomerne rýchlo začal presadzovať v aplikačnej praxi, aj keď takmer do roku 2009 neplnil jednu zo svojich základných funkcií v podobe alternatívy k trestu odňatia slobody. Namiesto toho sa stal náhradou iných alternatívnych trestov, najmä peňažného trestu a iných alternatív k potrestaniu, ktorým je podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody. Od roku 2011 percentuálny podiel ukladaných trestov povinnej práce vzrástol tak, že prevýšil percentuálny podiel odsúdených, ktorým bol uložený peňažný trest. Počet odsúdených, ktorým bol uložený trest povinnej práce sa v roku 2012 a 2013 dokonca zvýšil dvojnásobne v komparácii s uloženým peňažným trestom. Percentuálny podiel peňažného trestu sa tak v roku 2012 znížil na 4,3 % a v roku 2013 na 3,9 %. Nahradzovanie peňažného trestu trestom povinnej práce možno vysvetliť pravdepodobne tým, že nový druh alternatívneho trestu súd považoval v mnohých prípadoch za prijateľnejší vzhľadom na majetkové pomery odsúdených. Štatistické údaje teda preukazujú efekt tzv. net-wideningu, ktorý bol v tejto súvislosti v podmienkach Českej republiky omnoho výraznejší.¹³²

Možno tak konštatovať, že peňažný trest sa v podmienkach Slovenskej republiky aplikuje pomerne v málo prípadoch, keďže celkový počet odsúdených, ktorým bol uložený peňažný trest samostatne, v časovom období od roku 2004 do roku 2013, predstavuje 13 448 odsúdených z celkového počtu 238 382 odsúdených. Z mierne klesajúcej tendencie ukladania nepodmienečného trestu odňatia slobody, najmä v období rokov 2010 až 2013, vyplýva, že slovenská trestná justícia sa priblížila k naplneniu cieľu rekodifikácie, ktorým bola, okrem iného, aj snaha o dekriminalizáciu či depenalizáciu, no s výrazným presadzovaním zákonnej možnosti súdu ukladať odsúdenému podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody, ktorého percentuálny podiel sa v časovom období od roku 2004 do 2013 pohybuje v rozmedzí od 70,7 % do 60,4 %.

V tomto kontexte je nutné poukázať na tú skutočnosť, že aplikácia alternatívnych trestov – trestu domáceho väzenia, trestu povinnej práce a peňažného trestu, ktorý bol uložený samostatne doposiaľ v žiadnom kalendárnom roku nepresiahla percentuálny podiel 10 %. Miera ukladania trestu domáceho väzenia je tak nízka, že z nej nemožno vyvodzovať žiadne podstatné závery, najmä pre absenciu elektronického monitoringu v podmienkach Slovenskej republiky, ktorý je opakovane vytýkaným nedostatkom pre

---

¹³² ŠČERBA, F. 2013. *Využívání alternativních opatření v praxi*. In: *Trestněprávní revue*. č. 6, 2013, str. 139.

zabezpečenie riadneho výkonu tohto druhu trestu. Ako bolo vyššie uvedené v súčasnosti Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky pristupuje ku konkrétnym projektom, s cieľom zvýšiť dôveru súdov v aplikáciu trestu domáceho väzenia prostredníctvom elektronického monitorovania osôb. Celkový počet odsúdených, ktorým bol doposiaľ uložený trest domáceho väzenia predstavuje 241 osôb. Opakovane je vhodné poukázať na to, že peňažný trest a ďalšie alternatívne tresty nedosahujú úroveň ukladania podmiennečného odkladu výkonu trestu odňatia slobody a skôr slúžia ako jeho alternatíva, keďže mierne klesajúca tendencia ukladania nepodmiennečných trestov súvisí aj so zákonnou povinnosťou súdu uložiť trest odňatia slobody pre trestný čin, ktorého horná hranica trestnej sadzby presahuje päť rokov. Od roku 2006 do roku 2013 sa percentuálny podiel odsúdených, ktorým je uložený nepodmiennečný trest odňatia slobody pohybuje v rozmedzí 14,1 až 20,9 %, pričom najmenší počet odsúdených zaznamenávame práve v roku 2013. Efektívne uloženie alternatívneho trestu, ktorý naplní svoj účel však predpokladá, aby mal sudca ďaleko hlbšie informácie o osobe páchatel'a, o jeho osobných a majetkových pomeroch, než tomu bolo doposiaľ. Podľa Baláža „v aplikačnej oblasti sa môžu vyskytnúť problémy najmä u niektorých sudcov a prokurátorov, ktorí nie sú naklonení ukladaniu alternatívnych trestov, aj kvôli odôvodneniu výroku o treste v rámci ktorého musia preukázať ďalšie dôležité okolnosti pre splnenie podmienok na jeho uloženie.“¹³³

---

¹³³ BALÁŽ, P. 2004. *K alternatívnym trestom a opatreniam*. In: Justičná revue, č. 4, 2004, str. 403.

TABUĽKA Č. 1:

	NEPO		PO		PT		TPP		DV		CELKOVÝ POČET ODSÚDENÝCH
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	
2004	5 223	19,5	18 959	70,7	1 361	5,1	-	-	-	-	26 806
2005	5 204	18,8	19 957	72,0	1 316	4,7	-	-	-	-	27 729
2006	5 397	20,9	17 717	68,8	1 320	5,1	41	0,2	7	0,03	25 764
2007	5 430	20,1	17 430	64,4	1 398	5,2	346	1,3	22	0,1	27 067
2008	5 391	18,8	19 364	67,5	1 682	5,9	582	2,0	28	0,1	28 681
2009	5 933	19,2	20 771	67,1	1 651	5,3	830	2,7	51	0,2	30 953
2010	6 291	20,2	20 263	65,0	1 630	5,2	1 352	4,3	59	0,2	31 179
2011	5 754	19,1	18 936	62,9	1 547	5,1	2 265	7,5	28	0,1	30 110
2012	5 913	16,9	21 191	60,4	1 512	4,3	3 123	8,9	25	0,1	35 077
2013	5 095	14,1	22 574	62,6	1 392	3,9	3 581	9,9	21	0,1	36 079
Σ	44 654		99 175		13 448		12 132		241		238 382

Tabuľka č. 1: Tabuľka vyjadrujúca počet a percentuálny podiel odsúdených, ktorým bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody (NEPO), podmienečný odklad výkonu trestu odňatia slobody (PO), peňažný trest uložený samostatne (PT), trest povinnej práce (TPP) a trest domáceho väzenia (DV) v časovom období od r. 2004-2013.

Zdroj: Štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

3.2 Aplikácia trestu domáceho väzenia

V nasledujúcom texte je spracovaná problematika ďalších kriminologických aspektov ukladania trestu domáceho väzenia, trestu povinnej práce a peňažného trestu. Nižšie spracované štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky boli získané na základe zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám v znení neskorších predpisov. V nasledujúcich grafoch a tabuľkách je ako východiskový zvolený rok 2006, t.j. analýza trestnoprávných a kriminologických aspektov ukladania trestu domáceho väzenia v podmienkach Slovenskej republiky hodnotí obdobie po rekodifikácii Trestného zákona, kedy bol tento druh trestu do slovenského právneho poriadku zavedený.

Vzhľadom na doposiaľ nízky počet odsúdených, ktorým bol v časovom období rokov 2006 až 2013 uložený trest domáceho väzenia, pričom tento počet predstavuje 241 odsúdených a vzhľadom na nízky percentuálny podiel vo vzťahu k aplikácii ostatných druhov trestov, ktorý v skúmanom období nepresiahol 0,2 %, už na úvod možno uviesť, že nie je možné z doposiaľ získaných a analyzovaných kriminologických aspektov aplikácie trestu domáceho väzenia vyvodzovať podstatné závery. V roku 2010 zaznamenávame najvyšší počet odsúdených, ktorým bol uložený trest domáceho väzenia, pričom tento predstavuje počet 59 uložených trestov za príslušný kalendárny rok. V nasledujúcom

období dochádza ku klesajúcej tendencii ukladania alternatívneho trestu aj vzhľadom na niekoľkokrát spomínaný nedostatok aplikačnej praxe súvisiaci so zabezpečením kontroly výkonu trestu domáceho väzenia a nedôverou sudcov v naplnenie účelu trestu bez relevantného technického zabezpečenia (Tabuľka č. 1 a Graf č.1).

Z aspektu trestných činov, pre ktoré súdy rozhodli o aplikácii trestu domáceho väzenia je jednoznačne súdmi preferovaný trestný čin krádeže podľa § 212 Trestného zákona, ktorý v období rokov 2006 až 2013 predstavuje 43,98 % podiel odsúdených. Zaujímavým ukazovateľom je tá skutočnosť, že súdy pristúpili k aplikácii tohto trestu aj pre trestný čin krádeže podľa § 212 ods. 3 písm. b) Trestného zákona až v 27 prípadoch, t.j. ak došlo k aplikácii kvalifikovanej okolnosti podmieňujúcej použitie vyššej trestnej sadzby *„hoci bol za taký čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch odsúdený“*. Rovnako možno poukázať na 15 prípadov, kedy bol trest domáceho väzenia uložený pre trestný čin krádeže podľa § 212 ods. 2 písm. f) Trestného zákona *„...bol za obdobný čin v predchádzajúcich dvanástich mesiacoch postihnutý“*. Pomerne frekventovaným je v tejto súvislosti aj trestný čin ohrozovania mravnej výchovy mládeže podľa § 211 Trestného zákona, pre ktorý bol v roku 2010 uložený trest domáceho väzenia až 11 odsúdeným. Z hľadiska výšky percentuálneho podielu ďalej nasledujú trestný čin marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 Trestného zákona a trestný nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona.

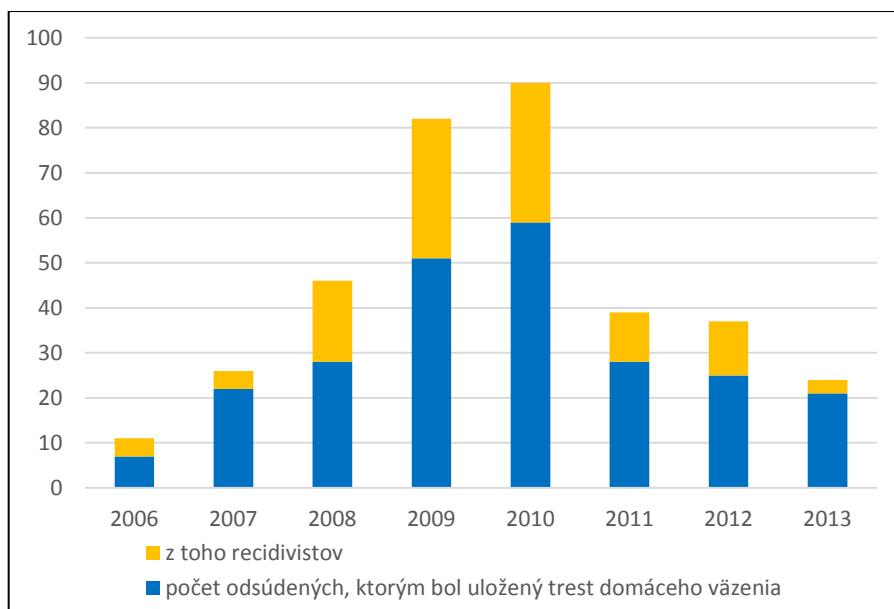
Výsledkom analýzy štatistických údajov Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky je zistenie, že najvyšší percentuálny podiel odsúdených, ktorým boli uložené alternatívne tresty podliehajúce uskutočnenej analýze predstavujú nezamestnaní, ktorí sú najpočetnejšou skupinou odsúdených z hľadiska ich zaradenia podľa sociálnej skupiny. V tomto prípade tvoria až 80 % podiel v časovom období od roku 2006 do roku 2013. Rovnako významný percentuálny podiel predstavuje skupina osôb v domácnosti a dôchodcov, pričom si možno klásť otázku či práve pri týchto sociálnych skupinách naplňajú dôsledky uloženého alternatívneho trestu svoj stanovený účel (Graf č. 2). Veková hranica odsúdených od 18 až 25 rokov predstavuje v skúmanom období 27 % podiel, pričom percentuálne podiely ostatných vekových kategórií od 26 až 35 rokov a 36 až 45 sú v zásade bez rozdielu, pričom predstavujú približne 26 % podiel z celkového počtu odsúdených. Faktom však zostáva, že štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky uvádzajú, že v roku 2009 bol trest domáceho väzenia uložený mladistvému páchatelovi vo veku 16 rokov. Otázkou je či v tejto súvislosti došlo k pochybeniu pri spracovávaní štatistických listov trestných spisov konkrétnym úradníkom

alebo k justičnej chybe, nakoľko trest domáceho väzenia nemožno v zmysle slovenského právneho poriadku uložiť mladistvému páchatelovi (Graf č. 3).

Trest domáceho väzenia je z hľadiska pohlavia prioritne ukladaný odsúdeným - mužom, no od roku 2009 zaznamenávame stúpajúcu tendenciu aj u odsúdených - žien, pričom v roku 2012 počet žien prevýšil počet mužov, a to v pomere 13:12 odsúdených podľa pohlavia (Graf č. 4). Najvyšší percentuálny podiel z aspektu vzdelania predstavujú odsúdení so základným vzdelaním a to 56,02 %, pričom v roku 2011 bol trest domáceho väzenia uložený odsúdenému, ktorý dosiahol vysokoškolské vzdelanie II. stupňa. Rozhodujúcou pre resocializáciu odsúdeného je samozrejme aj výmera dĺžky domáceho väzenia, ktorá by prednostne mala byť vyjadrená v mesiacoch.¹³⁴ Z analýzy štatistických údajov vyplýva, že priemerná výmera dĺžky trestu domáceho väzenia sa v skúmanom období pohybuje od 3,43 mesiaca v roku 2006 do 5,68 mesiaca v roku 2012.

V budúcnosti odborná verejnosť, ale aj samotná aplikačná prax očakáva, že po zavedení elektronického monitoringu sa aj v podmienkach Slovenskej republiky zvýši aplikácia trestu domáceho väzenia, najmä ak dôjde k eliminácii obavy zo zlyhania výhradne tzv. ľudského faktoru na strane príslušných probačných úradníkov.

GRAF č. 1:

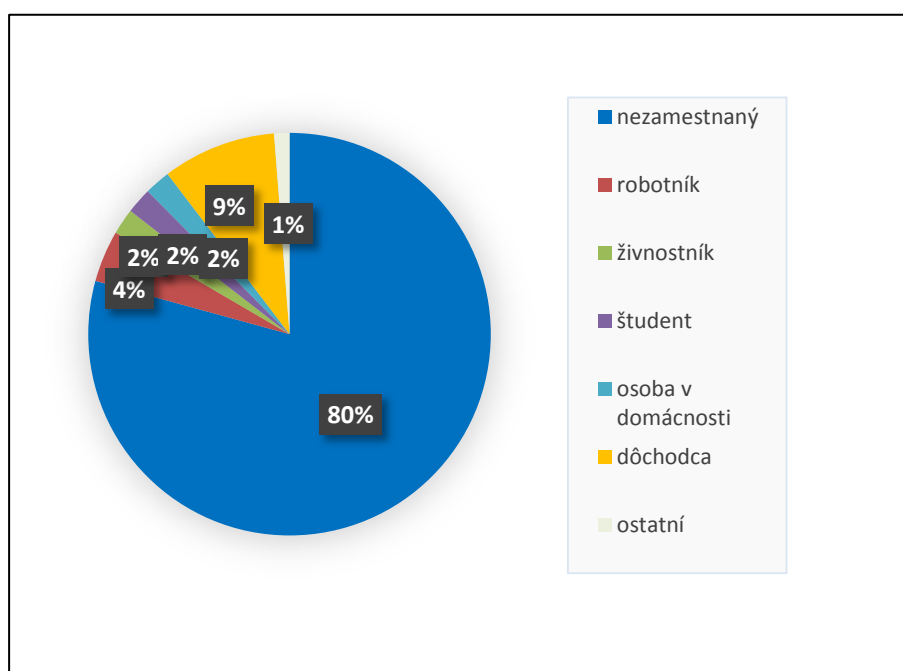

Graf č. 1: Graf vyjadrujúci počet odsúdených, ktorým bol uložený trest domáceho väzenia a z toho počet recidivistov za obdobie rokov 2006-2013.

Zdroj: Štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

¹³⁴ KURUCOVÁ, V. Ukladanie trestu domáceho väzenia a problémy s jeho premenou na trest odňatia slobody. In: Bulletin slovenskej advokácie, č. 5, 2013, str. 33.

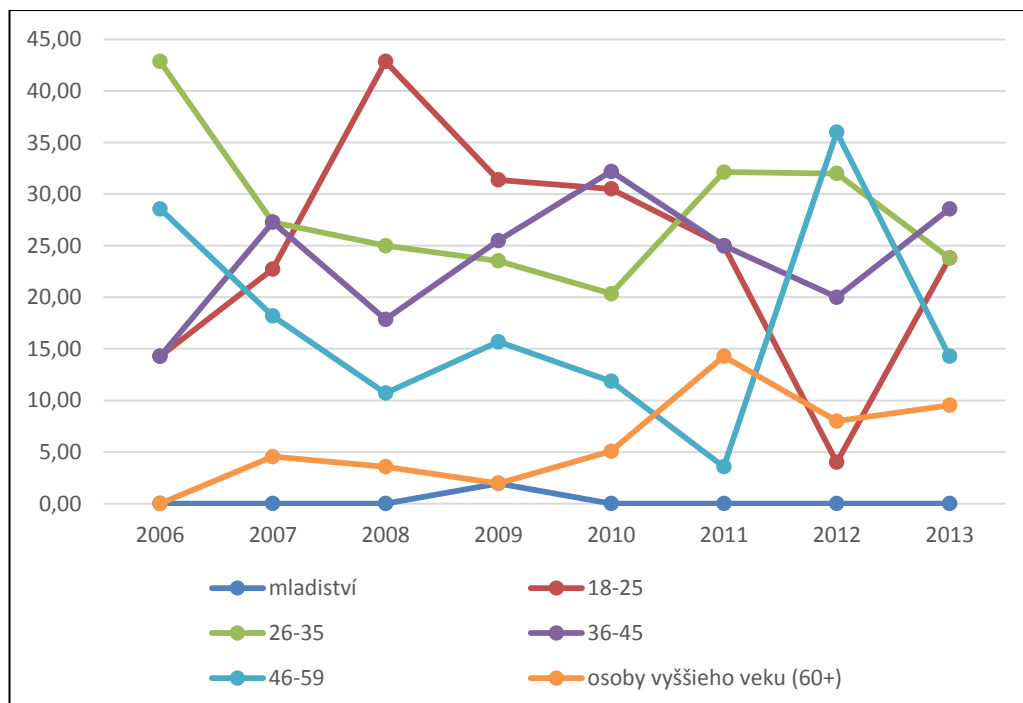
GRAF č. 2:

***Graf č. 2:** Graf vyjadrujúci percentuálny podiel odsúdených, ktorým bol uložený trest domáceho väzenia za obdobie rokov 2006 – 2013 podľa sociálnej skupiny.*

***Zdroj:** Štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.*

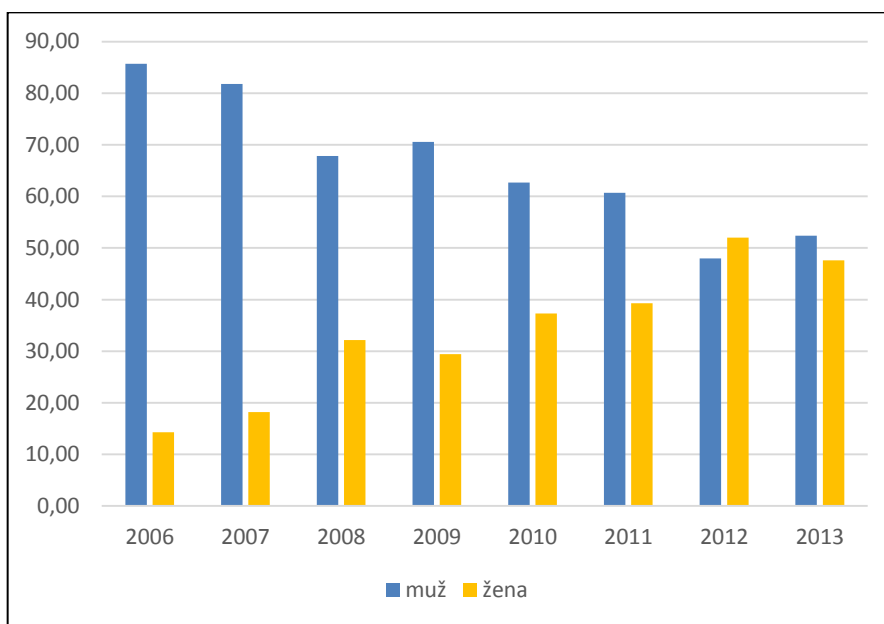
GRAF č. 3:

***Graf č. 3:** Graf vyjadrujúci percentuálny podiel odsúdených, ktorým bol uložený trest domáceho väzenia za obdobie rokov 2006 - 2013 podľa vekovej kategórie.*

***Zdroj:** Štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.*

GRAF č. 4 :

Graf č. 4: Graf vyjadrujúci podiel počtu žien a mužov, ktorým bol uložený trest domáceho väzenia za obdobie rokov 2006-2013.

Zdroj: Štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

3.3 Aplikácia trestu povinnej práce

Z hľadiska počtu a percentuálneho podielu odsúdených, ktorým bol uložený trest povinnej práce, možno konštatovať, že na rozdiel od ostatných analyzovaných alternatívnych trestov možno sledovať pravidelnú stúpajúcu tendenciu jeho aplikácie, a to od roku 2006 až do roku 2013. Rovnaké tvrdenie o pravidelnej vzostupnej tendencii uloženia tohto druhu trestu platí pre celkový počet odsúdených – recidivistov. Ako už bolo vyššie uvedené, trest povinnej práce sa pomerne rýchlo adaptoval v aplikačnej praxi a najvyšší počet odsúdených v počte 3581 s percentuálnym podielom 9,9 % dosiahol práve v roku 2013 (Graf č. 5). Napriek skutočnosti, že podiel nepodmienečných trestov odňatia slobody v menšej intenzite od roku 2010 klesá, súdmi preferovaný trest povinnej práce v aplikačnej praxi začal nahrádzať aplikáciu peňažného trestu, ktorého percentuálny podiel z hľadiska počtu odsúdených sa v rovnakom období výrazne znížil. Súdny v tejto súvislosti pravdepodobne považovali trest povinnej práce za efektívnejší a modernejší alternatívny trest v porovnaní s peňažným trestom či s podmienečným odkladom výkonu trestu odňatia slobody. Naplnenie cieľov novej trestnej politiky o nahradení ukladania nepodmienečného trestu odňatia slobody alternatívnymi trestami nie je v tejto súvislosti až tak radikálnym. Nakoľko v podmienkach Slovenskej republiky možno uložiť peňažný trest, trest domáceho

väzenia a trest povinnej práce aj prostredníctvom trestného rozkazu, pričom v súvislosti s uložením trestu povinnej práce je nevyhnutné, aby s jeho aplikáciou obvinený súhlasil, nemožno argumentovať, že vyššie uvedený jav komplikuje procesný postup a prietahy spojené s ukladáním alternatívnych trestov napríklad v podobe nevyhnutnosti súdu nariadiť hlavné pojednávanie, aby výhradne prostredníctvom rozsudku uložil odsúdenému alternatívny trest.¹³⁵ Argumentom pre plynule vzrastajúcu, no z hľadiska nízkeho percentuálneho podielu ukladania trestu povinnej práce vo vzťahu k ostatným druhom trestov, ktorý doposiaľ neprekročil 10 % podiel, zostáva nedôvera súdu v naplnenie účelu trestu, najmä z hľadiska absencie relevantnej kontroly pri jeho výkone, ale aj vzhľadom na obmedzené zákonné podmienky pre jeho uloženie s poukazom na ustanovenie § 34 ods. 6 Trestného zákona.

Rovnako ako pri treste domáceho väzenia najvyšší percentuálny podiel odsúdených zaznamenávame pre trestný čin krádeže podľa § 212 Trestného zákona, ktorý predstavuje 42,4 % podiel odsúdených, nasleduje trestný čin ohrozovania mravnej výchovy mládeže podľa § 211 Trestného zákona a osobitnú pozíciu má trestný čin zanedbania povinnej výživy podľa § 207 Trestného zákona, ktorý sa v tak významnej miere nevyskytuje pri aplikácii iných alternatívnych trestov. Nezamestnaní odsúdení sú sociálnou skupinou, u ktorej v časovom období rokov 2006 až 2013 zaznamenávame najvyšší percentuálny podiel odsúdených a to až 78 % (Graf č. 6). Poláková v tejto súvislosti uvádza, že *„empirická prax v rámci Slovenskej republiky vypovedá, že ukladanie trestu povinnej práce je problémové z toho dôvodu, že tento trest je aplikovaný aj voči odsúdeným, ktorí sú invalidní viac ako 50 % (nemajú končatinu, sú slabozrakí, nevidiaci a pod.); odsúdeným, ktorí sú bezdomovci, u ktorých je problém doručiť predvolanie na výkon trestu povinnej práce; odsúdeným, ktorí sa už neosvedčili pri výkone treste, pričom v minulosti im trest povinnej práce bol minimálne raz premenený na nepodmienečný trest odňatia slobody; odsúdeným, ktorí sú závislí od návykových látkach, ktorí nie sú schopní nastúpiť na výkon trestu a pod.“*¹³⁶

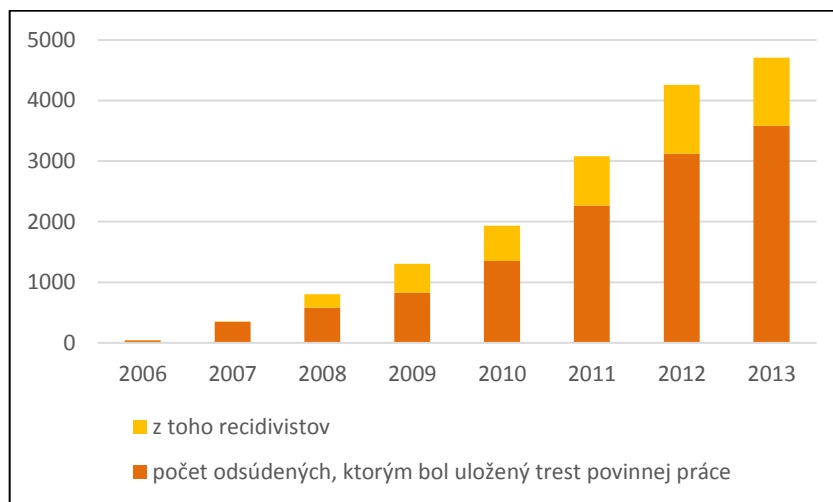
Z aspektu vekovej hranice možno konštatovať, že mladistvým páchatel'om bol trest povinnej práce uložený v 407 prípadoch v časovom období od roku 2006 do roku 2013, percentuálny podiel odsúdených vyššieho veku (nad 60 rokov) je zanedbateľný, no má pomerne vzostupnú tendenciu nakoľko v roku 2013 bolo uložený až 62 odsúdeným (Graf

¹³⁵ Ustanovenie § 353 ods. 2 Trestného poriadku.

¹³⁶ POLÁKOVÁ, V. 2014. *Trest povinnej práce a jeho uplatňovanie v Slovenskej republike*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 365.

č. 7). V majoritnej časti z aspektu pohlavia odsúdených prevyšujú odsúdení - muži, ktorí každoročne v skúmanom období presahujú 75% podiel (Graf č. 8). Z hľadiska priemernej výmery trestu povinnej práce je zaujímavé, že prevažuje tzv. „zlatá stredná cesta“ a súd prioritne ukladá trest povinnej práce do 200 hodín, pričom percentuálny podiel uložených trestov povinnej práce presahujúcich 200 hodín predstavuje len 14,83 %. (Tabuľka č. 2 a Graf č. 9).

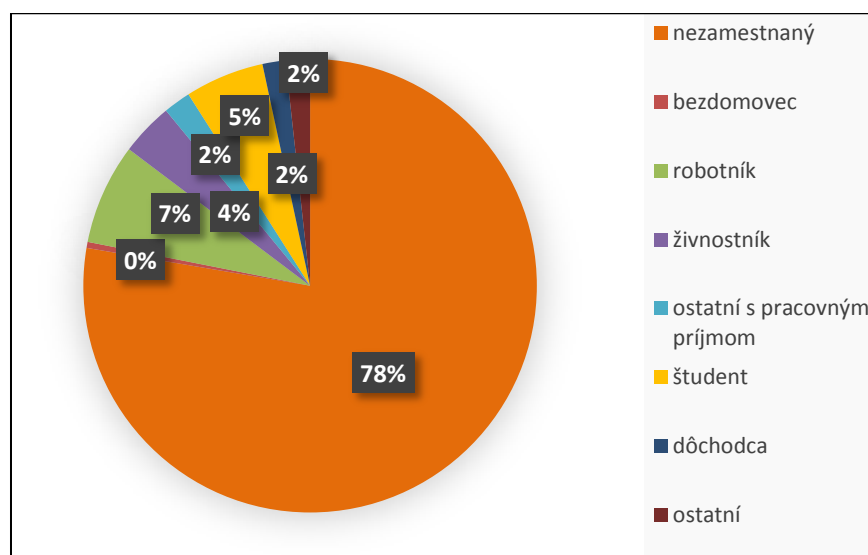
GRAF č. 5:

Graf č. 5: Graf vyjadrujúci počet odsúdených, ktorým bol uložený trest povinnej práce a z toho počet recidivistov za obdobie rokov 2006-2013.

Zdroj: Štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

GRAF č. 6:

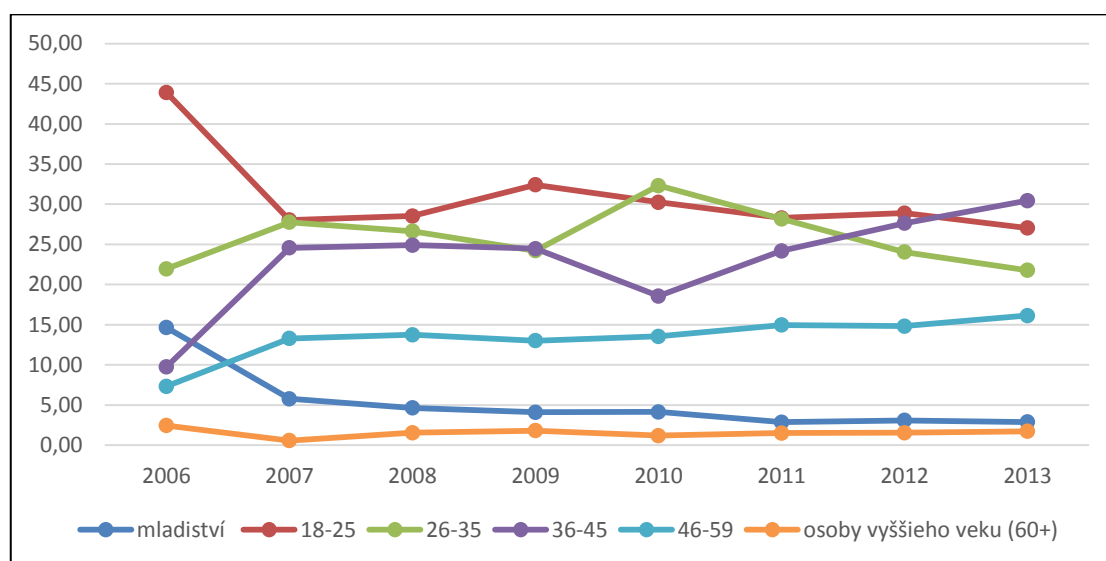

Graf č. 6: Graf vyjadrujúci percentuálny podiel odsúdených, ktorým bol uložený trest povinnej práce za obdobie rokov 2006 – 2013 podľa sociálnej skupiny.

Zdroj: Štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

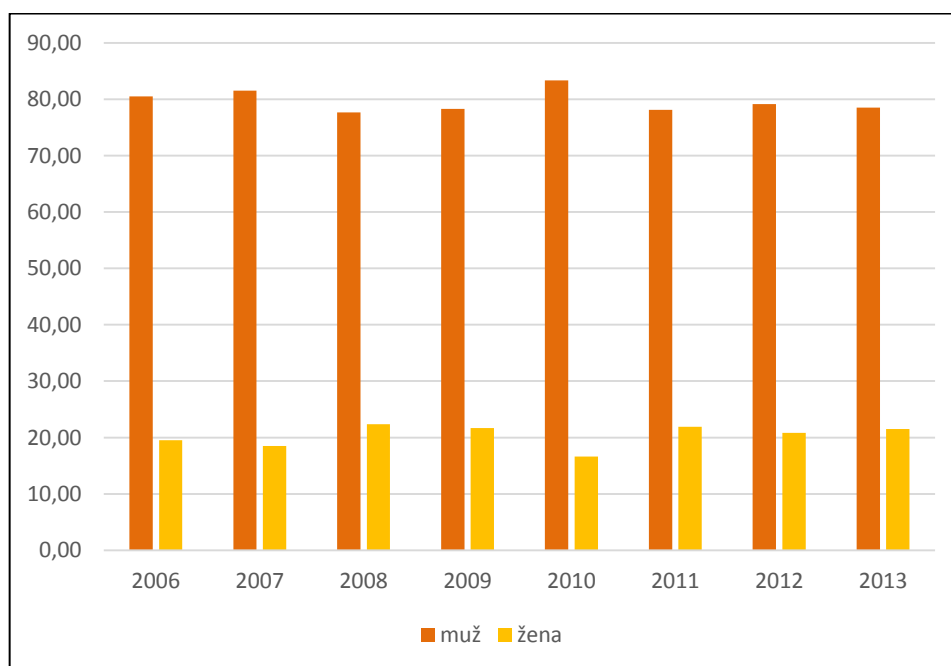
GRAF č. 7:

Graf č.7: Graf vyjadrujúci percentuálny podiel odsúdených, ktorým bol uložený trest povinnej práce za obdobie rokov 2006 - 2013 podľa vekovej kategórie.

Zdroj: Štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

GRAF č. 8:

Graf č. 8: Graf vyjadrujúci podiel počtu žien a mužov, ktorým bol uložený trest povinnej práce za obdobie rokov 2006-2013.

Zdroj: Štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

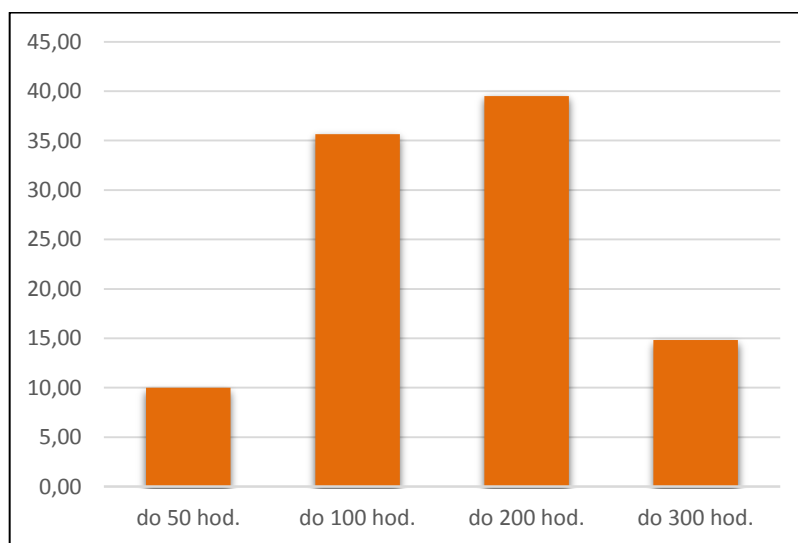
TABUĽKA č. 2:

výmera dĺžky trestu povinnej práce v hodinách					
Rok	do 50 hod.	do 100 hod.	do 200 hod.	do 300 hod.	Σ
2006	18	11	8	4	41
2007	69	125	118	34	346
2008	100	251	184	47	582
2009	106	405	228	91	830
2010	151	503	499	199	1352
2011	211	842	891	321	2265
2012	287	974	1317	545	3123
2013	270	1209	1545	557	3581
Σ	1212	4320	4790	1798	12120
%	10,00	35,65	39,52	14,83	100

Tabuľka č. 2: Tabuľka vyjadrujúca výmeru dĺžky trestu povinnej práce v hodinách podľa odstupňovaného počtu hodín za jednotlivé roky.

Zdroj: Štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

GRAF č. 9:

Graf č. 9: Graf vyjadrujúci výmeru dĺžky trestu povinnej práce v hodinách podľa odstupňovaného počtu hodín za jednotlivé roky.

Zdroj: Štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

3.4 Aplikácia peňažného trestu

Zo spracovaných štatistických údajov ďalej vyplýva, že peňažný trest je v podmienkach Slovenskej republiky ukladaný v značnej miere prvopáchatelom, pričom s poukazom na spracované údaje, súd v prípade recidívy odsúdeného nepristupuje opakovane k jeho uloženiu (Graf č. 10). Dôvodom je absencia naplnenia účelu alternatívneho trestu, ktorý nevylúčil pokračovanie odsúdeného v páchaní trestnej činnosti. Peňažný trest bol za obdobie rokov 2006 až 2013 najčastejšie uložený pre trestné činy ublíženia na zdraví podľa § 155 - § 158 Trestného zákona, pričom percentuálny podiel predstavuje až 19 %, ďalej pre trestný čin krádeže podľa § 212 Trestného zákona (13 %), trestný čin výtržníctva podľa § 364 Trestného zákona (12 %) a trestný čin marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 Trestného zákona (5 %) (viď Graf č. 11). Pri trestnom čine ohrozovania pod vplyvom návykovej látky podľa § 289 Trestného zákona súdy uprednostňujú ukladanie podmienenečného odkladu výkonu trestu odňatia slobody pred uložením peňažného trestu, nakoľko percentuálny podiel pre tento trestný čin predstavuje len 2 % z celkového počtu odsúdených. Tento ukazovateľ ovplyvňuje aj tá skutočnosť, že frekventovaným postupom súdu v súvislosti s výrokom o treste pre trestný čin ohrozovania pod vplyvom návykovej látky podľa § 289 Trestného zákona je uloženie trestu zákazu činnosti, popri ktorom súd spravidla uloží aj peňažný trest. Pri tvorbe analýzy aplikácie peňažného trestu vychádzame zo štatistických údajov, pod ktoré možno subsumovať výhradne odsúdených, ktorým bol peňažný trest uložený samostatne, t.j. nebol uložený popri inom treste. Domnievame sa, že aj z týchto dôvodov je percentuálny podiel ukladania peňažného trestu pre tento trestný čin nízky. Zanedbateľný percentuálny podiel aplikácie peňažného trestu zaznamenávame aj pre trestný čin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 171 Trestného zákona, teda pre prípady nedovoleného prechovávanía týchto látok bežným užívateľom pre vlastnú potrebu, t. j. aj v prípadoch menej závažnej drogovej kriminality súd v podmienkach Slovenskej republiky uprednostňuje ukladanie podmienenečného odkladu výkonu trestu odňatia slobody pred aplikáciou iného alternatívneho trestu.

Významným kriminologickým aspektom ukladania peňažného trestu je kritérium zaradenia odsúdeného do konkrétnej sociálnej skupiny, pretože diferencuje pôsobenie aplikácie účinkov peňažného trestu na odsúdených z rôznych spoločenských skupín. U niektorých páchatelov sa môže odstrašujúci účinok peňažného trestu efektívne prejavovať

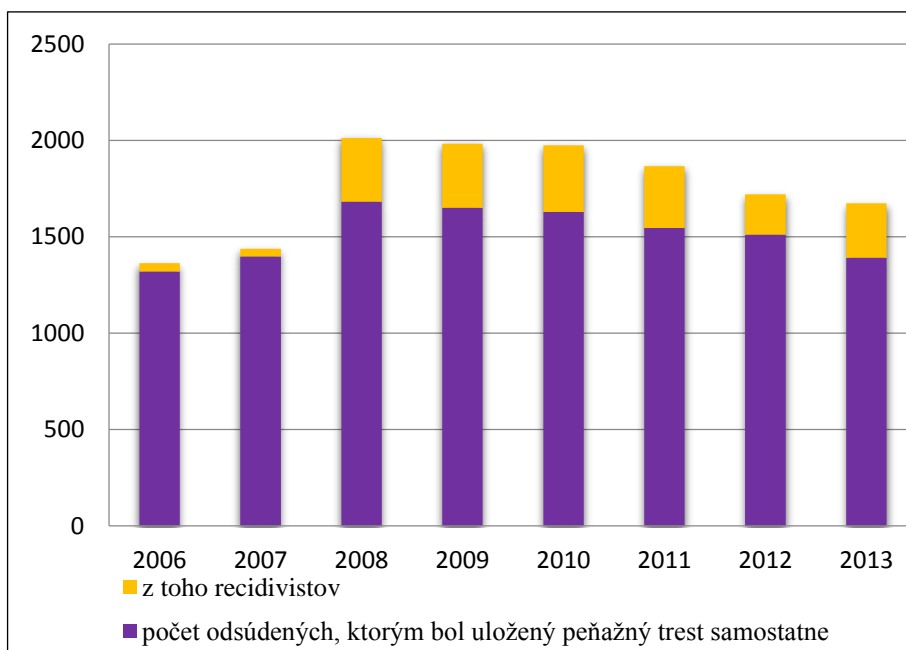
už v prípadoch, keď výmera trestu zásadne neprekročila jeho spodnú hranicu. Na druhej strane na ďalšiu skupinu odsúdených výmera peňažného trestu blížiac sa k hornej hranici nemusí predstavovať citeľný zásah do spoločenského statusu.¹³⁷ Zaujímavým ukazovateľom je vyjadrenie percentuálneho podielu odsúdených, ktorým bol uložený peňažný trest samostatne, pretože až v 23 % prípadov ide o odsúdených, ktorí sú nezamestnaní. Nasleduje kategória robotníkov a živnostníkov v podobnom percentuálnom pomere. Je otázne či aplikácia peňažného trestu na skupinu nezamestnaných odsúdených neohrozuje jeho výkon a tým v podmienkach Slovenskej republiky opäť pristupujeme k aplikácii ustanovení o premene peňažného trestu na trestu odňatia slobody v jeho krátkodobej výmere, ktorá v súčasnosti spoločnosťou a odbornou verejnosťou označovaná ako neefektívna. Nakoľko v zmysle slovenského právneho poriadku nemôže pri premene peňažného trestu súd pristúpiť k uloženiu trestu povinnej práce prípadne trestu domáceho väzenia. Percentuálny podiel 4 % neprekročili v skúmanom období nasledujúce sociálne skupiny – vedúci pracovník, podnikateľ – farmár, odsúdený so slobodným povoláním, osoba v domácnosti, vojak alebo policajt (Graf. č. 12). Zároveň je nevyhnutné opätovne zdôrazniť, že ukladanie peňažného trestu ako aj alternatívnych trestov vôbec významne závisí od hĺbkového skúmania majetkových a osobných pomerov odsúdeného, aby trest naplnil svoj účel.

Veková hranica odsúdených, ktorým bol uložený peňažný trest samostatne je špecifická v tom zmysle, že v zanedbateľnom počte je trest ukladán mladistvým a osobám vyššieho veku (nad 60 rokov). Hoci Trestný zákon upravuje podmienky pre uloženie peňažného trestu mladistvému páchatelovi v skúmanom období bol tento trest uložený len 19 odsúdeným. Rovnako ako aplikačná prax tak aj priamo ustanovenia Trestného zákona v súvislosti s mladistvými páchatelmi uprednostňujú ukladanie trestu povinnej práce pred peňažným trestom či trestom odňatia slobody, nakoľko podľa § 109 Trestného zákona je vo výpočte jednotlivých druhov trestov, ktoré možno uložiť mladistvému, zaradený trest povinnej práce ako prvý v poradí. Najvyšší percentuálny podiel od roku 2006 do roku 2009 reprezentuje veková skupina odsúdených od 25 až 38 rokov, a to vo výške 35 %. Zároveň z údajov uvedených v Grafe č. 4 jednoznačne vyplýva, že v skúmanom časovom období jednoznačne prevyšuje z aspektu pohlavia podiel počtu mužov, ktorý každoročne prekračuje 80 % hranicu (Graf č. 13).

---

¹³⁷ SOUKUP, P. 2007. *Peněžitý trest*. In: Trestní právo. č. 9, 2007, str. 24.

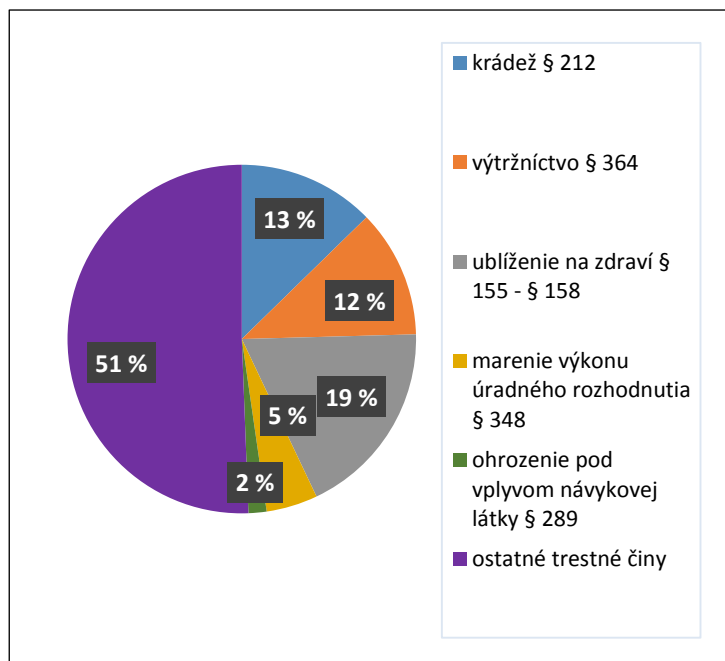
GRAF č. 10:

Graf č. 10: Graf vyjadrujúci počet odsúdených, ktorým bol uložený peňažný trest samostatne a z toho počet recidivistov za obdobie rokov 2006-2013.

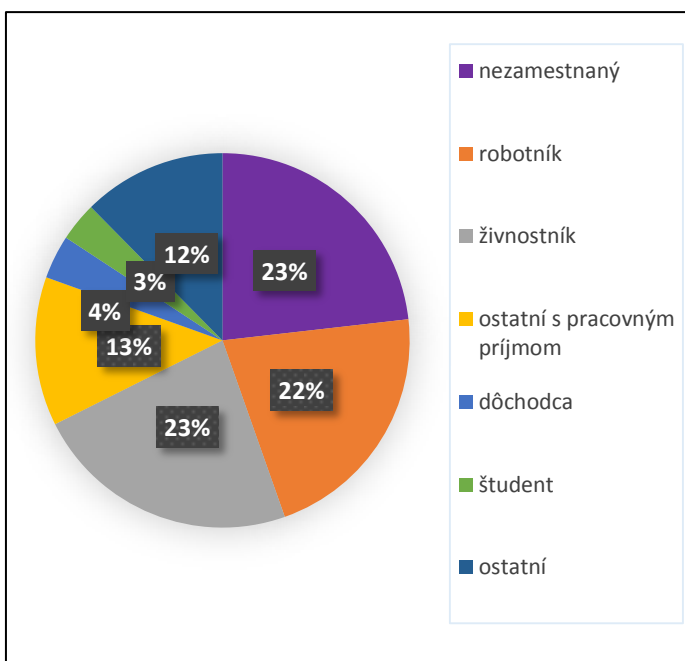
Zdroj: Štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

GRAF č. 11:

Graf č. 11: Graf vyjadrujúci percentuálny podiel odsúdených, ktorým bol uložený peňažný trest samostatne za obdobie rokov 2006 - 2013 podľa trestných činov.

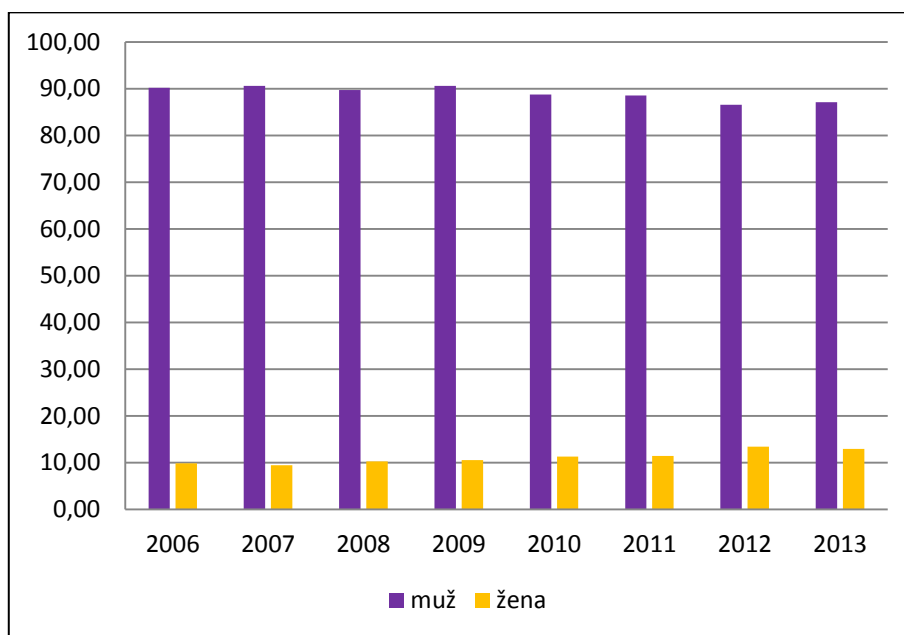
GRAF č. 12:

Graf č. 12: Graf vyjadrujúci percentuálny podiel odsúdených, ktorým bol uložený peňažný trest samostatne za obdobie rokov 2006 – 2013 podľa sociálnej skupiny.

Zdroj: Štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

GRAF č. 13:

***Graf č. 13:** Graf vyjadrujúci podiel počtu žien a mužov, ktorým bol uložený peňažný trest samostatne za obdobie rokov 2006-2013.*

***Zdroj:** Štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.*

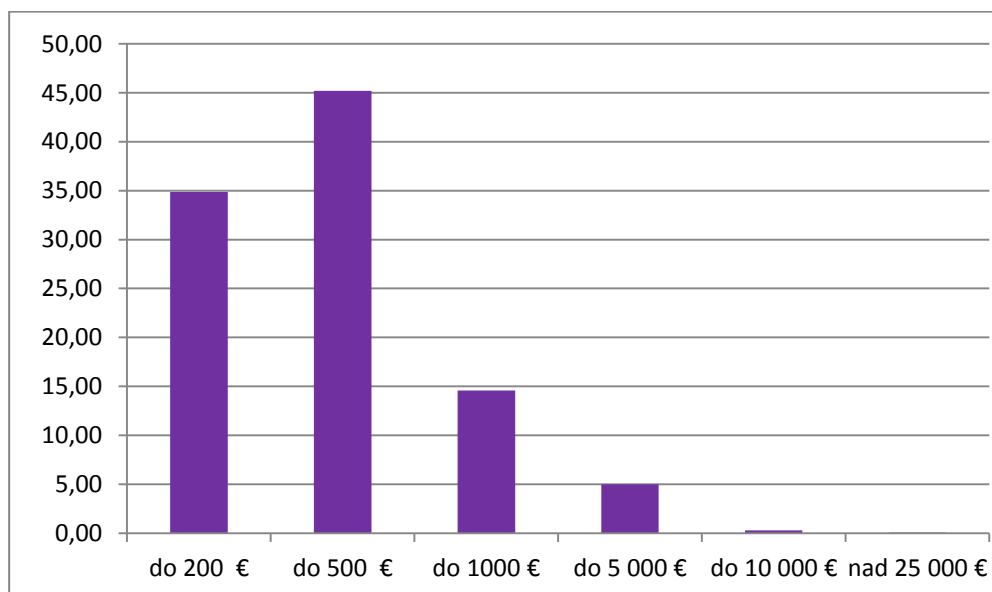
Zaujímavým ukazovateľom pri analýze štatistických údajov ukladania peňažného trestu je jeho samotná výmera. V roku 2009 celková výška peňažného trestu predstavovala až 988 973 EUR na 1651 odsúdených. Rok 2009 je špecifický aj v tom zmysle, že súdy uložili štyri peňažné tresty presahujúce hranicu 25 000 EUR a nepresahujúca hranicu 50 000 EUR. V žiadnom inom kalendárnom roku tak vysoké peňažné tresty uložené neboli. Percentuálny podiel uloženého peňažného trestu presahujúci 5 000 EUR je v skúmanom časovom období zanedbateľný. Zároveň možno konštatovať, že súdy v podmienkach Slovenskej republiky veľmi frekventovane pristupujú k ukladaniu peňažného trestu vo výmere, ktorá neprekračuje 500 EUR. Až 35 % podiel za obdobie rokov 2006-2013 vyjadruje výmeru výšky peňažného trestu do 200 EUR. V nadväznosti na analýzu trestných činov, vekovej kategórie a sociálnej skupiny, ktorej je ukladaný peňažný trest samostatne tento ukazovateľ nie je prekvapujúci (Tabuľka č. 3 a Graf č. 14).

TABUĽKA č. 3.:

rok	celková výška peňažného trestu, ktorý bol uložený samostatne	priemerná výška peňažného trestu, ktorý bol uložený samostatne	počet odsúdených
2006	514 138,00 €	389 €	1320
2007	568 059,00 €	406 €	1398
2008	743 615,00 €	442 €	1682
2009	988 973,00 €	599 €	1651
2010	769 083,00 €	471 €	1630
2011	770 456,00 €	498 €	1547
2012	765 500,00 €	506 €	1512
2013	812 150,00 €	583 €	1392

Tabuľka č. 3: Tabuľka vyjadrujúca celkovú výšku peňažného trestu, ktorý bol uložený samostatne a jeho priemernú výšku za obdobie rokov 2006-2013.

Zdroj: Štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

GRAF č. 14:

Graf č. 14: Graf vyjadrujúci priemernú výšku peňažného trestu uloženého samostatne za obdobie rokov 2006-2013.

Zdroj: Štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

4 AKTUÁLNE NEDOSTATKY PRÁVNEJ ÚPRAVY ALTERNATÍVNYCH TRESTOV V PODMIENKACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY A NÁVRHY „DE LEGE FERENDA“

Riešenie problematiky trestnoprávných a kriminologických aspektov ukladania vybraných alternatívnych trestov v podmienkach Slovenskej republiky, ktoré je obsiahnuté v predchádzajúcich kapitolách, smeruje k zisteniam o chybách, nedostatkoch a problémoch súčasne nastavenej právnej úpravy. Cieľom nasledujúceho textu je poukázať na vybrané zistené nedostatky slovenskej hmotnoprávnej úpravy alternatívnych trestov a zároveň na problémy vznikajúce pri ich aplikácii priamo v justičnej a spoločenskej praxi. Na vyššie uvedené nadväzuje snaha o zapracovanie formulácii úvah o modifikácii právnej úpravy „de lege ferenda“.

Trest domáceho väzenia nemožno považovať v našich podmienkach za nový druh trestu, no vzhľadom na absenciu elektronického monitoringu, aplikačná prax naďalej neprechováva dôveru k naplneniu jeho účelu, o čom svedčí aj zanedbateľný počet odsúdených, ktorým bol trest domáceho väzenia doposiaľ uložený. V súčasnosti trest domáceho väzenia, v podmienkach Slovenskej republiky, preto nemožno považovať za relevantnú alternatívu k nepodmienečnému trestu odňatia slobody. Z hľadiska aplikácie hmotnoprávnej úpravy dochádza k problémom najmä v súvislosti s premenou trestu domáceho väzenia na trest odňatia slobody, ktorej súčasné nastavenie je niektorými odborníkmi považované za príliš benevolentné.¹³⁸ Zároveň možno opätovne poukázať na absenciu zákonnej požiadavky súhlasu páchatel'a s uložením trestu domáceho väzenia, a najmä na absenciu požiadavky súhlasu ostatných členov domácnosti odsúdeného pri zabezpečovaní výkonu kontroly trestu. Poskytnutie súhlasu je dôležité najmä pre konflikt zásahu nielen do osobnej slobody páchatel'a, ale aj do osobnej slobody osôb s ním žijúcich. Súčasná právna úprava tento konflikt nerieši, aj keď zásah do osobnej slobody môže nastať nielen v súvislosti s návštevami probačných a mediačných úradníkov, ale aj pri kontrole, ktorá má byť v budúcnosti zabezpečovaná prostredníctvom elektronického monitorovania. Komplikácie so zisťovaním okruhu osôb žijúcich s odsúdeným by však boli pravdepodobne natoľko pretrvávajúce, že je na úvahe zákonodarcu, či by bola uvedená zmena naozaj potrebná. Nakoľko trest domáceho väzenia je prijateľnejšou alternatívou pre

---

¹³⁸ K tomu pozri: ŠČERBA, F. 2014. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydanie. Praha: Leges, 2014. s. 364.

odsúdeného ako výkon trestu odňatia slobody, to predpokladá absenciu problémov pri zabezpečovaní kontroly jeho výkonu zo strany rodinných príslušníkov či osôb žijúcich v spoločnej domácnosti. Snaha o zabezpečenie intenzívnejšej aplikácie trestu domáceho väzenia zo strany súdov je premietnutá aj v aktuálnych návrhoch smerujúcich k novelizácii ustanovení Trestného zákona, ktoré presadzujú zavedenie nového trestnoprávneho inštitútu - preradenie odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody do výkonu trestu domáceho väzenia, ktorého podstata bola analyzovaná v predchádzajúcom texte.

V tejto súvislosti a v nadväznosti na nedostatky hmotnoprávnej úpravy pre ukladanie ďalšieho alternatívneho trestu, Tobiášová poukazuje na tú skutočnosť, že efektívna aplikácia trestu povinnej práce je podmienená mnohými faktormi, pričom súhlas páchateľa môže byť na jednej strane limitujúcim faktorom, čo však možno odstrániť prostredníctvom oboznámenia sa širšej verejnosti s podstatou a účelom trestu povinnej práce. Z trestnoprocesného hľadiska, po vzore českej právnej úpravy a vzhľadom na dlhoročné skúsenosti s aplikáciou trestu v aplikačnej praxi Českej republiky, by bolo vhodné uvažovať o nahradení súhlasu obvineného pri rozhodovaní trestným rozkazom, povinnosťou súdu žiadať o vypracovanie správy zo strany probačného úradníka. Nakoľko predbežné prejednanie aplikácie trestu povinnej práce medzi probačným úradníkom a obvineným má mnoho svojich výhod, keďže kvalifikovane oboznámi obvineného s dôsledkami uloženého trestu, obvinený si zároveň plne uvedomí svojej povinnosti vyplývajúcu z jeho výkonu, čo môže relevantne prispieť k jeho resocializácii. Z hľadiska vzťahu trestu povinnej práce k trestu odňatia slobody, ktorý najintenzívnejšie reflektuje inštitút premeny trestu povinnej práce na trest odňatia slobody, by v rámci úvah „de lege ferenda“ bolo vhodné zvážiť, aby zákonodarca v budúcnosti priamo v zákonom ustanovení upravil, že v prípade porušenia povinnosti páchateľa pri výkone trestu povinnej práce, ktoré môže byť odôvodnené nerešpektovaním povinnosti viesť riadny život, zavineným nevykonaním práce v stanovenom rozsahu, prípadne nedodržaním stanovených obmedzení a povinností, bude pre premenu tohto trestu rozhodujúci počet hodín, ktoré odsúdený neodpracoval ku dňu, kedy dal dôvod k premene trestu povinnej práce na trest odňatia slobody. Následný výkon trestu povinnej práce by zároveň nemal mať vplyv na výmeru dĺžky premeneného trestu odňatia slobody.¹³⁹ Tobiášová zároveň uvádza, že dôležitým aspektom naplnenia účelu trestu a jeho následnej vzostupnej tendencii ukladania ja vybudovanie infraštruktúry na zabezpečenie jeho ukladania a to vytváraním pracovných

---

¹³⁹ ŠČERBA, F. 2011. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011. s. 290-292.

miest pre odsúdených a relevantnej kontroly jeho výkonu tak prostredníctvom vyškoleného personálu¹⁴⁰, ale aj pomocou elektronického monitorovania, ktoré nemá svoje zásadné postavenie len výhradne pri výkone trestu domáceho väzenia.

V súvislosti s hmotnoprávnou úpravou podmienok pre aplikáciu peňažného trestu by bolo vhodné v budúcnosti zvážiť modifikáciu právnej úpravy v zmysle prechodu k výmere výšky peňažného trestu prostredníctvom systému tzv. denný sadzieb. Nakoľko uvedený systém je frekventovaným spôsobom stanovenia výšky peňažného trestu v mnohých zahraničných právnych úpravách. Dôsledné, jasné a transparentné zohľadnenie osobných a majetkových pomerov páchatel'a, prípadne závažnosti trestného činu je vo všeobecnosti považované za transparentnejšie tak vo vzťahu k odsúdenému ako aj vo vzťahu k verejnosti. Systém denných sadzieb zároveň zjednodušuje postup súdu pri aplikácii tohto alternatívneho trestu, čo možno považovať za pozitívny atribút tak pre aplikačnú prax ako aj pre spoločnosť ako takú. Kriminologické aspekty ukladania peňažného trestu v podmienkach Slovenskej republiky ukazujú, že aplikácia peňažného trestu ako trestu samostatného, má v súčasnosti zostupnú tendenciu, nakoľko súdy uprednostňujú aplikáciu trestu povinnej práce pred touto alternatívou k trestu odňatia slobody. O tom svedčí aj nízky percentuálny podiel odsúdených v posledných rokoch, ktorým bol uložený peňažný trest samostatne, čo možno odôvodniť aj samotnou majetkovou povahou uloženého trestu a ekonomickou situáciou odsúdených. Opätovne možno konštatovať, že trest povinnej práce, v našich podmienkach, predstavuje skôr alternatívu k peňažnému trestu respektíve k podmienenému odkladu výkonu trestu odňatia slobody než k nepodmienečným trestom odňatia slobody.

Tendencie smerujúce k rozširovaniu systému trestných sankcií nesúvisia výhradne s presadzovaním koncepcie restoratívnej justície, ale práve v súvislosti so zavedením trestu zákazu účasti na verejných podujatiach možno uviesť, že nevyhnutne reagujú na vznik novodobých fenoménov ako je pretrvávajúce divácke násilie na verejných športových podujatiach. Nakoľko ide o pomerne nový druh trestu nemožno posúdiť jeho aplikačnú prax, no v súčasnosti z dostupných informácií vyplýva, že prvý trest zákazu účasti na verejných podujatiach bol uložený Okresným súdom Žilina. Je otázkou budúcnosti ako sa nová trestná sankcia ustáli v aplikačnej praxi. Zaujímavú myšlienku predostrel v súvislosti s aplikáciou trestu Výborný, nakoľko uvádza, že trest zákazu účasti na verejných podujatiach môže predstavovať vhodnú a účelnú sankciu pri postihu trestných činov

---

¹⁴⁰ TOBIÁŠOVÁ, L. 2008. *Trest povinnej práce*. In: Justičná revue. roč. 60, č. 8-9, 2008, str. 1180.

extrémizmu, s čím ale súvisia už vyššie vymedzené komplikácie pri stanovení jeho rozsahu vo výroku o treste.

Analýza kriminologických aspektov ukladania jednotlivých trestov je relevantnou metódou pre odstraňovanie príčin a podmienok, ktoré môžu súvisieť s aplikáciou trestu v nevhodných prípadoch. V tejto súvislosti však možno poukázať na problémy súvisiace s analýzou štatistických údajov Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, nakoľko v niektorých prípadoch sa stretávame s nedôslednosťou pri ich spracovaní. Údaje o uložení trestu domáceho väzenia odsúdenému vo veku 16 rokov, či aplikácia trestu povinnej práce odsúdenému vo veku 101 rokov je viac ako máťúca. Zároveň možno poukázať na nekolidovanie štatistických údajov získaných na základe zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám so Štatistickou ročenkou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „Štatistická ročenka“). Zo Štatistickej ročenky vyplýva, že v roku 2007 bol uložený peňažný trest samostatne 1184 odsúdeným, pričom zo získaných štatistických údajov zisťujeme, že v roku 2007 bol peňažný trest uložený samostatne 1398 odsúdeným, rovnaká nezrovnalosť platí pre rok 2008 a to v pomere 1681 ku 1682 odsúdených a pre rok 2009 je to 1708 odsúdených uvedených v štatistickej ročenke a 1651 odsúdený získaných z interných údajov.

Problematickou sa aktuálne javí aj problematika činnosti probačnej a mediačnej služby, pričom Jalč v tejto súvislosti uvádza, že *„štátna politika v tejto oblasti je nedostatočná a nesystémová, chýbajú metodické usmernenia, zanedbáva sa vzdelávanie, Rada pre probáciu a mediáciu je nefungujúca a absentujú finančné prostriedky na riadne zabezpečenie ich chodu... Ďalší zistený problém je, nedostatočné personálne zabezpečenie výkonu probačnej a mediačnej činnosti.“* Autor zároveň navrhuje pristúpiť k oddeleniu agendy mediácie v trestnom konaní a probácie ako samostatných inštitútov. Tento prístup sa osvedčil aj v iných európskych krajinách, pričom zdôrazňuje, že uvedený postup by znížil kvantitatívne požiadavky na úradníkov a zároveň by prispel k zvýšeniu profesionality pri výkone činnosti a vôbec samotnej úrovne výkonu oboch inštitútov. Za vysoko pozitívne považuje aktuálnu snahu o znovuoobnovenie činnosti Rady pre probáciu a mediáciu.¹⁴¹ V tomto kontexte možno uviesť, že sa v súčasnosti vytvára potreba komplexnejšej legislatívy a samotnej infraštruktúry v danej oblasti.

---

¹⁴¹ JALČ, A. 2014. *Hmotnoprávny a procesnoprávny pohľad na niektoré problémy trestu domáceho väzenia a trestu povinnej práce*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 281 a nasl.

V kontexte chýb, nedostatkov a problémov aktuálnej právnej úpravy možno konštatovať, že problematika alternatívnych trestov je stále otvoreným problémom a ako uvádza Jurišová „zachovanie všeobecnej dôveryhodnosti a poukazovanie na vhodnosť aplikácie alternatívnych trestov boli a dodnes sú kontinuálnym procesom, ktorý nekončí prijatím potrebnej legislatívnej úpravy. Kľúčový faktor v tomto procese zohráva informovanosť. Dôležité je totiž to, aby verejnosť nepodceňovala skutočné dôsledky trestov a nepreceňovala účinnosť „tvrdších“ trestných sankcií... Na druhej strane je potrebné poskytnúť náležité informácie o výhodách a nevýhodách alternatívneho trestania skupinám osôb, ktoré majú právomoc ukladať takéto tresty v jednotlivých prípadoch. V neposlednom rade je dôležité i vedecké hodnotenie... práve veda môže poskytnúť pôdu pre ďalší rozvoj a zlepšovanie právnej úpravy alternatívnych trestov.“¹⁴²

---

¹⁴² JURIŠOVÁ, K. 2013. Alternatívne tresty v právnom systéme Fínska. Justičná revue. č. 10, 2013, str. 1365.

ZÁVER

Systém trestných sankcií, okrem ich účelu, humánnosti ich výkonu, integrácie páchatel'a do spoločnosti musí zodpovedať aj kapacitám ústavov na výkon trestu odňatia slobody, ktorý v súčasnosti nevyhnutne smeruje k výkonu trestov na slobode a obmedzeniu ukladania nepodmienečných trestov odňatia slobody. Ukladanie trestnoprávných sankcií za spáchané trestné činy možno nepochybne zaradiť medzi najzložitejšie činnosti trestných sudcov. Proces výberu vhodnej sankcie a spôsobu jej výkonu je náročný o to viac, že ich účelom nie je výhradne trestnoprávny postih páchatel'a, ale aj jeho resocializácia. Za obligatórnu povinnosť sudcu možno v súčasnosti považovať hĺbkovú analýzu konkrétneho prípadu, povinnosť prihliadať k povahe a závažnosti trestného činu a k osobným pomerom páchatel'a.

Systémová analýza efektívnosti alternatívnych trestov doposiaľ využívaných v praxi smeruje k odstráneniu príčin a podmienok, ktoré bránia využívaniu týchto alternatív. Do tohto procesu navrhovania a prehodnocovania metodiky využívania alternatívnych trestov by mali byť predovšetkým zapojené súdy, prokuratúra a aplikačná prax vôbec, nakoľko disponujú s relevantnými informáciami o ukladaní a výkone jednotlivých druhov trestov.¹⁴³ Z analýzy štatistických údajov Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky možno vyvodiť záver, že napriek pomerne dlhému časovému obdobiu, ktoré uplynulo od modifikácie ustanovení Trestného zákona, v zmysle úpravy podmienok pre ukladanie alternatívnych trestov, je ich aplikácia zdá sa stále výnimočná aj vzhľadom na veľmi nízky percentuálny podiel odsúdených, ktorým boli trest domáceho väzenia, peňažný trest či trest povinnej práce doposiaľ uložené. Na druhej strane aplikácia podmiennečného odkladu výkonu trestu odňatia slobody je aj naďalej v podmienkach Slovenskej republiky frekventovaným obsahom výroku o treste pri rozhodovaní súdov v konkrétnej trestnej veci. Primárnym dôvodom je samozrejme kvalitatívne náročnejšia analýza konkrétneho prípadu a osoby odsúdeného pri výbere vhodného alternatívneho trestu zo strany súdu, čo však nie je dostačujúcim argumentom na to, aby výber adekvátnej sankcie pre konkrétneho páchatel'a bolo pre hospodárnosť času a hĺbkové posúdenie prípadu zatlačené do úzadia.

Krokom v pred v súvislosti s presadzovaním aplikácie alternatívnych trestov v podmienkach Slovenskej republiky je pristúpenie Ministerstva spravodlivosti Slovenskej

---

¹⁴³ BALÁŽ, P. 2004. *K alternatívnym trestom a opatreniam*. Justičná revue. 2004. č. 4, str. 402.

republiky k projektu ESMO – Elektronický systém monitoringu osôb, pričom spustenie testovacej prevádzky je v časovom harmonograme realizácie projektu naplánované na druhú polovicu roku 2015 a zavedenie systému do ostrej prevádzky je naplánované už na rok 2016. Technické prostriedky nesúvisia len so zabezpečením výkonu trestu domáceho väzenia, ale aj trestu povinnej práce či trestu zákazu účasti na verejných podujatiach.¹⁴⁴ Je pravdepodobné, že v podmienkach Slovenskej republiky bude v budúcnosti nastávať situácia kedy jeden druh alternatívneho trestu bude nahrádzať iný alternatívny trest podobne ako v prípade trestu povinnej práce a peňažného trestu, ktorý od roku 2010 zaznamenal klesajúcu tendenciu. Je otázne či po zavedení elektronického monitoringu bude dochádzať k poklesu percentuálneho podielu uložených nepodmienečných trestov odňatia slobody či podmiennečného odkladu trestu odňatia slobody a či aplikácia peňažného trestu v podmienkach Slovenskej republiky nebude pokračovať v klesajúcej tendencii aj vzhľadom na finančné možnosti odsúdených, keďže z analýzy štatistických údajov vyplýva, že súdy v značnej miere ukladajú peňažné tresty neprekračujúce hranicu 200 EUR.

Restoratívna koncepcia trestnej politiky je hodnotným procesom nie pre možnosť úvahy o jeho použití, ale pre výsledky, ktoré pomáha dosiahnuť, najmä s poukazom na ochranu práv a právom chránených záujmov poškodených trestným činom. Činnosť OSN či Rady Európy dlhodobo smeruje k presadzovaniu prvkov restoratívnej spravodlivosti do vnútroštátnych legislatív, o čom svedčí aj prijímanie odporúčaní, rezolúcií a organizácia kongresov na medzinárodnej úrovni za účelom riešenia danej problematiky. Okrem zdôrazňovania potreby aplikácie alternatívnych trestov a kreovania jednotného postupu pri zabezpečovaní ich ukladania a výkonu je zároveň dôrazne presadzovaná aktívna činnosť probačnej a mediačnej služby pri riešení trestných vecí. Zjednocujúci postup je o to dôležitejší, že smeruje k aplikácii jednotlivých prostriedkov vo vhodných prípadoch, nakoľko generálne uplatňovanie riešenia trestných vecí prostriedkami restoratívnej justície nie je vždy efektívne a samozrejme ani účelné.

Netreba zabúdať, že informatizácia spoločnosti, odbornej verejnosti a samotnej justície sa bude míňať účinkom bez vytvorenia materiálno technických podmienok pre ukladanie alternatívnych trestov a presadzovaniu koncepcie restoratívnej justície. Ak bolo uvedené koncepcia restoratívnej justície je aktuálnym a pomerne výrazným trendom

---

¹⁴⁴ VROBELOVÁ, Ľ. 2014. *Elektronický systém monitoringu osôb (ESMO) – zavádzanie moderných metód do slovenského väznenstva*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 311.

trestnej politiky, v tejto súvislosti je ale potrebné klásť si otázku, či pri absencii ekonomických dôvodov v trestnej oblasti, by boli tendencie presadzovania prvkov restoratívnej justície rovnako intenzívne a či v súčasnosti hospodárnosť výkonu uloženého trestu neprevyšuje záujem spoločnosti nad plnením ochrannej, represívnej a preventívnej funkcie trestného práva.

ZOZNAM LITERATÚRY

Knihy/monografie

- BURDA, E. – ČENTÉŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol. 2010. *Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel. 1. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2010, 1568 s. ISBN 978-80-7400-324-0.
- BALÁŽ, P. 2006. *Základy trestného práva.* Bratislava: EUROUNION, 2006, 258 s. ISBN 80-88984-90-4.
- ČENTÉŠ, J. et al. 2013. *Trestný zákon. Veľký komentár.* Žilina: Eurokódex, 2013, 880 s. ISBN 978-80-8155-020-1.
- DIANIŠKA, G. 2011. *Kriminológia. 2. vyd.* Plzeň: Aleš Čeněk, 351 s. ISBN 978-80-7380-344-5.
- FÁBRY, A. 2009. *Penológia.* Bratislava: Eurokódex, 2009, 264 s. ISBN 978-80-89447-01-5.
- FÁBRY, A. 2012. *Väzenie. História a súčasnosť.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, 240 s. ISBN 97880-7380-379-7.
- IVOR, J. a kol. 2010. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. 2. vyd.* Bratislava: Iura edition, 2010, 532 s. ISBN 978-80-8078-308-2.
- MAŠĽANYOVÁ, D et al. 2011. *Trestné právo hmotné. Všeobecná a osobitná časť.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 496 s. ISBN 978-80-7380-338-4.
- SOTOLÁŘ, A. – PÚRY, F. – ŠÁMAL, P. 2000. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi.* Praha: C. H. Beck, 2000, 468.s. ISBN 978-80-7179-350-2.
- STIFFEL, H. – TOMAN, P. – SAMÁŠ, O. 2010. *Trestný zákon. Stručný komentár.* Druhé, prepracované a doplnené vydanie. Bratislava: Iura edition, 2010, 938 s. ISBN 978-80-80783-709.
- ŠÁMAL, P. – PÚRY, F.- RIZMAN, S. 2001. *Trestní zákon. Komentář. 4. Vydání.* Praha: C. H. Beck, 2001, 1482 s. ISBN 80-7179-579-8.
- ŠČERBA, F. 2011. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.* Praha: Leges, 2011, 416 s. ISBN 978-80-87212-68-4.
- ŠČERBA, F. 2014. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. 2. Vydání.* Praha: Leges, 2014, 464 s. ISBN 978-80-87576-93-9.
- VAN NESS, D. - STRONG, K. H. 2001. *Restoring Justice.* Cincinnati: Anderson Publishing Co., 2001, 313 s. ISBN 978-15-8360-520-2.

- WALGRAVE, L. 2008. *Restorative Justice, Self-Interest and Responsible Citizenship*. Cullompton: Willan Publishing, 2008, 240 s. ISBN 978 -1-84392-334-3.
- ZEHR, H. 2002. *The Little Book of Restorative Justice*. Intercourse: Good Books, 2002, 74 s. ISBN 978-1561483761.

Články v odborných časopisech / zborníkoch

- BALÁŽ, P. 2004. *K alternatívnym trestom a opatreniam*. In: Justičná revue. č. 4, 2004, str. 401-406.
- BOK, J. – JEMELÍK, Z. 2011. *Příčinnivost justice a přeplněné věznice*. In: Trestní právo. č. 7-8, 2011, str. 61-63.
- BOLEDOVIČOVÁ, L. 2013. *Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement*. In: Trestněprávní revue, č. 3, 2013, str. 57-67.
- BRUNK, C. 2001. *Restorative Justice and The Philosophical Theories of Criminal Punishment*. In: *The Spiritual Roots of Restorative Justice*. Albany, New York, USA: State University of New York Press, 2001, str. 31-56.
- BURDA, E. 2014. *Trest zákazu účasti na verejných podujatiach*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 369-383. ISBN 978-80-7502-034-5.
- CEHLÁR, V. 2009. *Aplikačné problémy pri realizácii trestu povinnej práce*. In: Justičná revue, roč. 61, č. 1, 2009, str. 83-89.
- ČEČOT, V. 2000. *Alternatívne tresty – jeden z moderných prostriedkov trestnej politiky demokratického štátu. (Legislatívna súčasnosť a perspektívy)*. In: Justičná revue. 2000, roč. 52, č. 12, s. 1281-1285.
- ČERNÝ, P. 2008. *Zákaz zhromáždění*. In: Právní rozhledy. roč. 16, č. 5, 2008, 157-167.
- HÁKOVÁ, L. – KOTULAN, P – ROZUM, J. 2005. *Několik poznámek k trestu obecně prospěšných prací*. In: Trestní právo, č. 3, 2005, str. 9-14.
- HRUDKA, J. 2007. *Místo mediace a alternativního řešení trestních věcí v sociální prevenci kriminality*. In: Bezpečnostní teorie a praxe, č. 4, 2007, str. 81-87.

- JALČ, A. 2014. *Hmotnoprávny a procesnoprávny pohľad na niektoré problémy trestu domáceho väzenia a trestu povinnej práce*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 262-286. ISBN 978-80-7502-034-5.
- JURČOVÁ, J. 2012. *Alternatívne tresty*. In: Justičná revue. 2012, roč. 64, č. 4, s. 523-530.
- JURIŠOVÁ, K. 2013. *Alternatívne tresty v právnom systéme Fínska*. In: Justičná revue. č. 10, 2013, str. 1357-1366.
- KALVODOVÁ, V. 2014. *Alternativní sankce a novely Trestního zákonníku – nový trend v alternativním trestání?* In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 104-114. ISBN 978-80-7502-034-5.
- KARABEC, Z. 2003. *Koncept restoratívnej justice*. In: Restoratívna justice. Sborník příspěvku a dokumentu. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha: Vydavatelství KUFR. 2003. 146 s. ISBN 80-7338-021-8.
- KLÁTIK, J. 2008. *Koncepcia restoratívneho trestania a systém alternatívneho riešenia trestných vecí v Slovenskej republike*. In: Justičná revue. č. 1, 2008, str. 73-85.
- KLÁTIK, J. 2014. *Uplatňovanie trestu domáceho väzenia na Slovensku a v Čechách*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 386-308. ISBN 978-80-7502-034-5.
- KUČERA, P. – KINCL, M. 2010. *Ztratí trest domácího vězení smysl?* In: Trestněprávní revue. č. 4, roč. XIV, 2010. str. 3.
- KURILOVSKÁ, L. – LENHARTOVÁ, K. 2013. *EÚ ako otvorená cesta restoratívnej justice*. In.: Právny obzor. Bratislava: Ústav štátu a práva SAV, č. 3, 2013, str. 263-271.
- KURSOVÁ, J. 2014. *Domácí vězení jako alternativní trest*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 318-330. ISBN 978-80-7502-034-5.

- KURUCOVÁ, V. 2013. *Ukladanie trestu domáceho väzenia a problémy s jeho premenou na trest odňatia slobody*. In: Bulletin slovenskej advokácie, č. 5, 2013, str. 33-37.
- KYSELA, K. 2011. *Trest domáciho vězení*. In: Trestní právo. roč. 15., č. 7-8, 2011, str. 4-13.
- LÁŠTICOVÁ, L. - VAJZEROVÁ, J. 2007. *Alternatívne tresty a ich podstata*. In: Alternatívne tresty v praxi. Dolný Kubín: EDUKOS, 2007, str. 9-23. ISBN: 978-80-969885-0-1.
- MAŠĽANYOVÁ, D. - ZEMAN, Š. 2014. *Trest zákazu účasti na verejných podujatiach*. In: STRÉMY, T. (ed.): Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 383-397. ISBN 978-80-7502-034-5.
- NEZKUSIL, J. 2009. *K problematice alternativ k trestu odnětí svobody*. In: Trestní právo. č. 7-8. 2009, str. 7- 18.
- NOVÁKOVÁ, M. 2014. *Trest domáceho väzenia po novele č. 390/2012 Sb.* In: Justičná revue. 66, č. 1, 2014, str. 125-138.
- NOVÁKOVÁ, M. 2013. *Trest domáceho väzenia po novele č. 390/2012 Sb. v právnom poriadku Českej republiky*. In: Bulletin slovenskej advokácie, roč. XIX, č. 11, 2013, str. 26 – 33.
- POLÁKOVÁ, V. 2014. *Aktuálne otázky peňažného trestu*. In: Justičná revue. roč. 66, č. 3, 2014, str. 368-396.
- POLÁKOVÁ, V. 2014. *Trest povinnej práce a jeho uplatňovanie v Slovenskej republike*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 351-368. ISBN 978-80-7502-034-5.
- RAJNIČ, M. 2011. *Príčiny brániace aplikácii trestu domáceho väzenia v Slovenskej republike*. In: Justičná revue. roč. 63, č. 8-9, 2011, str. 1125-1129.
- SOUKUP, P. 2007. *Peněžitý trest*. In: Trestní právo, č. 9, 2007, str. 24-32.
- SCHEINOST, M. 2003. *Restoratívni justice*. In: Sborník příspěvku a dokumentu. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha: Vydavatel'stvo KUFR, 2003, 146 s. ISBN 80-7338-021-8.

- STRÉMY, T. 2014. *Teoreticko-metodologické východiská restoratívnej justície*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 60-73. ISBN 978-80-7502-034-5.
- ŠČERBA, F. 2010. *Trest povinné práce a domácího vězení: Srovnání české a slovenské právní úpravy*. In: Justičná revue, roč. 62, č. 8-9, 2010, str. 956-967.
- ŠČERBA, F. 2013. *Využívání alternativních opatření v praxi*. In: Trestněprávní revue, č. 6, 2013, str. 138-142.
- ŠIMOVČEK, I. – SZABOVÁ, E. 2014. *Princípy restoratívnej justície vo vzťahu k trestaniu právnických osob*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 127 – 145. ISBN 978-80-7502-034-5.
- ŠIMUNOVÁ, L. 2014. „Biele goliere“ a restoratívna justícia. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 233-242. ISBN 978-80-7502-034-5.
- TOBIÁŠOVÁ, L. 2009. *Koncept restoratívnej justície*. In: Acta Facultatis iuridicae Universitatis Comenianae XXVII. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2009, 431-451.
- TOBIÁŠOVÁ, L. 2008. *Trest povinnej práce*. In: Justičná revue. roč. 60, č. 8-9, 2008, str. 1167-1180.
- VRÁBLOVÁ, M. 2014. *Modely restoratívnej justície v Európe*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 95-103. ISBN 978-80-7502-034-5.
- VROBELOVÁ, Ľ. 2014. *Elektronický systém monitoringu osôb (ESMO) – zavádzanie moderných metód do slovenského väzenia*. In: STRÉMY, T. (ed.). 2014. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, str. 309-318. ISBN 978-80-7502-034-5.
- VÝBORNÝ, Š. 2014. *Aplikovateľnosť trestu „zákazu vstupu“ (§ 76 TZ) při postihu extremismu*. In: Trestněprávní revue, č. 2, 2014, str. 29-34.

- ZEMAN, Š. 2014. *Aplikácia peňažného trestu v Slovenskej a Českej republike*. In: Bulletin slovenskej advokácie. 2014. č. 6, str. 10-20.
- ZUZIK, M. 2012. *Divácke násilie – komparatívny prehľad anglickej a slovenskej legislatívy*. In: Bulletin slovenskej advokácie. 2012. č. 5. str. 35-44.
- ŽATECKÁ, E. 2009. *Několik poznámek k alternativním trestům z pohledu nového trestního zákoníku*. In: Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings. 1. Vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009, str. 1043-1053.

Elektronické zdroje

- LUBELCOVÁ, G. *Alternatívne tresty v kontexte stratégií spoločenskej regulácie kriminality*. Dostupné na: [http://www.sav.sk/journals/uploads/02061040Lubelcova.pdf] k 10.10.2014.
- SEPEŠI, P. *Problematika organizovania verejných športových podujatí z pohľadu prokuratúry Slovenskej republiky*. Dostupné na: [http://www.ucps.sk/clanok--2570/Problematika_organizovania_verejnych_sportovych_podujati__z_pohladu_pr-okuratury_Slovenskej_republiky.html] k 10. 10. 2014.
- ŠAMKO, P. *Nad schválenou novelou Trestného zákona*. Dostupné na: [http://www.pravnelisty.sk/clanky/a30-nad-schvalenou-novelou-trestneho-zakona] k 10.10.2014.
- Štatistická ročenka Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky. Dostupné na: [http://www.justice.gov.sk/stat/statr.htm] k 10.10.2014.
- Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Dostupné na: [https://lt.justice.gov.sk/Material/MaterialWorkflow.aspx?instEID=-1&matEID=7251&langEID=1] k 10.10.2014.
- Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky Dostupné na: [https://lt.justice.gov.sk/Attachment/vlastny_mat_rtf.pdf?instEID=-1&attEID=65622&docEID=364399&matEID=7251&langEID=1&tStamp=20140612074835263] k 10.10.2014.

Právne predpisy/Súdne rozhodnutia

- Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.
- Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov.
- Dôvodová správa k zákonu č. 300/2005 Z. Z. Trestný zákon.
- Dôvodová správa k zákona č. 40/2009 Sb. Trestního zákoníka.
- Dôvodová správa k zákonu č. zákon č. 1/2014 o organizovaní verejných športových podujatí a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- Odporúčanie vydané Výborom ministrov Rady Európy z 29. novembra 2000.
- R 33/2007.
- R 51/88 – I.
- Rozsudok Krajského súdu v Českých Budějoviciach, pobočka Tábor, z 25.4.2012, sp. zn. 14 To49/2012.
- Trestný rozkaz Okresný súd Piešťany sp. zn. 0T/50/2014.
- Trestný rozkaz Okresný súd Stará Ľubovňa sp. zn. 0T/22/2014.